VITT. EMANUELE

68
9 D
36

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6-18-C-2

71 71
6 6
33 7

5-16-C-21

NOVAE ACADEMIAE FLORENTINAE OPVSCVLA

✠ NOVAE ACADEMIAE FLO- ✠
rentinæ opuſcula aduerſus Auicen-
nam & medicos neotericos,
qui Galeni diſciplina
neglecta, barba-
ros colunt.
Elenchum ſequens pagina demonſtrabit.

ex legato di [illegible]

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

GALENICA ACADEMIA STVDIOSIS SALVTEM.

NOn erat nobis animus viri ſtudioſi, cõtumelijs ĩpetere quẽpiã: ſed neque lucubrationes noſtras qualeſcũq; ſint oſtentare, aut iactare opera. verum maledicorum quorundam garrulitas nos coegit, aduerſus quoq; animi noſtri impetum talia moliri. Ne ſilentes aut veritatem diffiteri videremur: aut pro ea pugnam detrectare. Cui inquam, Veritati omni ſtudio ac labore hactenus inſudauimus. Porrò ſi eam probe adhuc aſſequuti nõ ſumus: veſtrum erit (his dico quibus Deorum munere barbaras manus effugiſſe licuit) noſtra fouere cepta: ac vetus Galeni dogma modo renaſcens adaugere, ad noſtre etatis decus, et poſterorum vtilitatem. valete. noſtri memores. Florentie Nonis Auguſti. Anno. M.D.XXXIII.

CONTENTA.

Dialogus qui barbaromaſtix ſeu medicus dicitur.
Petri Franciſci Pauli medici Galenici aduerſus Auicennam de venę ſectione tractatus.
Leonardi giachini aduerſus Meſue & vulgares medicos omnes, tractatus.

DIALOGVS. QVI BARBAROMASTIX. SEV MEDICVS INSCRIBITVR.

Beniuenus, Landinus.

QVis nam hic hominum conuentus? aut quid ſummo adhuc mane ita ſedulo mirantur? Num quippiam noui adlatum nobis eſt, aut iocundi? Salue mi Lãdine. LAN. Et tu ſaluus ſis optime ſenex. BEN. Quid fit. Quid agitur? LAN. Spectabã modo naturę opera: atq; adeo varias plãtarum figuras. Admirabar artificem, qui tanta herbas: floreſq; varietate, tot iterum coloribus iucundiſſimis diſtincta depinxit. Qualia nec per mille ſæcla pictores q̃q̃ celeberrimi imitari queant. Porrò cætera quæ medici ſunt haud mea intereſt pſcrutari. BEN. at ego aliquantiſper ex vitreis oculis auxilium petam: diu enim eſt quũ præ ſenecta minus oculis valeo. O quanta ludit natura: Quãtaſq; vires in humili corpore cõiecit: verum eas haud attingit oculus, licetq; vnicuiq; vultus, atq; ornamẽta ſpectare: at ſiquo vſui ſint, paucis: & qdem elaboratis viris. LAN. optime dicis, non ſine labore eòq; nõ modico notitiã hãc acqri poſſe qualibet aggrediaris via, Quã rem audiui ſæpius apud doctos viros in examen venire. Nã ſi veterũ obſeruationi inſiſtas: atq; alienis laborib⁹ frui velis: difficile eſt ſępe conijcere, qd cui tribuant: tãta eſt plerũq; notarũ ſi[l]itudo, obſcura quoq; ac difficilis, quæ per verba explicatio fit. Qđ ſi tuo confiſus ingenio: ac doctrina ea quã Galen⁹ multis libris cõplexus eſt: herbaꝝ vires veſtigare temptabis, certior multo nobis foret cõtemplatio hęc verum rem admodũ arduam aggredieris. Cum enim duplici itinere ad notitiam hanc peruenire poſſimus, vtrũq; tamen anguſtum eſt, ſalebroſum, atq; omnino difficile. Alterum namq; ſenſibus ipſis ratione iuuante innititur. Alterum experientia duce pcedit, quam & viam regiam Galenus appellauit. Quoꝝ vtrumuis quantas ſecum ambiguitates ferat: hi ſciunt ſoli, qui in eiuſmodi negocio verſantur. BEN. An igitur fatendum eſt inuidam noſtri naturam, ſiqua humano generi vtilia ſunt, ea quidem de induſtria occultaſſe, ac ſcrutatu difficilia ſtatuiſſe.

GALENICA ACADEMIA STVDIOSIS SALVTEM.

NOn erat nobis animus viri ſtudioſi, cõtumelijs ĩpetere quẽpiã: ſed neque lucubrationes noſtras qualeſcũq; ſint oſtentare, aut iactare opera. verum maledicorum quorundam garrulitas nos coegit, aduerſus quoq; animi noſtri impetum talia moliri. Ne ſilentes aut veritatem diffiteri videremur: aut pro ea pugnam detrectare. Cui inquam, Veritati, omni ſtudio ac labore hactenus inſudauimus. Porrò ſi eam probe adhuc aſſequuti nõ ſumus: veſtrum erit (his dico quibus Deorum munere barbaras manus effugiſſe licuit) noſtra fouere cepta: ac vetus Galeni dogma modo renaſcens adaugere, ad noſtre etatis decus, et poſterorum vtilitatem. valete. noſtri memores. Florentie Nonis Auguſti. Anno. M.D.XXXIII.

CONTENTA.

Dialogus qui barbaromaſtix ſeu medicus dicitur.
Petri Franciſci Pauli medici Galenici aduerſus Auicennam de venæſectione tractatus.
Leonardi giachini aduerſus Meſue & vulgares medicos omnes, tractatus.

DIALOGVS. QVI BARBAROMASTIX. SEV MEDICVS INSCRIBITVR.

ROMA

Beniuenus, Landinus.

QVis nam hic hominum conuentus? aut quid ſummo adhuc mane ita ſedulo mirantur? Num quippiam noui adlatum nobis eſt, aut iocundi? Salue mi Lãdine. LAN. Et tu ſaluus ſis optime ſenex. BEN. Quid fit. Quid agitur? LAN. Spectabã modo naturę opera: atq; adeo, varias plãtarum figuras. Admirabar artificem, qui tanta herbas: floreſq; varietate, tot iterum coloribus iucundiſſimis diſtincta depinxit. Qualia nec per mille ſæcla pictores q̃q̃ celeberrimi imitari queant. Porrò cætera quæ medici ſunt haud mea intereſt pſcrutari. BEN. at ego aliquantiſper ex vitreis oculis auxilium petam: diu enim eſt quũ præ ſenecta minus oculis valeo. O quanta ludit natura: Quãtaſq; vires in humili corpore cõiecit: verum eas haud attingit oculus, licetq; vnicuiq; vultus, atq; ornamẽta ſpectare: at ſiquo vſui ſint, paucis: & qdem elaboratis viris. LAN. optime dicis, non ſine labore eòq; nõ modico notitiã hãc acqri poſſe qualibet aggrediaris via, Quã rem audiui ſæpius apud doctos viros in examen venire. Nã ſi veterũ obſeruationi inſiſtas: atq; alienis laborib⁹ frui velis: difficile eſt ſępe conijcere, qd cui tribuant: tãta eſt plerũq; notarũ ſiſitudo, obſcura quoq; ac difficilis, quæ per verba explicatio fit. Qđ ſi tuò confiſus ingenio: ac doctrina ea quã Galen⁹ multis libris cõplexus eſt: herbaꝝ vires veſtigare temptabis, certior multo nobis foret cõtemplatio hęc: verum rem admodũ arduam aggredieris. Cum enim duplici itinere ad notitiam hanc peruenire poſſimus, vtrũq; tamen anguſtum eſt, ſalebroſum, atq; omnino difficile. Alterum namq; ſenſibus ipſis ratione iuuante innititur. Alterum experientia duce ꝓcedit, quam & viam regiam Galenus appellauit. Quoꝝ vtrumuis quantas ſecum ambiguitates ferat: hi ſciunt ſoli, qui in eiuſmodi negocio verſantur. BEN. An igitur fatendum eſt inuidam noſtri naturam, ſiqua humano generi vtilia ſunt, ea quidem de induſtria occultaſſe, ac ſcrutatu difficilia ſtatuiſſe,

LAN. haud equidē inuidam dixerim vir præclare, ſed ne torpere graui pateretur ſæcla veterno, atq; omnino citra ocium degerent homines, nempe vitiorum omniū genitorem. BEN. At lōge aliter euenit, vt luxui potius atq; ignauię dediti, quæ ſibi agri cultura medicinaq; (duæ ſcilicet humano generi præ cæteris vtiles ac neceſſariæ artes) expoſcūt, perſcrutari omiſerint. LAN. Quid ſi breui fiat vt res medica quæ diu neglecta iacuit: reſipiſcat tandem? tanta nobis quorundam ingenium pollicetur. Atq; in primis auxiliorum materia: quam tantopere arduam dicebamus. BEN. Dij faxint. Attamen hoc optādū potius quā ſperādum eſt. Neque enim ex mulierculis & omnino ruſtica plebe in quorum manibus hac tempeſtate res herbaria verſatur: quippiam boni expectare potes: vt qui meo iudicio errorem errore cumulent. At doctis viris profecto haud ſuppetit tempus, quo vel hora vna huic labori inſeruiant: tanta reſtant in hac arte perdiſcenda, tamq; late patet medicinæ campus. Non iniuria igitur, primates medicos audiui ſępius, vanum hunc laborem dicere: & quo vix quippiam aſſequi queas, ſed nec in medicina admodum vtilem, vt quibus abunde remediorum copia ſuppetat. LAN. Ego vero iſtos tuos primates medicos lūbēs ſciſcitarer: qualia ſunt quibus abundant. neq; enim præter Cichorium: ſatiuam Intybum: Bugloſſum: Apium, Aſparagum, atq; huiuſmodi paucas & eas quidem ignobiles plantas in vſu eſſe conſpicio. Atq; vtinam eas ipſas, ac non potius ſola nomina ſpectaremus quandoq;, dum pro Intybo agreſti: agreſtem lactucam: pro Bugloſſo aut Eupatorio, plantas omnino his diuerſas: pro Scolopendrio Phillitim: pro ſcordeo ophioſcorodū ſolent accipere. Miſſa facio quæ externis aduehuntur oris. Cinnamomum: Coſtum: Caſſiam: Aſpalatum: Balſami materiam omnem Ammoniacum: Myrrham: Styracem, Bdelium: Lemniā terram: Armenam, atq; eiuſmodi multa. Ea enim adeo genuina ſunt, vt nullus noſſe queat ni nomen immerito ſeruarent. Contingit enim vel ſubreptitio nomine paſſim frui, vel ſi tales fuere quondam: nil aliud fuerit hoc coſtum: hoc vero bdelium appellaſſe, quàm ſi mortuum iam diu hominem: hominem diceres. His tamen paſſim medicos vti vides: his ſe credunt ab inferis homines reuocare: Plutoniſq; depopulari regiam, has ſemper in hore habent dum receptas ſuas cōponunt. Quanto igit̃

ſatius fuerat,doctos viros ea ſedulo quęſijſſe:atq; inuenta monſtraſſe:q̃ inutiles quaſdam diſputatiunculas nec nõ inania cauillamenta omni ſtudio proſequi.Quare ne dicant amplius,inutilem hunc laborem eſſe,ſeq; remedioruʒ copia abundare:Dicent ne iterum vanum quoniam ſæpius homines ſuo fine fruſtretur? Nequeo non execrari hominum malignitatem atq; impudentiam,quos videas generoſis viris oblatrare : atq; his negociū faceſſere,qui totis enituntur viribus:vt primæ ſaltem medicinę fores poſthac latiſſime pateant. Non ne hi digni tibi videntur, quibus dicatur. Noctua phœbeum cum non ferat orbem. Hoc etiam Iouis armigero putat eſſe negatum. BEN. Quicquid tandeʒ de vtilitate ſentiam:mihi tamen vel nolens fateberis ſui difficultate,ſtudium hoc a ſubtiliſſimis medicinæ theorematis longe hominem auertere.Neq; enim poteſt hominis vita ad tot tantaq; ſufficere. LAN. Abeant igitur:ac vbi ſubtiliſſimam hanc ſuam medicinam didicere : cicorio,malua, blitoq;, omnes profligent morbos.verum pace tua velim,te non nihil erroris incuſare, vt qui adeo leuiter his credideris,atq; eos defenſare enitaris,qui ſolis maledictis ſe ab ignorantiæ nota tutari ſtudent.Noui ego iſthęc verba,nam ſępius & noſtras ferire aures:huiuſcemodi namq; aduerſus cordatiſſimos quoſdam iuuenes,inuidi atq; illiterati ſenes proferre ſolent.verum ſi probe noſſes hominum mores, & qui nam iuuenes ſint.qui econtra ſenes adeo tibi(vt videris)grati : deſiſteres profecto, ita temere iudicium ferre,ac lata ſententia clam condemnare. Neq; enim vbi hæc noueris,tibi amplius videbitur admirabile,quibuſdam fas eſſe:non modo medicam materiam,ſed & medicinę partes omnes abunde ſcrutari,his autem ne leuiter quidem, attingere. BEN. dic quęſo: talia enim vel maxime audire cupio,quid ſcis an & ego in partes tuas ilico veniam.LAN.age geratur mos tibi.ſed quoniam ſtupidum odi vulgus : ne forte vocem meam:paulo altiorem arripiat:in proximum diui Apolinaris ſecedamus ſacellum, atq; ibi ſummotis arbitris rem omnem aperiam. BEN.me vero pro foribus conſediſſe iuuat, quo prętereuntes ſpectare poſſim.tu vero perge,quæ cœpiſti. LAN.Primum ſi mores medicorum cenſeas quorum paulo ante meminimus : quiq; medicam ſibi gloriam omnem arri-

piunt, hos curam omnem ac ſtudium lucri cauſa inſtituiſſe comperies, atq; hunc ſibi rerum agendarum ſcopum: propoſuiſſe. Quoniam vero plurimum cum imperitis & vulgaribus hominibus verſari debent: nullum ſibi cum literis negocium habendum cenſent: ſed eo omni diligentia ac ſtudio tendunt: quo amicos aucupentur. Plurimum enim non qui optimus medicus ſit, ſed qui familiaris maxime, quæritur. verum nō eiſdem punites artibus vtuntur. Alij namq; commeſſationibus: largiendo, aſſentando, ſcurrilitatibus, plurimis grati euadunt. Alij iactantia, premiorum oſtentatione, nitido cultu, graui intuitu: demum vultu corporeq; toto in omnem maieſtatem compoſito: ſe vulgo admirabiles preſtant. Religionem ſimulant alij, cænobia frequentant: per vrbem neſcio quid ſacrum muſſitantes vehuntur: pecunias verbis ſpernunt, quas tamen auidiſſime amplectuntur: Quo fit vt, vel in ſolo eorum contactu confidant homines. Alij demum ſeplaſiarijs cæteriſq; medicorum miniſtris blandiuntur, atq; his ſe admodum gratos exhibent quo apud ægros abunde prædicentur, ſuiq; deſiderium pariant: ſed & mulierculas conueniunt: obuias ſalutant, laudant quæ dixerint: atq; omnino ſtudent, vt vel inuitis vocentur viris. BEN. Quam ſatyram agis mi Landine? vt te lubens audio? Perge igitur. LAN. Eia optimos & vultu ipſo caniſq; venerabiles ſenes: en veritatis ſtudioſos: en elaboratos viros. Noſtin modo cur herbariuꝫ ſtudium damnent: atq; huic adeo vtili inquiſitioni riſu iociſq; detrahant. Quibus namq; opus eſt mille dolis atq; artibus mocchari, tum homines circumuenire, nil mirum ſi primum nec humanas literas, minimum attingunt. Quanto minus logicam, phyſicam, mathematicas, atq; ex medicinæ partibus, Anatomicam, ſimplicium notitiam, affectorū locorū ſcrutiniū: ſeu ſiquid aliud ſit in hac arte ſcrutatu dignū. BEN. vera mihi profecto narras. nam & alias hominum mores deteſtatus ſum: ſed eo magis vbi tu monſtraſti, quam longe a veris ſtudijs hominem auertant: cum vix tot negocijs tempus ſuppetat. LAN. Ne igitur videantur vtile quippiam aut decorum omiſiſſe: vnicum ſibi inuenere præſidium: tum ſtudium detractare: tum aduerſus: hos inuehi: hos inquam impudentes, hos vanos, hos loquaces dicere. Verum ſi econ

tra mores eorum referam, quos ita odio habent: iam tibi ſatis fiet ſpero. Neque enim mirabere amplius cur illis quidem non immerito impoſſibilis ſit herbarum commentatio: his vero haud ardua. BEN. An ne arduam quidem dicis? profecto iſthoc haud gratis conceſſerim. Quid igitur & tu paulo ante ipſius difficultatem prædicabas? LAN. Ne arduam quidem præ cæteris quæ ipſi moliuntur: veterem inquam medicinam inſtaurare: remediorum vſum, atq; eum ſyncerum, neotericis his abolitis inſtituere: dieteticen item: cæteraq; veterum placita quæ per quingentos annos delituere, ad lucem ducere. BEN. At at iſthuc quod dixti modo & alias ad aures peruenit meas, iuuenes quoſdam inexpertos, furore neſcio quo percitos, quo ſimul gloriam & lucrum ſibi pariant: medicinæ authoribus maledicere: aduerſus remedia experta inuehi: noua comminiſci, atq; eiuſmodi alia: quæ quidem audiens dolui in re adeo periculoſa ludere homines: & (vt in prouerbio dicitur) antiquam viam noua aſcita relinqui. LAN. Ah ne maledicas quæſo, aut iudices: priuſquam ſeu reum ſeu aduocatum audias. Ego namq; nõ aliter ac tu nouis medicis olim ſuccenſui. Verum vbi eorum ſtudium: diligentiam: doctrinæ vbertatem: patientiam: vitam inculpabilem noui: me ilico mei pertæſum. BEN. age dic prius, qui nam hi ſint, aut quo nam pacto eis conuerſatus ſis. videris namq; tuis verbis, huic factioni admodum addictus, ac iam medicus euaſiſſe. LAN. Noſtin Petrumfranciſcum Paulum: atq; Athanaſium medicos? BEN. quid ni norim? LAN. Noſtin iterum Leonardum giachinum ac Iacobum Minium medicos Paulo iuniores? BEN. eos quidem haud noui: verum fama compertum habeo doctos iuuenes: ſed & rei medicæ admodum ſtudioſos. LAN. Rem tenes: ſed quo pacto mihi res innotuit, audies. Hic hominũ quaternio: prouinciam hanc & ſi duriſſimam aggreſſus eſt. Contigit itaq; vt cum ad proximum ſeplaſiarium, quotidie huius rei gratia conuenirent, vnà et ego conſiderem ſæpiſſime: vt qui minus pedibus valens: lubens colloquor, his preſertim, q mihi aliqd ſapere videtur. BEN. quis igitur erat huius collegij ſcopus? LAN. pudebat eos adeo turpiter in cœno bar

barorum volutari:in tanta rerum ignorantia verſari: medicos falſo dici: Galenum ſummis quidem labijs laudare unum quemq;,ſed valere ſinere omnes.His igitur adeo deploratis ſtudijs opem ferre ſūmopere optantes:neceſſarium duxerunt(quo medici finem:ſanationem,ſcilicet probe aſſequi liceret) ut ſiqua fieri poſſet: auxiliorum materia: iamdiu deperdita ,in hominum rediret notitiam. Ideoq; per totam hanc hyemem cœpere ex Dioſcoride hiſtorias,et vultum plantarum obſeruare.ex Galeno vero earum vires. vterq; enim liber,iugiter eis preſto erat. Porrò vt oculata fides dictis atteſtaretur,ſępius rura, monteſq; petiere. Nouiſſime vero cum primum per niues licuit:dum alij notas domos ſalutant, ac nobilium exoſculantur dextras: alij conualeſcentes ne dum ęgros, crebra viſitatione faſtidiūt:alij negocioſos ſe populo oſtentant, ac generoſa per vrbem mula vehuntur,purpurati,quaſi ſpectaculum aliquod populo prębituri: dum alij demum modis omnibus lucro inhiant: hi apenni ni iuga monteſq; peragrarunt: atq; adeo profecerūt,vt plantas plurimas ex nobiliſſimis et ſuſcitarint,et ad vſum verterint, quarum nonnullas paulo ante ſpectabamus:Compoſita item medicamenta ſibi parare conati ſunt:non quorum author Nicolaus quidam aut Meſues eſſet: ſed quibus Galenus:Paulus, Andromacus,Cæteriq; ingenio fœliciſſimo viri vſi eſſent. Qua in re certis primum ſimplicibus atq; omni diligentia veſtigatis,probe uſi ſunt,quod ſiqua dubia, aut inuentu admodum difficilia forent:ſuccidanea quæſiere pulcherrima.Speroq; fore ut talis labor aliquando in lucem prodeat.Caue igitur dicas amplius ſpe lucri eos duci, qui non modo hoc in negocio plurimum rei familiaris abſumpſerint:ſed et certo ſciant non mediocrem ſibi lucri iacturam afferre: ꝙ omnibus ferè tum medicis tum ſeplaſiarijs odio ſint nec mirum ſi ſolis lux noctux, bubonibus,cæteriſq; miſerrimis auium odio eſt. BEN. Iupiter optime, quam lubens audio, ac eorum labores veneror. LAN. Sed quo ſcias nihilo ſecius in cæteris medicinę partibus, exercitatos viros (ne dicas amplius dolere te homines in tanto diſcrimine ludere) quo ad mihi fas erit, medicinę experti monſtrare volo,ꝙ honeſtum inceptum: quam rationabile:ac laude dignum exiſtat:nempe id quod tu paulo

ante dolebas, veterem ſcilicet medicinam innouare. Audiſtin tu alias primum Hippocratem rationalis medicinæ ſeminaria ieciſſe, Galenum poſtmodum ea diu neglecta luculenter excoluiſſe. BEN. legi apud Celſum de Hippocrate multa: de Galeno vero tanta audiui & tam mira dici: vt Deus aliquis nobis coelitus miſſus, potius quam homo videatur. LAN. vera dicis: huic namq; ſubſcribunt omnes, atq; hoc vno gaudent præceptore: hunc ſuſpiciunt, hunc imitantur, vnicuiq; ſibi ſatis gloriç adeptum videtur: ſi Galenicus dici mereatur. verum nõ ſecus ac quadrigarum curſu accidit: vt omnes quidem totis nitantur viribus: vix vnus palmam referat, ita ex tot qui eum imitari conati ſunt: vix vnum reperias qui faciat ſatis. BEN. non video quo iſthęc tendat oratio. LAN. Sine me: paucis abſoluam Siquis puriſſimo relicto fonte, e riuuolo hauſtam tibi bibendam daret: q; ſcilicet paulo facilior hauſtu foret: num hunc probares? BEN. haud ſane. LAN. Quid ſi iterum riuulus ille coenoſus, putiduſue foret? BEN, At at modo video quo longa ambage diuertas: nempe vt Galenum ſectandum monſtres nõ eos qui ſe Galeni genium mentiuntur. ſed quid poſtea? LAN. Si igitur hi relictis omnibus alijs (præter ad modum paucos, quos ex confeſſo habent Galeni mentem optime calluiſſe) ipſum authorem omnium ſectantur Galenum, num tibi hoc vitio verti debere videtur? BEN. Nequaq̃ profecto: nam inde erroris minimum oriri poteſt, quo propius primæ rei origini accedis. LAN. ne igitur cuipiam curæ ſit, ſi ſcriptores quoſdam rudiſſimos: quos tamen (multo hominuȝ damno) in pretio haberi vident, demoliri temptant: non quidem maledictis ſolis, vt tu dicebas, verum rationibus, atq; eorum authoritatibus, qûos ſuos authores dicunt. BEN. Sine me obſecro paululum aduerſari tibi. ita namq; certior multo euadã, Tace: quos nam video concertantes viros: ſenem alterum iuuenem alterum. LAN. nõ potuit quippiam nobis magis e ſententia euenire, age compellemus homines.

aut vnguẽtariũ.Præcepta quoq; plurima ægra:reliqua vero neu
tra:nulla ferè ſalubria reliqſſe.SE.Itaq; vos met audiſtis:qd vo
bis videt̃?O bone Meſue dux lumenq; oĩum,quõ proteruus iſte
atq; ĩpudẽs iuuenis:te lacerat.Ego vero veluti numen te ſemp
colui:librũq; tuũ ſtans detectoq; capite perlegi.BEN. pfecto ſi
hæc temere,atq; inuida qdã maledicẽdi cupiditate,dicas:haud
recte facis.Qđ ſi minus.iuſtũ eſt q̃ ad hæc dicẽda:te mouerint,
expoſuiſſe.ATH.haud eqdẽ delitiũ viri optimi,quanto minus
inuidia cuius rei vos eſtote iudices.ſed veritas ipſa q̃ nobis tã-
dẽ irrepſit.Ætereas cœlit⁹demiſſa p auras,Auſculta igit̃,nã tibi
vel paucis ſatiſfaciã. Primũ.n.qeũ medicũ dicã q medicã ma-
teriã ignoret,Dehinc & cõpõnes ſuas ita tractet:vt nõ metho-
do quapiã reptas,ſed p in ſõnia aut oracula reuelatas dicas,Pu-
det me hui⁹ hoĩs ſcriptis Galenũ cõferre,tũ in ea doctrina qua
cõpõnes ſm gña,tum vbi iuxta patiẽtes pticulas abũde docet.
Vbiq;.n.quæ ab eo pbant̃ medicamẽta recta qdã rõne,atq; vtil
lime cõfecta demõſtrat.Hic vero ſuis nec cõponẽdi rõnẽ addit:
tanta inſup tribuit:quãta nec ratio dictat:neq; experiẽtia inue-
nit.SE.nequeo me cõtinere ampli⁹,qn in eũ inuoler.miror quoq;
vos adeo patienter auſcultare.LAN.atqui hoc iudicis merum
officiũ eſt.SE.Credite ſeni poti⁹:iſti nãq; delirãt:occidẽt quoq;
pluſq̃ dimidiã ciuiũ ptẽ,viuorũ anatomicen nuper facere didi-
cere,en pdixi vobis.LAN.recte mones,verũ res ipſa mõſtrabit:
tu igit̃ perge vt cœpiſti te a delirij nota defendere.ATH.Præſtò
eſt vnicuiq; doctiſſimi Manardi libellus,in quo plurima huius
hoĩs errata tetigit,quẽ ſi legeres Landine:ediſceres pfecto nebu
lonẽ illũ in cæteris qdẽ artib⁹ oĩno rudẽ,in medica vero diſci-
plina vix dũ Tyronẽ,in primis forib⁹ cadere:pluraq; eſſe ſibi er
rata q̃ verba.Adderẽ præterea multa ni laborẽ hũc poſt Manar
dũ acri ingenio iuuenis Iacobus Minius ſuſcæpiſſet,in ea epi-
ſtola quã Alexandro Ripæ ſcripſit.BEN.mira ſunt quæ dicis:
vnde nãq; tanta iudicij humani ĩmutatio orta eſt:vt quẽ pridie
laudabãt.colebant: vituperent mõ ac deſpiciant?Equidem au-
diui ſæpius,eiuſmodi precantes medicos.O vtinam Meſues li-
brum ſuum compleſſet:quaſi eo ſolo perfecta omnibus nume-
tis foret medicina.ATH.At nos iterum:o vtinam ex arabum
ſcola nulla ad nos perueniſſent volumina:neq; enim modo no
bis tantus ſupereſſet labor,nec tot ingenia fruſtra inſudaſſent

cæteris ad Serapionem me verto, nempe cui non minimum glo
riȩ à medicis huius tempeſtatis tribui ſoleat: non ne & tu hunc
in ſimplicium doctrina optimum cenſes? SE. quis nam hic di-
ſcȩptandi modus: quin dic quid tibi velis: iam aliquem puto la-
queũ tendis: retes paras. ATH. nunquid ego auceps ſum: tu ve
ro auis? LAN. Reſponde obſecro quid ſentias: vnde nã tibi mo-
do orta eſt ſuſpicio? SE. Quid deinde? ATH. hũc adeo egregiũ
herbarium tot video noſſe plantas, vt ne ad paranda quidem
obſonia, ſatis coquo forent. nec mirum cum talem ſibi propo-
nat initio ſcribendi ſcopum. Ne forte inquit lector tædio afficia
ris, neue librorum multitudine bibliothecam occupes: quan-
do in Dioſcoride hyſtorias: in Galeno plantarum vires quære-
te debes: in communem ſtudioſorum vtilitatem: ſtatui librum
componere in quo ſimul vtriuſq; verba perſtringam. hæc ille.
Ad hoc igitur ita altum opus: Deos inuocat, & numina propi-
tia deprecatur. Atq; vtinã quæ ſpopõderat rite ſeruaſſet, ac Dio-
ſcoridem ſuæ genti incorruptum reſtituiſſet. Solaq; Galeni præ-
cȩpta: ac non mille alijs erroribus immiſcuiſſet. Siquando eniʒ
licentioſius digredi voluit, ilico cecidit. Porrò ſiqua forte fortu-
na quandoque incidiſſet nominum ȩquiuocatio, ea ipſum om
nino ignorantiȩ arguebat: cum pariter & vocabula ipſa & natu
ras confunderet. Hoc ſibi in Centaurio euenit, dum maius mi-
nuſq; totis naturis ſeiuncta conciliat: hoc & in ſylueſtri vite quã
turpiſſimo errore labruſcȩ immiſcet, hoc item cauſa extitit, cur
ſabinam herbam iunipero confunderet. Poterat bonus Serapio
(ſiquidem eruditus herbarius erat vt hactenus creditũ eſt) nos
multotiens vnico verbo, multo cum labore, tum errore exonera
re: ſi cum Dioſcorides aut breuiter ſe expedit, aut omnino a pi-
ctura abſtinet: velut in pulegio, diptamno, hyſſopo, ſcandice, le-
pidio: vel minimũ quippiam addidiſſet. quod non feciſſe admo
dum culpabile eſt: ſed & nos ſuſpectos reddit: ne forte plurima
exſcriberet quæ ignorabat. Quod enim in medicina ſimpliciũ
quã poſtremo capite refert: cuncta erroribus repleuerit: qñ quȩ
alterius propria ſunt, alteri tribuit: quum iterũ tot ridicula, tot
mẽdacia aggregat, haud ſcio quonam modo defendi queat. SE.
Illud profecto aggregatoris extitit officium, nullo inquam dele
ctu habito, ſingula adnotaſſe. Eodem ſcribendi genere vſus eſt
& Raſes, in ſuo omnia continente volumine. Quare ne ipſum

iniuſte accuſes rogo,ſed ſiqua bona ſunt tibi accipito,reliqua vero dimittito.ATH.magnas profecto egiſſe gratias oportuit, his qui tanto labore nobis errorũ monumẽta ſeruarunt.LAN. Quin magis vtile fuerat,ac laude dignum:ſi quæ vera,quæ itẽ falſa apud eos quos citat authores,legerat ſumma diligẽtia ad notaſſet,ac ſe maturi iudicij prębuiſſet virũ.ATH.Ego vero ſatius duxerim errores(atq; in medicina præſertim)altiſſima terra obrui:ne dum vt literis mandarentur.Quo ſcilicet in lucem poſthac amplius non prodirent,paucis enim datum eſt album nigro interſtinguere.Proſequar igitur quæ Cœperam.Hũc igitur virum hac parte plurimum Auicenna ſectatus:errorũ omnium iure extitit hęres,quamquam & ipſum,non nihil momẽti rei familiari adieciſſe,fatendum eſt:nam qui initio pauci ac leuiores fuerant apud eum incrementum ſuſcępere non paruũ. Quamq̃ omnibus his hoc commune vitium eſt,genus inquã ouile amens ſtultumq; imitari,quarum vbi vna aberrarit,omnes ſequuntur.Error vero,velut & malorum fama vires ſemper acquirit eundo. Neutiquam igitur probarim hoſce collectores qui vt libri magnitudine ſe admirabiles præſtent:ſimulq; tenuiſſimam quandam gloriam aucupentur;vniuſcuiuſq; dicta ſeu vera,ſeu falſa ſint ſeu veroſimilia aut etiam ſtolidiſſimis vetulis incredibilia in ſuas congerunt cartas.SE.Vide qua in re eos accuſes:& q̃ iniuſte,an neſcis cur ita factũ ſit?LAN.dic quæſo ſapidiſſime ſenex atq; authores tuos aduerſus has tuere calumnias SE.Dicam.non ne medicina experientia inuenta eſt?quid dicis? ATH. Neq; hoc equidẽ gratis conceſſerim:ſed proſequere quę vis.SE.Medicis ergo opus eſt:viris expertis credere.Quocirca & tuus Galenus orbem peragrabat,quo ſcilicet plurimos adiret medicos,atq; ab eis experimenta ediſceret:non mireris itaq; ſi noſtri ſcriptores,quaſi apes,hinc inde floſculos legunt. Quod vero dicis multa falſa:plurima etiam parum veriſimilia ſcribi, vide ne ignorantiæ tuæ aſcribendum ſit,qui nec probe experiaris,neq; veritatẽ ſatis a falſo diſtinguas.Mihi namq; nemo perſuadeat ſcriptores quippiam falſi aſſerere,impium enim foret ac deteſtabile.Vbi ſcilicet de vita hominis agitur.Qua in re longe fallimini,quod & alias dixi vobis qui iuuenili furore: & vanã quadam glorię appetẽtia moti:nobis viris expertis aduerſamini:ſenectutem contemnitis:nec non & laudi famæq; noſtræ cõ

tra veritatis ipſius conſcientiam inſidiamini,ſpectate canis re-
ſerta capita:mementote hos viros:quos nihili pẽdere cœpiſtis:
in Diuæ Mariæ nouæ hoſpitio conſenuiſſe,ac per integros qua
draginta annos,medendi artem fœliciſſime exercuiſſe,ita enim
puto ab hoc veſtro adeo temerario incœpto deſiſtetis.LAN.Pro
fecto ſi eiuſmodi aduocatos habeat Auicenna:atq; Serapio:cui
dubium quin ſibi ex ſententia controuerſię omnes ſuccedant.
Audiſtin quam argute reſponderit:quã facunde?ſed tu quid ad
hæc?ATH.putarã me apud integerrimos iudices:nulliq; par-
tium addictos cauſam dicere.at modo rem longe aliter ſe habe-
re,video,quo minus mihi victoriæ,ſperandum eſt:verum neq;
hoc me deterrebit:ipſa preſertim veritate comite.Quoniam
itaq; tu tuam præcipue experientiam extollis.Primum oſtendã
nec te qui adeo experientiam iactas:ne ſemel quidem quicquã
probe expertum eſſe.Sed nec tuos quos ſectaris, authores.SE.
Ego ne talia audiam?mihi hęc dici?Sycophanta.ſinite me abi-
re.BEN.Vide ne timori hoc aſcribatur:ſi te ipſum indicta cau-
ſa deſeris.SE.Ego ne timeam?qui Menghio fauentino viro ſub
tiliſſimo,preſertim in logica.Sed & Mazzingho,Roſato,Petro
Leone,adeo magnis viris ſemper conuerſatus,timebo modo iu
uenem hunc ſophiſtam?verum me vrgent negocia:metuoq; ne
præ ira in furorem vertar,oculoſq; effodiam venefico.LAN.
ah,quid agis?meminiſtin Catonem dicentem:Impedit ira ani
mum,ne poſſis cernere verum?Itaque omni ſemota ira, pa
tienter auſcultabis nobiſcum, qualiacunque ſint quæ iſtæ di
cit:erimus namq; protinus temulentiæ huius teſtes optimi:
vbi intellexerimus quam infirmo, atq; exili fundamento, in
nitantur.ATH.Ego vero dicere geſtio:nam per Deos im-
mortales:ni per vos iudices verbis interdicar:atq; interim
maledictis parcat:ſpero fore vt ſenem hunc,adeo ferocien-
tem, agniculo placidiorem reddam.Tu igitur velle videris:
vnicuiq; qui ſe expertum aſſerat:iniurato quoq; credendum:
quaſi haud magna res ſit experientia, atq; ipſum experiri.vis
quoq; credi temporis longitudine experientiam gigni,proinde
& ętatem iactas:ſenectamq; extollis,quam alioqui odio habes:
vt pote quæ haud probe lucri auiditati ſatiſfaciat,laboris impa
tiens.Ego vero ſicuti experientiam multi facio,dũmodo cõmo-
dum expertorem nacta ſit:ita ſi:vnicuiq; qui ſe expertum dicat

temere credidero, ridiculus profecto habear: vt qui & fori circu-latores & loquaces vetulas, agreſtes quoq; ſacerdotes in pretio habeã. Nam ſi quæras, omnes vno verbo quæ pponunt ſe exper-tos dicent. Ea culpa veſtri authores non carent. De his loquor quos perinde ac Deos veneramini, Auicenna, Meſue, Raſe, Se-rapione, Nicolo, qui ridicula quęq; ſcripſere ſiqua vel legerant, vel audierant: quod & paulo ante dicebamus. An neſcis quam ſit propenſa ad mendacium hominis lingua? quantumue vnuſ-quiſq; ſua magnificare ſoleat? Noſti proculdubio, atq; hęc oĩa optime Calles: vt qui tot annis in ea republica verſatus ſis: hiſq; artibus & pecunias & agros, nobiliũ item acceſſus tibi compa-raueris, Quod ſi ſubinde diſcas (neq; enim adhuc ſatis ſcire vi-deris) quanta ſibi expoſcat experientia, nunq̃ aliàs ita temere quippiam velut expertum prædicabis, neu ſola ętate expertum fieri hominem, ita facile credes. O quam Cordatum, ac perſpi-cacem eſſe oportet virum, quem probe expertum confidas. Pri-mu3 enim quid à quo fiat aduertere oportet, atq; vnumquodq; in ſuam deduxiſſe cauſam exactiſſime: quod quidem vobis fa-ctu impoſſibile puto. SE. Quamobrem? an ne vllus eſt qui hoc neſciat? nempe per ea remedia ortam ſanitatẽ: quibus circa ęgri corpus, probe vſus eſt medicus. ATH. at quonam pacto id vos ſcire poteſtis, à quo ſcilicet primũ ſanitas orta ſit, qui remedioꝶ magnũ aceruũ: potionum. ſ. perfuſionũ cathaplaſmatum, vn-guentorum, vnà miſeris offertis ægris, ſed & ſic magni vſus me-dicos, vos eſſe cenſetis: quoties ſemper aliquid moliri videmini preſertim apud diuites, qui & precioſa & multa ſibi parari auxi-lia expoſcunt Inde accidit quod & Galenus ſua tempeſtate de-flet, peius curari diuites q̃ pauperes, nõ alia ex cauſa q̃ quia reme-diorum multitudine fatiſcit ęger, atq; alterum alteri impedimẽ-to eſt. Adde ꝙ inde accidit eorum quippiam exiſtimari ſanita-tis cauſam eſſe: quod tamen omnino ex accidenti eã produxit. Neque. n. veriſimile eſt hoſce qui talia agunt ſatis noſſe quid per ſe, quid caſu fiat. Nam empiricorum more ad noua ſubinde au-xilia ſe vertũt, cuius rei ſi ab eis rationẽ quęras, vel cur ea dimiſe-rint vel cur hæc aſciuerint nullam reperies, præterq̃ inconſtãtem quendam mentis motum, qui plurimu3 ignorantes omnes inſe-qui ſolet: vt qui nullam methodum nullas indicationes ſibi pro-poſuerint. Hæc ſunt igitur viri optimi quibus moti pauloantè

dicebamus:

dicebamus:longum eſſe ac difficile:nec vnicuiq; paſſim cõmit-
tendum ipſum experiri.Difficile inquam,quoniam quid per ſe
fiat,quid ex accidenti:difficile eſt internoſcere:& ſi rite omnia fe
ceris.Quãto magis vobis,qui hiſce criminibus obnoxii eſtis:
quorum paulo ante meminimus?Longum vero:quoniam am-
plius expoſcit tempus & ętatis:& regionum:& diuerſitatis eius
que ex ſexu : & corporis habitu ; rationem habere.SE.ego vero
haud ſatis ſcio cui hæc dicas.An putas nos ignorare , hęc om-
nia ad rectam firmamq; experientiã,neceſſaria eſſe ? ATH. neq;
igitur amplius vniuſcuiuſq; experimenta , nobis ſumenda ſua-
debis.neque ętatis longitudine fieri expertum hominem,dices.
quando nec tu,nec veſtrum aliquis qui ætatem iactatis,ſatis ex
perientiam aſſequuti eſtis . Quod cum ea quę hactenus dicta
ſunt liquido monſtrant:tum que mox dicenda. Num expertum
virum,& qui rationẽ ducem ſequatur:ſed & recta methodo om-
nia faciat,putas fieri poſſe:vt vnico calceo omnes calceet,nulla
habita,vel corporis habitus:vel virium:vel morbi magnitudi-
nis,differentia:quod & tu nullo pacto tueri potes . Exactam.n.
illam potionum quos ſirupos vocant menſuram,vnicuiq; ean
dem ſufficere,arbitramini.SE.Quid mihi hoc dũmodo ſanita
tem hac via ſequi videam,hoc.n.vnicuiq; artifici ſufficit : vt fi-
nem aſſequatur. ATH.Vide quam longe decipiamini : vnà &
omnes qui his verbis a vobis ſeduci ſolent,dum talia apud eos
prędicatis.Multos iam per annos hanc artem hac methodo du
ce:& quidem feliciſſime exercuimus.Nullam ergo rationem ge
ſtorum inquirendam.Sed huic ſoli inſiſtendum cenſes ? hoc.n.
vnicum eſt veſtri refugium,quo diſputationem omnem abſol-
uitis.Nonne vides vos adeo doctos viros:adeo generoſa inge-
nia:empiricos fieri ? Cum nullam quæritis cauſam cur hoc ita
acciderit.Atq; vtinam & èmpiricam calleretis optime:liceret.n.
& ea via plurimos ſanare.Sed vos veſtrum Meſuem atq; Auicẽ-
nam ſectati,illimitata quadam ac ridicula experiẽtia duce,cun-
cta peragitis:attamen experientiam elato ſupercilio,& magnifi
cis verbis,vulgo iactatis.Verũ vt adhuc amplius cauillamen-
tis veſtris ſatiſfaciam:mihi accępiſſe oportet,plurimas ęgritu-
dines ſalubres eſſe atq; omnino vi naturę,poſſe ſuperari . Num
igitur ſi ſanari repente contingat hominem:creditis vos ſuper
ſtitioſis veſtris potionibus:in quibus vix vel dragmę milleſimã

ſucci alicuius, aut decocti reperies, hominẽ perſanaſſe? Adde in ſulſiſſima inuenta cordialium quas vocãt, medicinarum, in quibus & ceruini cordis baſim oſſeã laudant mirifice, at neſcio cur nõ & bouis, habent.n.eã veluti cordis ſubſtentaculum quoddã, magna ex animalibus omnia. Huius ordinis ſunt ſpodiũ dictũ (quãq̃ haud quaquã ſpodio ſimile ſit) ſericea ſtamina, margharitæ, inſipidę quedam: atq; ïodorę radices (been vocant) gẽmarum fragmenta, atq; aurum ipſum. Quin & ſiquid vnquã delirum ſomniauit vulgus lętitiam parere: id omne in ſuã cõgerunt cõpoſitionem, eaq; ſe putãt vitales ſpiritus reficere, ac ſemimortuos homines ſanitati reſtituere. ò ridicula capita: ò hominum ſeductores, quis vnq̃ hoc, aut qua via experiri potuit? Aut quẽ vnq̃ ex veteribus qui nobis medicinam pepererunt, cordialiũ medicinarũ meminiſſe legiſti? Quod ſi Dioſcorides bugloſſum lætitiam parere dicat: hoc tamẽ ex alieno ore qualia multa ſcribere ſolet, non autem ex ſententia aſſerit. Quid ſi iterũ monſtrauero tãtum abeſſe vt veſtro opere parta ſit ſanitas, quin potius vos naturæ impedimẽto eſſe permaximo? Quam rem prius experientia mõſtrare volo, dehinc & rationibus: poſtquã tu quoq; ab experientia maxime orſus es. Nõne vidimus nos media coctione dato pharmaco, aut periiſſe ægrum veſtra opera: aut in longius tempus protractam ęgritudinem? Quanta incõmoda veſtris purgationibus pariatis: nemo eſt qui neſciat, dũmodo ęgritudinũ vim atq; indolem, probe norit, quãtaue natura minime impedita pręſtare poſſit. Sunt autẽ impedimẽta hęc, tum intempeſtiua purgatio, tum & victus modi. Adde & potionum vſum & Epithematum: Cataplaſmatum quoq;: quibus precordia aſſidue læditis. Cæteraq; multa, quorũ ſiq̃ando ocium dabitur abunde mentio fiet. Quo fit vt veſtras quas modo iactabatis ſanitates: imbecilles quidẽ: aut tardas: aut tędioſas exigatis. Fit iterum eadẽ ratione vt vobis ex veſtra ignorantia, lucrũ accedat. Demũ hinc factum eſt, vt miſeri ciues non aliter ac cerberum, ſcyllamuę: & cum cyclope caribdim, veſtras manus effugerent. Sed & cui vis obuio potius, ſalutem ſuam cõmitterent. Neq; id ĩmerito vt quibus ſatius fuerat: naturæ ac fortunæ cuncta dimittere. Iactabat archiater iſte hominum numerum: quos in ęgrorum hoſpitio, cui diuę Marię nouę titulus eſt, occidit: nõ parua miniſtrorũ, rectoriſq; lętitia: qui hoſce medicos meri

to multifaciunt:nã qui plurimos atq; eos celerrime enecẽt: quo minimũ dãni rei familiari,accedat:quo iterũ in demortui locũ miſer ſuccedat alter,neſcius ſe mortẽ nõ ſalutẽ efflagitare. Age videamus q̃ grandẽ inde aſſequãtur experientiã viri tantopere experientię ſtudioſi,Audi,quid ſurgis?auſculta paucis:num ve ritas tibi odio eſt? LAN.pge obſecro:nam poſthac vel inuitus quoq; perſtabit.SE.Ego ne inuitus quę nolim audiã?adeo tur/piter famã meam tractari?tot cõtumelijs iniuſte peti? ſinite me odioſum hũc mihi hominẽ fugere. BE.noua nobis ꝑfecto nar/rat ac pręter omnium credulitatẽ:vt qui in tãto honore hacte/nus,nobiliſſimas ac piẽtiſſimas illas ædes habuerimus.SE.imo & pręter veritatẽ:cui dubiũ?LAN. audi igitur quid nouus iſte nũcius ſecũ ferat.SE.nã quid boni adeo maledica atq; iuida tur ba, vobis afferre põt? ATH.num mihi adhuc licet proloqui? BEN.licet,vbi vis. ATH. pergã igitur:atq; à Dietetice ordiar, vt quę ſanationis totius fulcimẽtũ ſit:hanc oĩbus ęgris vel vnã eãdẽq; ſtatuunt,vel parũ diſtantẽ,ſeu morbi magnitudine diffe rant,aut ſpecie:aut incremẽto.Corpora itẽ vel ętate vel habitu ſeu tẽperamẽto diuerſa ſint. Quũ.n.& ciborũ tũ quãtitatẽ exa/ctam,tum qualitatẽ,itidẽ & potionũ:ſibi debita victus rõ expo/ſcat.Inſup & opportunũ tẽp⁹,tãtũ abeſt vt horũ qppiã:vel ſaltẽ in mẽtẽ veniat,vt potius vnicuiq; eadẽ ciborũ, ac potionum ſe/ries,eadẽ itẽ hora ſufficiat.Neſcio ego qũo quiſpiã medicamen tum cõmode ſe poſſe experiri credat:ni ęgrũ & aſtãtes, ſibi obſe quẽtes habeat:qđ annotauit Hippocrates.Plus.n.mali ĩdebito victus ordine cõmictent,q̃ tu tuis auxilijs boni.Nã quę auxilia Dij ĩmortales?pudet me pudet optimi ciues ea referre,profecto ſi miserę plebeculę nota forent,medici vnã & medicorum mini ſtri,lapidibus obruerentur.vel.n.inſcite cõpoſita:vel ex ea mate ria quę nullarũ viriũ ſit, ſeu ꝙ intẽpeſtiue adminiſtrata.Noui equidẽ dum me potiundę experiẽtię ſpes vana illuc deduxiſſet: talem medendi formulam ibi aduertere: vt qui ęgris pręfectus erat:vel me quoq; tacẽte,vnicuiq; ſua medicamẽta proponeret: huic inquiens minoratiuã:huic acetoſum ſirupum:cum aquis bugloſſi & endiuie, huic eradicatiuã, huic electuaria exhibeto. Neque ego præter hæc quicquam muſſitare audebam: ita.n.& purpuratos aureiſq; fimbrijs decoros ſenes, ſe gerere videbam. Tantum itaq; abfuit,vt diligẽtius ſingula obſeruãdo: qcquam

proficerem.quin potius & ad medicatricem artem,& ad digno-
ſcitricem:omnino in dies deterius me haberem.non alia ex cau-
ſa q̃ quia,vt Galenus docuit,caſus omnes qui ægro accedunt,
prognoſticationem euariant,quando & ægri ſtatum. Quę vero
importune de Galeno adieciſti:mundũ inquã peragraſſe vt ab
vnoquoq; experimẽta ediſceret,ne quidẽ ſatis adhuc monſtrant
propoſitum.Primũ.n.ſcias nõ cuiuſuis(vt tui authores faciũt)
medicamẽta ſibi paſſim accępiſſe Galenũ,verũ ſelectiorũ homi
uum:quoſq; ſciebat iure expertos exiſtimari poſſe. En modum
quo Galenus experiẽtię plurimũ ſibi adeptus eſt,ſimpliciũ nãq;
notitiam ſenſu & ratiocinio cõmentus eſt:at compoſita deinde
duce methodo aliqua ſemp inſtituit. Cuius rei exẽpla quædam
ſubijci poſſunt.Siue.n.celebre illud Diacarion ſpectes cuius in
libro de medicamẽtis ſecundũ particulas meminit,nuces moris
preſtare partiũ tenuitate vidit, quoniã alte earũ penetraret ſuc-
cus.hoc autẽ ipſum ex iſectura nouit.Siue iterũ ſarcoticon me-
dicamẽtũ cõſideres:qđ in Therapeuticis libris Methodo quadã
inuenire docet,quid nam aliud q̃ moderate ſiccans inuenire do
cuit,quãdo vehemẽtius q̃ par erat ſiccãti,humidũ oleũ adiecit.
Eadẽ Methodus & ad diaeuphorbij confecturã ipſum perduxit.
Porrò ſiqua ſola experiẽtia poterãt inueniri: qualia ſunt quæ ex
his cõſtant,quæ ſenſus aut ratio nõ attingit. vt q; medicamẽtũ
hoc bilem:hoc vero pituitã purget:viperinas itẽ carnes elephã-
ticis mederi,atq; eiuſmodi multa.Ea quidẽ accurate prius exco-
gitata,tum ſibi,tum amicorum probatiſſimis experiũda trade-
bat.nec prius ea experta affirmabat: q̃ modis oĩbus probaſſet.
Huic itaq; atq; huiuſcemodi viris(ſiqui ſunt)indubitata fides
habẽda eſt,nõ tibi:non item tuis.SE.non ne putas: & me quoq;
hac via experientiã adipiſci poſſe.Sed nõ ne & Auicẽna potuit?
ATH.De te quidẽ aliàs erit ſermo.De Auicenna vero pauca re-
ſpõdebo. Ipſum.n.miror quo pacto quippiã probe experiri po-
tuerit:quũ primum ſimplicium medicamẽtorum naturam,vi-
reſq; penitus ignorarit. Sed & pluries in medendi inſtitutis ab-
erret:quã rem longiori oratione monſtraſſem: ni tẽporis angu-
ſtia me moneret:vt huiuſmõi labor in aliud differatur tempus,
Quãq̃ breui fore ſpero:vt ex noſtra Academia de Auicennę erra
tis iuſta volumina prodeant.SE. Ego vero neutiquam ſatis ho-
nori duco aduerſum te loqui.Non deerũt tamẽ & quos tibi op-

ponam, ætate quidem pares: verum ſcientia atq; experientia lõge prѧſtantes, hi te ilico piſcibus mutum magis, reddēt. ATH. At ego te prius homuncium reddam: qui modo experientiam iactabas: atq; authorum magnifica nomina. Iam vero videris: haud ſatis eos poſſe defendere. SE. Poſſem ſine dubio: ni negociorum multitudine prѧmerer: tu vero ocioſus homo, tota die huiuſmodi nugis, impune vacare potes. LAN. Tu ne igitur dicis Athanaſi Auicennam medicæ materiæ ignarum? ATH. Im mo nec reliquarum medicinѧ partium ſatis peritum. pluresq; necaſſe hunc hominem ſuis monumentis, aio: quam tot tantiſq; prelijs Cæſarem aut Hannibalem. LAN. Tu vero negas? SE. at ego nego: nihilque Auicennam à Galeno diſtare aſſero. fuit huius viri ſcriptorum interpres, ac ſtudioſiſſimus ſectator. LAN. Vbi igitur conſedimus: ſcitu dignum videtur: quis nam veſtrum in errore ſit. Tu itaq; quo breuius potes: hæc quæ dixti modo vera eſſe comprobato. ATH. Satis iam antea ab hoc capeſſendo onere me excuſaram. Sed poſtquam hæc audijſſe vobis gratum eſſe conſpicio. ne forte ſi hęc ſilẽtio prætereãm, maledicentiæ interim ſubeam notam: quæ poſcitis exequar. Non quidem ꝙ dicato opere Auicennam inſectari velim, ſed in vno quoq; ſcribendi genere: atque in qualibet medicinѧ parte: paucula quædam, ac veluti in tranſcurſu annotabo, pro temporis. ſ. ratione. Vos vero alias plurima: & ea quidem maiora expectetis. Parcendum puto Auicennѧ, cum ipſe (vt a medica materia ordiamur) ex confeſſo quædam ſibi ignota eſſe fatetur. Quamquam non paruam inde quoq; ſubeat ignominiæ notam: neq; enim decuit lignarium fabrum aut ſerram: aut aſciam, ignoraſſe, Verum quid ad ea dicemus: nempe vbi aliter credit, quã res ipſa ſe habeat? SE. Nimis profecto atq; ad ſacietatem lõgus hic ſermo eſt: quis nam igitur eum vſque in finem audire queat? BEN. ah turpe eſſet præceptorem tuum: atque vniuerſѧ (vt ais) medicinѧ principem in tanto diſcrimine deſtituere. Potius itaque patienter auſcultato, atque argute reſpõdeto. SE. Dummodo eum ignorantem non dicat. BEN. Dummodo & tu ab ignorantiæ nota eum defendas. Perge itaque. ATH. Scire primum velim an turpe ducas Auicennam Cyſthum hederѧ ſpeciē ponere. Sed & quod peius eſt, ſibi acres vires aſcribere, ac ladano preſertim: quod & ora venarum reſerare dicit. Plurimus enim

& in hiſtoria et medicina hic latet error. Nam neque Cyſthus vlla hederę ſpecies eſt:nec ladanum eas vires habet. Porrò vnde nam hic error originem duxerit,ac quo nam modo ex Serapione ortum habuerit,lõgum eſſet modo enarrare. At de hippociſtide quid dicam, nobilem inquam, & magni vſus plantam, ignorari,quamq; mille ſuis compoſitionibus miſcuerat:eam tamen ad hircinę barbę caput transferri. Non adeo diſtantes naturas miſcuit Auicenna cum cyclaminum alteram,ſtruthio cõfundit: attamen oportuit medicum hominem hæc diſcreuiſſe. Dicebamus de cẽtaurio pauloante aduerſus Serapionem In eo capite non minus Auicenna errauit:vbi neque eorum natũras, nec hiſtorias ſeiungit. Cum tamen ſola nominis communitate affinia ſint,centauria duo. Profecto non leui hominum periculo:ſiquis vtroq; abſque differẽtia ad cruentos ſcreatũs(quod maioris proprium eſt, vt pote aſtringentis admodum)vtatur. quod tamen neotericos quoſdam medicos feciſſe audio: qui Auicennæ auctoritate freti:longam quandam compoſitionem ex minore centaurio inuenere,qua.ſ. ad cruenta ſputa vtantur. Sed & non parum ridendo errore ſiquis ad ducendam aluum maius, exhibeat quod Serapio & Auicenna nos docent, hoc enim tantum abeſt vt ventrem ſoluat,vt potius aſtringat. Inter ea quæ medico vſui ſunt,haud tenẽt poſtremum locum. Pulegium,Nepeta,Origanũ,Hyſſopus. Thymus, vt pote ſine quibus vix febres,cruditates,deſtillationes, flatus, malos habitus, vuluę ſtrangulationes,menſes ſuppreſſos ſanes. Horum tamen nullum Auicennę notum extitiſſe,verba eius monſtrant. LAN. Num hæc ignota obſecro. Atqui non erant hæc ex India expetenda. ATH. qui Nepetam & Origanũ pro eodem habet: atq; Origani ſpecies Nepetæ tribuit: proculdubio vtrũq; ignorat. Quis iterum pulegium cũm diptamno: omnino ſciens immiſceatur? aut Hyſſopum Thymumq;? quod tamen Auicenna facit. Quis credat lẽtiſci ac maſtiches naturã tanto medico ignotam eſſe,neq;.n.arborem maſtichem ferentem eſſe lentiſcum nouit. Sed & lentiſco acres & attractorias tribuit vires. Quare & in hiſtoria & medicina peccat. Longum eſſet plura addere, quotiens.ſ. nominis ſimilitudine deceptus, quotiens affinitate naturæ ea quæ vnius propria ſunt,alteri tribuit. Quotiẽs iterum ex nominum varietate, quę aliquando pro hominum arbitrio

vni atq; eidem imponi ſolent, bis eiuſdem abſque præfatione meminerit. Quoniam itaq; plurima ante nos túm vir doctiſſimus Leonicenus, & diſertiſſimus Manardus deprehēderunt: nō eſt cur in hac materia tempus teramus. Hoc vnum poſtremo dixiſſe ſufficit haberi ſatis & ex ſecundo ſui vaſti canonis libro. & ex eo vbi de compoſitis agit, Auicennam nullo modo medicū extitiſſe. LAN. Quid igitur in reliquis medicinę partibus: num melius ſe habet? SE. A primis ſtudiorum meorum annis, ſępius audiui præceptores noſtros dicere. Auicennam non ſatis peritū herbarum fuiſſe. Nil tamen prohibet adhuc, optimum medicū dici. Nā & ego: & multi iſuper ex laudatiſſimis medicis, ferè nullam nouimus. Sed huius inquiſitiōis onus noſtris miniſtris iniūgimus. BEN. Tu ne igitur, qui te modo accerrimum tuarum partium defenſorem pollicebaris, iam manus dare: ac te victum fateri cogeris? Abſit Dij boni vt tanta ignorantia, principē medicorum habeat: voſq; quos procul dubio omni inter primates medicos ſemper habui. Mihi namq; neque ipſe Apollo perſuadeat: bonum eſſe artificem qui ſua inſtrumenta ignoret. ATH. Quin & qui talia fatetur iam dimidiam eius libri diruit partē. nam & ſimplicium tractatum & compoſitorum ſeu ſecundum genus ſint: ſeu ad ſingula capita obliteranda cenſet: quare & nos multo lectionis onere leuabit. Porrò quod iſti dicūt: curā hanc ſeplaſiarijs dimittendam: quā rationabile ſit, vos met iudicate. LAN. Ego vero potius ęger viuā quam vt me ſeplaſiarijs, aut ruſticę plebi temere cōmittā. ATH. Age videamus modo, num in reliquis medicinę partibus: palmā mereatur: vbi ab aduerſarijs hoc nobis gratis cōceditur. Qui itaq; laudes Auicēnę extollunt, ac pro ipſius principatu decertant, hęc ferme ſibi tribuere ſolent: diligentē tum cauſarū tū ſignorū inquiſitionē, abundātē quoq; narrationē. ſed & poſtremo ordinatiſſimā ſcribēdi rationem. In qbus oībus q̄ longe deuient, hinc videre licet. Primū.n. diligentē hūc veſtigatorē quis laudet: q ſimul loliū, auenam, tragum, orizam, triticū, magno labore colligat. aut quis eā abundantiā deſideret qua vtilia inutilibus. inoxijs noxia imiſceātur? atq; vt ad rē ipſam propius accedamus: nihilo nos abūdātiores reddidit Auicēna dū ſigna morborū, ſciētifica ac demōſtratiua, his imiſcet q̄ raro atq; ex accidēti, cōtigūt: videtur nāq; hoc potius ignorātiā ac mētis cōfuſionē q̄dā parere poſſe, q̄ artificialē

conicɛturã,& quæ certitudini plurimũ prope ſit: apud eos præſertim qui minus felici ingenio,natura extiterint. Porrò reliqs nõ niſi tædiũ,dum ſigna illa neceſſaria ſiqua forte fortuna adiecerit:mille alijs immerſa contingentibus ſibi aſciuiſſe volunt. Cæterũ ea ſigna quæ cõſideranda,ſeu pro morbi ipſius,ſeu loci affecti agnitione ſcribit:quã nobis certitudinem afferant indit io ſunt ea verba:quibus paſſim vtitur dum ea recenſet. Et fortaſſe(inquit)hoc apparebit,fortaſſe illud.verba etenim fortaſſis & quandoque:dubietatẽ quandã & raritatem: denotare ſolent. Quanto rectius,quãto vtilius hic,qui ea quæ neceſſario accidunt non temere,quæꝗ ex propria rei ſubſtantia ortum habent enumerat,reliqua omnia dimittit.quam rem omniuꝫ bonorum nobis author Galenus:optime eo libro exequutus eſt: quẽ de affectoꝝ locorũ notitia ſcripſit. In quo nil mirum ſi notas quæ probũ cõſtituũt artificẽ,breui numero perſtrinxit:quæ etenim propria ſunt atꝗ eſſentialia:pauca ſunt. De cauſis vero quid dicam?neꝗ enim in cauſarum cenſu melius ſe habet. Legimus enim quandoꝗ apud ipſum,tot vnius morbi cauſas,vt difficile ſit inueniſſe:quæ nam modo hominem habeat. Adeo inſuper accidẽtales:adeo raras:adeo remotas:vt medico ea enumeraſſe nullo vſui ſit,immo damno potius:dum ipſum a vera inquiſitione auertunt,ac per imaginaria quædam & quæ vix mille ſeclis ſemel eueniant:vagari cogunt. Hinc accidit vt ſiq eum ſtudioſe ſectantur,tanta & tam impertinenti cauſaꝝ multitudine victi:ſæpius cogantur dicere, Auicennam, pleraꝗ ex his quæ de notis cauſiſꝗ ſcripſit,ad poſſibile referre,non ad id quod aliquando contingat:multa quoꝗ imaginaria quadam coniectura dicta,cuius defenſionis puderet ipſum met Auicennam,puto,proinde illam ſibi habeant doctrinæ abundantiam, noſꝗ in Galenica illa inopia derelinquant, An non vident Dij boni:quanti referat vera falſis,neceſſaria cõtingentibus,demõſtratiua dialecticis:immiſcere. Tempus eſt vt ad medendi inſtituta me conuertam:quæ res adeo ampla eſt vt a quo initium capiam,neſciam. Nam ſi vniuerſalia documenta ſpectes:quæ.ſ. libro primo complexus eſt:nemo eſt qui legens riſum cõtineat videns illaꝫ adeo in ordinatam canonum turbam,vt neutiquã duos ſibi ordine ſubſequentes comperias:atꝗ hunc adeo ſeuerum ſcriptorem,grilli inſtar ſubſultim modo hoc,modo illud,

attingeret:prout fors tulerat:vt ab eo quem prę manibus eo tē‑
pore habebat ſcriptore,legeret:atq; exſcriptu dignum cenſeret.
Atqui hoc paruʒ fuerat ni therapenticen totam,eo libro detur‑
paſſet:dum Galeni verba exſcripta quidem mendoſe,in mediū
affert.Dum quæ Galenus in propoſito quopiam caſu monet,
ipſe velut vniuerſale Theorema aſſumit.Adde his & nullas ra‑
tiocinationes dictis adhibere,verum imperatorum aut legiſla‑
torum ritu ſingula proponere,non ita Galenus qui ſemper ꝓ‑
poſitis ſcopis:reſolutiua methodo cuncta inuenit.Nam de ſuis
(caue)quid dicam?quibus medicum adeo timidum,adeo nul
lius precij reddit,vt nō tyronem modo deterreat:ſed antiquos
quoq; medicos,ab opere deſiſtere cogat.BEN.Cogitabam mo
do vnde nam hoc acciderit,vt qui ſe Galenum ſectari fateatur,
ac mera ipſius verba ordine quodam digerere ab ipſo tamen
Galeno longe deuiet:neq; enim credendum eſt:hunc adeo rudē
extitiſſe:vt quæ ſemel legerat:neſciat deinde parum mutatis ver
bis:incorrupto ſeruato ſenſu authoris,propoſito accōmodare.
ATH.Rem longam quæris Hieronyme,quæq; maius ocium:
expoſceret:prout tamen potero tibi ſatiſfaciam,Hoc igitur pri
mum te ſcire velim(quod & antea leuiter tetigimus)nil effatu
dignum ſibi commentos Arabes:verum ad græcos ſcriptores
vna confugiſſe:q̄q̄ aliquando præ inuidia diſſimulent. Inditio
eſt ille,multis ſeculis immerito laudatus Auerroes,qui ſi quan
do a Themiſtio aut Alexandro deuiat:in aniles trudit fabulas.
Deuiat autem ſæpius:ſeu quia eorum libros minime integros:
verum mutilos,laceroſq; apud ſe habebat.Seu quia tam gran‑
di linguarū diſtantia(nempe quantum mundi delitiæ ab extre
ma barbarie diſtant)difficile erat inueniſſe,qui vtraq; optime
calleret hinc errorū cumulus ortus'eſt:nō mō in rebus phyſicis:
verū & in medicina,vt ad propoſitū reuertamur. Quis vnquā
Galeni libros qui ex ea lingua petebantur quondam,dūm ad‑
huc media luce cecutirēt hoīes:Galeni eſſe agnoſcat?nullus in‑
quā.Adeo nāq; deprauatos ſenſus,adeo corruptas demōſtratio
nes reperiet.Inſup & tot tātiſq; additamētis referta volumina
cernet,vt ſecū miret,cur tātopere Galeno tribuāt hoīes.Affere‑
bat nō minora ſtudijs incōmoda voluminū ꝓlixitas:priuſquā
videlicet typis cudi cœpiſſent. Hinc.n.factum eſt vt dum ille
Enchiridion ſibi parat,ille collectaneos libellos:nobis Galeni

nomine mutila quædã atq; amethodica, irreperent. huiuſmodi erat de tuẽda valetudine liber, huiuſmodi & qui de medicamentis ſecundũ genus. Sed & de facile parabilibus, multiq; alij quos longũ eſſet enarrare. Nil mirũ igitur ſi talia Auicẽnæ contigere vt qui nõ ex proprio fonte, aquas hauriret, ſed alienis erratis paſceretur. Cæterũ nobis huiuſcemodi errores omnes hęreditario cõtigere. Dum.n. eos qui veri authores nõ ſunt (neſcio ego qua Deorum ira compulſi) peride atq; apes fucos ſectamur: omnia literarũ bonarum primordia periere, atq; in primis medicina, quæ adeo inhoneſta facie, adeo lacera veſte ac deprauata, limia ipſa ingrediẽti occurrebat: vt nobilia omnia ĩgenia deterreret, vt quibus nulla ſpes reliqua foret, boni quippiã: in adeo turpi corpore reperire. Inde etiã contigit: vt qui eorũ quos modo retuli doctrinã ſectati ſunt (quales hi ſunt quos medicos vulgus vocat) cũ in medico opere parũ ad vota euẽtus ſubſeq viderẽt: generoſa oĩa remedia penitus omiſerint, à qbus. ſ. vitę periculũ iminet ni probe vtaris: at recta vtendi via neutiquã habebatur. Inde cõtigit vt magni morbi quales epilępſia. articulorũ dolores, emicranea, aſthma, melãcolia, atq; alię multę difficiles ęgritudines, oĩno inſanabiles linquerentur. neq; id iniuria, vt quarũ viribus ęquã remedia, ne attingerent quidẽ. Porrò ad alia verſi, nil aliud ſtuduerunt totis ingenij viribus, q̃ vt ex ea arte ſibi opes quærerent, idq; citra infamiam omnem. quod optime ſibi factum credunt: dum nulla pericula ſubeant. Itaq; ſi venę ſectione egere videatur æger, Theſaurum naturæ ſanguinem eſſe aiunt: iccirco aut omnino dimittendum huiuſmodi auxilium eſſe: aut parce mittẽdum ſanguinem: his verbis adeo homines perterrefaciunt, vt vel quodlibet prius pati velint: q̃ ſibi ſanguinem mitti. SE. an tu negas ſanguinẽ Theſaurũ eſſe? ATH. haud equidẽ negò: verũ & Theſaurũ expẽdiſſe quãdoq; haud malũ eſt dũ vitã redimas. Si iterũ tenui victũ vtendum: ſeruare vires integras oportere aiunt: huic quem pugnare opus ſit. Has artes ſtudioſe colunt veſtri medici: has & ſibi per manus tradunt: quo. ſ. probe tueri norint, ſe & nil temere tẽtaſſe, nihilq; opportunum dimiſiſſe. SE. neſcio ego quid dicas. nos etenim millies ſanguinem miſimus. Sed & dietam inſtituimus tenuem vbi oporteat, nam & ptiſanam multotiens ęgris damus, hęc cum tu noris: miror quo pacto nos in eiuſmodi re criminari audeas. ATH.

Ah q̃ turpe eſt ſolo remedij nomine contentos eſſe viros, quorũ ſtudium eſt rerum naturas contemplari. An qui guttam fluere ſi nit, ſanguinem mittit? num qui poſt gallinaceos contuſos aut eliquatos ptiſanam quoq; exhibet: acutorum dieteticen ſeruat? minime gentium. SE. Tu ne igitur tandem vis nos artẽ medicã docere? ATH. Ego equidẽ te docere nolo: nec ſpero fieri poſſe vt qui tot annis aſſueueris, ingenium modo commutes tuũ. verũ illud potius lubens mõſtrarim, ex vobis nullum qui in hac opu lentiſſima vrbe, ex ea arte lucramini: aut medicum dici poſſe: aut medicorũ ſatis noſſe auxilia. Sed nec ſiqua norit his probe vti. Neque.n. clyſmate, nec pharmaco, nec venæ ſectione, neq; demum dieta, aut ſcite, aut tempeſtiue vtimini. Quod & ego ilico paucis expediam. SE. mihi quidem haud expedies. potius pumi ce aridior tibi lingua euadat. vobiſq; qui eũ attente auſcultatis aures obſurdeſcant. LAN. ò quãtis nos impetit execrationibus rabidus ſenex. ò incorrigibilem ętatem: cui non niſi ea quibus aſſueuit ſapiant. Abeat igitur in malam crucem: nobis nãq; potius oneri erat: volui tamen audiſſe hyeronymum hos adeo præclaros viros: adeo generoſa ingenia: furtim quidem exclamare, ac ſuas oſtentare virtutes. Cum vero ad manus ventum eſt pugnam detrectare. neque enim aliena improbare ſciunt: nec propria item tueri. BE. abſit Landine vt me audias amplius ſenibus fauere: quin ero potius poſthac veſtrarum partium acerrimus propugnator. Cæterum vbi nobis ocium eſt gratiſſimum mihi erit (nec minus puto & Landino) ſi rem omnem breui ſermone perſtringas. Qualia nam veſtra hæc hęreſis ſibi expoſcat quibus ve in rebus, ab his quos medico nomine minus dignaris, diſcrepet. quibus demum innixi authoribus hæc noſtris no ua ſeculis: proponatis. Ita.n. ſatur domum redibo: ni forte & tu negocioſus ſis. haud.n. te inuitum detinere velim. ATH. irrides? quaſi ego huius inſtar negociorum vana quadam ac mendaci oſtentatione abutar. vbi potius trophea atq; expugnatos morbos oſtentare par erat. Atqui noui ego q̃ falſò pauloante dixerit triginta ſibi viſendos ægros: ni & neutros & conualeſcentes: & ſanos quoque qui quondam ægrotarunt vnà numeret. His enim mos eſt vſque ad faſtidium viſere homines, nec niſi contumelijs pulſis diſcedere. tanta poteſt auri fames. Ego vero me & ad veſperam ſi libeat ocioſum præbeo. neque in hone-

ſtum ocium arbitror,ſi vobis ſatiſfaciam.quibus merito conce-
dendum,vt quæ hactenus cudimus audiatis : ſimulq;de his iu-
ſtum feratis iudicium.Quum vero permulta mihi capita occur
rant:à venę ſectione initium ſumam.quæ quod maximum auxi
liorum ſit non modo Galenus teſtatur : quum & promptiſſimi,
& tutiſſimi & celerrimi : tribus adeo magnis laudibus, extollat.
Sed & nos quoq; vbi ab alto ſomno ſurreximus: ſatis experti ſu
mus.Quod.n.maximis auxiliatur morbis:id maximum eſſe fa
tendum eſt,at ſeu interna inflammatio hominē habeat, aut he-
riſipelas,aut ardens febris , nullū hoc maius inuenies remediū.
Venę igitur ſectionem,aut penitus aut magna ex parte dimiſe-
runt.qđ ſi qui ea vſi ſunt:inſcite admodum atque intempeſtiue
omnia agentes ipſius famam deturparunt.Porro quam belle in
eiuſmodi auxilio ſe gerant,modo ego aperiam.vbi.ſ. mōſtraue-
ro neq; eos ſatis noſſe in quibus morbis ſanguinem mittere ex-
pediat:ſed neq; quãtum ſanguinis miſiſſe oporteat:neq; iterum
qua hora id maxime faciundū ſit:nec poſtremo qua via. LAN.
magna polliceris. ATH.res ipſa idicabit.Quod.n. primum in
quibus morbis ſanguinem mittere oporteat,ignorent , hinc di-
ſces.qđ vbi morbus magnus ſit febriq; ardeat animans: ni lotij
craſſitudinem vna & ruborem cernant,oīno à ſanguinis miſſio
ne abhorrent.Cæterū hoc vnico defraudati pręſidio ęgri:vel ci
to ad necem ducuntur:vel ſi forte fortuna naturę nixu ſaluãtur;
in longas tandem et eo quidem difficiles tranſeunt ęgritudines
quartanam.ſ.duros lienes,lepram,malum habitum,aquam in
tercutem,atq; huiuſmodi multa. nã quod per criticum motum
non ſanet natura aut raro : ipſi cauſa exiſtunt, vt mox dicemus.
An eſt veſtrum quiſpiam qui his atteſtari neſciat?quiq; pluries
miſeros ciues non viderit, vbi tandem Dijs iuuantibus domo
egreſſi,optatam videre lucem,infœlix tamen cadauer miſeram-
que animam trahere plurimo tempore : proinde & cœleſtium
numinum conqueri:quum tamē ſe met potius incuſare debuiſ-
ſent:ac ſibi ipſis iraſci : vt qui adeo deploratis hominibus vitã
crediderint . LAN. ſcire igitur velim qui factum ſit, vt adeo ti-
midi in ſanguine mittendo euaſerint : quæ nam ratio : quæ ve
experientia eos formidoloſos reddiderit.ATH.Dicam vbi pau-
lo altius erroris tum huius,tum reliquorum explicabo cauſas.
Hęc nãq; omnia ex vno eodemq; principio contigere. Hoc autē

eſt vnicuiq; ſcriptori abſq; ratione credidiſſe: quod & paulo ante aduerſus ſenem medicum ſtomachabar. Si namq; aut Auicēnę aut Serapionis cęterorū ve quos colunt: dicta penſitaſſent, probe item inueſtigaſſent. Vnde nam ea accęperāt, minus multo erraſſent. Siue.n. ea falſa erant: ratio & experientia aperit cōmonefacitque. Si perperam in libros ſuos digeſta, ex Hippocratis, Galeni, Pauli, Dioſcoridis collatione, fuerant corrigenda. Porrò quantum detrimenti res hæc bonis literis attulerit ſatis noſter Giachinus monſtrauit: in eo commentariolo quod Petro Franciſco medico dicauit. Hi itaque cum audiſſent dicentem Auicennam: intuere in vrinali & ſi fuerit vrina rubea groſſa, venam ſecato: nec rationem addi, neque inſuper iuramento confirmari petiere. Sed temere his credētes, in tantas lapſi ſunt tenebras: vt plura ad mittendum ſanguinem conuenire oportere, plura penſitari: quàm ſiquis longam atque eò difficilem nauigationem, pararet. Adde & ea quæ paulo ante ad Auicennam diximus quibus medicum torpentem reddiderat. hæc inquam omnia timiditatis huius cauſas eſſe ſcias. Cęterum ne ſepius ad mittendum ſanguinem cogerentur: quam rem apprime formidabant, fabuloſas quaſdam indicationes & ipſi ſibi inuenere, nēpę quę à coitu: quę iterum à lunę motibus. vt interim dū huiuſmodi pericula euitāt, aut vi morbi, ęger deficiat: aut iam præcipuam illam occaſionem præterijſſe aſſerant, diximus.n. & iam antea: his artibus ſolere eos ſe tueri. BEN. ò ſcelesta capita. Tu vero: putas ne poſt coitū mittendum ſanguinē? ATH. quid ni? dum virium robur adſit & morbi vrgeat magnitudo, ſit quoq; ęger florenti ætate: hos.n. duos ſeu tres mittendi ſanguinis primos ſcopos, propoſuit Galenus: & ante hūc Hippocrates. at nō ex quouis venereorū vſu, vires deijci putādū eſt: neq; in quouis corpore Quid igitur (vt ad Auicennam reuertamur) credis ne bonū virū his ſuis cautelis homīes nōnullos, necaſſe? BEN. puto ego q̄plurimos: memini.n. robuſtos iuuenes quoſdā: hoc relicto præſidio. Sed & nō alia ex cauſa: mortuos. putarā itaq; hoc apud vos capitale eſſe. ATH. Capitale his tātūmodo fuerit. qui ſibi ex ſpurciſſimis barbaris, atq; ignara illa ſcola: duces ſe legere. Cauſam vero ſiquis quęrat, cur in tam grādē ſanguinis timiditatem lapſus ſit Auicenna, præter multas quas ſupra tetigimus: quū eius ſcripta, vniuerſim in cēſum venirent: ingenij ru-

ditas quædam viſa eſt extitiſſe. Simul & in curatiua Methodo minime exercitatum eſſe, quod hinc patet. Poſuere Hippocrates & Galenus mittendi ſanguinis ſcopos, poſuere & quæ dehortantur: non quidem adeo vt medicum omnino ab eo opere deſiſtere cogāt. Sed quia plus minuſue medię vię accipi oporteat, iuxta id quod aut magnitudo, dignitas, aut demum indicationum aduerſantium multitudo nobis ſuadent. Has res cū in ea ſentētia accępiſſe oporteret, hic tamē veluti abſoluta quędam documenta propoſuit. Nec me exempla modo fugiunt, neque item verba ipſa: quibus monſtrem quæ dixi modo: verū temporis breuitas me admonet: ſimul & dicendorum multitūdo: vt ad cætera properemus. Nā quid dicam Dij boni de mittendi ſanguinis quātitate? Si quando.n. forte fortuna hoc tam grande periculū ſubeunt: ſemiobolos pręſtò eſſe oportet, ne vel drachmula vna certum pōdus excedant. Sibi nāque maximum ſtatuerunt, & quod ſuperare haudquaq̄ fas ſit: vnciam ſextam. neq; eam ſimul atq; vno impetu, quoniam à purpurato illo ſuo principe didicerunt: melius fore ſi partiaris. ò inſana capita: ò penitus extirpādos homines. Sunt ne hi boni ciues, quos mortuos fletis: aut ſeneſcere indignamini? qui vtinam a primo ortu perijſſent: neq;.n. vita priuaſſent plurimos, ſed & priuarent quottidie, quibus reſpublica nō ſine damno caret. quod & vos noſtis. Quotquot.n. ſe ſe eis commiſerunt: niſi naturę beneficio, aut morbi facilitate ſanati ſint, omnes breui periere. LAN. at vos econtra ſeruaui ſi vel à morbi initijs vocati: vel mediocrem nacti eſtis curandi corporis habitum: perijſſe nullum acuta febre. ATH. Tu ne igitur hominum cenſor? atqui non putaram te noſtri adeo diligētem eſſe obſeruatorem: quod gaudeo: ſperoque fore vt maiora adhuc in dies videas, nam & celerem & certam nec non ſine rei familiaris detrimento, ſanitatem plurimis pollicemur. LAN. oportuit igitur vos prius pactos mederi. BEN. nam quid obſecro? LAN. quoniam minimum mercedis inde haurire queunt, temporis breuitate, contra quam noſtri faciunt. BEN. optime ac facete dictum. Sed geſtio cætera audire. ATH. Nos igitur Galeno fiſi: vno impetu (quoniam ſic conducit magis dum vires ferant) ſanguinem miſimus plurimum, nam bilibre pondus & trilibre in acutis febribus: aut magnis alijs morbis ſuperauimus. atque id nō mo

do impune, ſed & tanta ægrorum tolerantia vt nil ſupra eligi potuerit. BEN. hui tam grande ſanguinis pondus: profecto hoc hactenus nobis inauditum eſt. ATH. Nam quid miraris obſecro? num tu Galenum medicorum optimum arbitraris? Si itaque is, minimũ fere pondus ſeſquilibram ſtatuit, maximum vero ſelibre aut amplius: cur non & nos, intermedias illas vacuationes temptare audeamus. Seruabant aduerſarij noſtri huiuſmodi opera, vt ſiqua poſſent calũnia nobis officerent. Itaq; tantum abfuit vt hac in re, quicquam profecerint quin potius ſtupidi cœperint & ipſi furtim quidem & diſſimulanter: noſtra ſectari veſtigia, noſtraq; inſtituta verbis quidem ſpreta opere tamen confirmare. Scimus nos ad exactam illam ardentiſſimarum febrium metam ventum adhuc non eſſe: nempe ſanguinem mittere, quouſq; animo linquatur æger. Inſuper īgenue fatemur neq; id dimiſſum auxilium infamiæ timore, aut lucri gratia: vtrumq;.n. palàm nobis poſthabitum eſt atq; neglectũ. Nec iterum quo timeamus aliquid ad opus vertere, qđ Galeni aſſertione comprobatum ſit: ſed quoniam e, tenebris paulo ante egreſſis: durum eſt lumen ſtatim proſpicere: atq; ad ſolem verti. Conſueuere quoq; & quæ certa bona ſunt: dũmodo inſolita, initio perterrefacere. Quid igitur his accidet qui verbis quidē ſe Galenicos vocant, nil autem qđ Galenum ſapiat, operantur ſed in Montagnana ſauonarola & quibuſdam alijs, quorũ nomina referre pudet, cõſenuere: num putas eos meliores fieri poſſe? BEN. nequaq̃: neq;.n. ſui iuris eſt qui ſemel cõtraxit habitũ. Sed quid eſt quod iſtos audiui dicere? cauēdum eſſe maxime ne ſanguinis miſſione bilis ferueat, aut crudos augeas: & iterum, conſilium meũ eſt vt dimittatur quo ad poſſibile eſt: his nāq; verbis alias territus ſum. Puto autem medici alicuius ex præſtantiſſimis extitiſſe: quoniam in ore omnium paſſim audiuntur: ATH. quid mihi tranſcriptorem hũc allegas, qui in eo tractatu quem de venæ ſectione ſcribit: & cuius Paulo ante meminimus. tanta peruerſe, tot inepte, tot ridicula aggregat, vt nihil peius excogitari queat; vel.n. à viliſſimo quoq; : & qui vel minimum in ſcientia hac eruditus foret: & vberius & melius, omnia dicerentur. Hanc rem abunde Paulus noſter monſtrauit in ea epiſtola quam de venę ſectione aduerſus Auicennam ſcripſit. Sed iam tempus eſt, vt ad id quod tertio propoſitum erat

vertamur:hos inquã tempus ignorare quo fieri debeat ſanguinis miſſio. Cum.n. à principio facta maxime conducat: tunc.ſ. Cum mouẽdum pręcipue ſuadet Hippocrates:hi dum ſuos expectant periodos,atq; vrinas turbidas purpureaſue: dum molli re aluum ſua caſſia prius volunt:dum cognatos conſulunt,& famulos quoq;, pręterit ſanguinis mittendi occaſio. Quæ res & non nihil infamiæ huic adeo excellẽti pręſidio, adiecit. Cum.n. prima illa atq; vtilis occaſio pręterijt, miſſo deinde ſanguine ſiquidem ægrum mori cõtingat(quod veriſimile eſt)ſanguinis miſſioni hanc culpam tribuunt.dico autem,veriſimile eſſe poſt modum ægrum mori:nam cum ſemel putredo valida venas occuparit,difficilis ſolutu reddit̃ febris. Quid poſtremo de venis quas ſecandas ſuadent dicemus. Cum alij in pleuritide tali venam:alij in cephalalgia,neſcio quos manus ramuſculos,magis diligunt quam hic externam, ibi vero internam venam ſecare. Alij cucurbitulas flobotomię vicarias eſſe,didicere. Alij & hyrudinibus gaudent:vt nouum aliquid cõminiſci videãtur. Demũ omnino ſtudent,vt vel ſanguinem haud mittant:vel nil ęgrum iuuent. Adeo vt mihi perſimiles his videantur:qui internuncijs & aduocatis rem agunt;dum principẽ libere adire liceat. LAN. at quę diu anxit iuniorum animos quęſtio:ad ſacietatem actitatam:num,ſ.ſemper recta vena ſecanda, an tibi vtilis eſſe videtur? ATH. vtilis ea quidem,verum adeo clara,vt non modo controuerſiam apud doctos viros non habeat: ſed neq; dubitationem vllam. Quo magis mirere quoſdam:in eiuſmodi theoremate adeo laborare:vt nil aliud loquantur,prędicent,ſcribant. Quaſi non decies mille alia, & ea quidem vtiliora,reſtent perſcrutanda. Sed iam venæ ſectionem dimittamus: atq; ad Dieteticen accedamus propius, ea quanti referat probe vti; & Galenus ipſe teſtatur:& ratio docet,ita vt nobis quandoq; dieteticen omniũ morborum concoctricẽ, appellaſſe libuerit. Neq; altera res eſt quę cordatum magis ac ſolertem medicum exigat, vt qui probe morbi vigorem,quam prope adſit,conijciat. Neque.n.ſic vires labi ſinet,nec morbum cibatiõe augebit. Plenus eſt ea Hippocrates vt qui huic negocio totum fere dicauit librum: quem nobis nuper Pariſienſis officina, luculentiſſime latinitate donatum,miſit. Hanc ipſam tantum abeſt vt aliqua ex parte cordi habeant:vt qui cibi qualeſq; in quolibet morbo conueniant,

minus

minus nôrint. Sed nec qñ vberius, qñ tenuius cibaſſe oporteat. BEN. neſcio quo nam pacto hæc ignorannt: nam ex Hippocrate didicit vnuſqſq;, in morbi vigore tenuiſſimo victu vtendum præcedentiũ tẽpoꝝ cõparatione. Sed & dum morbus increſcit: quo ꝓpius vigori accedas, eo de cibo minues. qũo igit cibandi tempus ignorãt? Nã de cibarijs ipſis, haud ierim inficias inueniſſe me aliã apud veteres ciborum ſeriem: atq; exactã illã viuendi formulã oĩno hac tẽpeſtate derelictam. ATH. q̃ vellẽ mihi tẽpus ſufficere, monſtrarẽ profecto in re adeo neceſſaria: q̃ longe a veritate abſint, ſed decet ſolũmodo rerũ capita adnotaſſe. Q̃d qdẽ vera ſint quæ dixi mõ, nempe in vigore morbi oportere cibum ſubtrahere & Hippocrates & Galenus teſtanẽ: ſed & ratio ipſa edocet. Quoniã. n. eo tẽpore coctioni maxĩe vacat natura: opus eſt ipſam ad alia nõ diuerti: vt q̃ in ea peragẽda maxĩe occupata ſit. Porrò cũ criſis ĩminet, coctaq; iam eſt materia febris, laborat tñ admodũ quũ ſeligere atq; expellere ſe expedit. Proinde & grauia ac terribilia eo tẽpore accidũt ſymptomata. Q̃d ſi aliò auertas naturæ vires præterit occaſio. Multis. n. vel leuis ambientis frigiditas, vel intẽpeſtiua cibatio, criſim abſtulit. Noſtri vero medici q m õ experiẽtiã iactabãt: ſibiq; eo ordinẽ placebãt adeo probe victus rõnẽ ſeruant, vt mulieribus potius obſequẽtes, quo magis prope eſt vigor, eo magis nutriunt, qm̃ plus collapſas eo tẽpore vires, reficiendas amplius putant, quo circa & contuſos gallinaceos, aut emaceratõs atq; eliquatos ſorbendo exhibent. Oua itẽ & ſiqua alia vehementius nutriunt. De potu quid dicam? neq; enim hac pte melius ſe gerũt, quum oẽs vino potent, nulla alia rõne ducti ſiquidẽ ab eis quæras, q̃ quod vinũ potare aſſueti ſunt ægri, quaſi iudicatio quæ à cõſuetudine ſumitur, tantã vim mõ habeat, vt eam quoq; quæ a morbo eſt, ſuperet. An putas abſtemios hoĩes Galeni atq; Hippocratis tempore extitiſſe. hi tamen cũ nõ minus conſuetudinẽ ſeruandam doceant, a vini tamen potu oĩno acuta febre laborãtes arcent. At noſtri, vt pote bibuli ipſi quoq;, nõ patiunẽ ęgros ſuos ſiticuloſos longius a vino abſtinere, preſertimq; Trebbiano dicto. Hinc ſubitę mortes & deſperatæ ſalutes. Dum. n. nutris impura corpora, eo magis lędis. Quod ſiqui ſunt q ſibi formulã q̃piã tenuis victus proponant (vocãt aũt hũc qui ex ſolo pane fiat) eo ſæpe a Principio vſi coguntur demum turpiter atq; admodũ

pernitioſe in ſtatu ipſo cibare. vel quoniam longius abfuit, q̄ ipſi conijcerent (ſiquidem vnquam hoc eis in mentem venit, dum victum inſtituunt) vel quia defectas morbi magnitudinē vires: vetulę cibis reficere efflagitant. quibus minime aduerſaē medicus. At quas nam obſecro defectas vires? Nempe ſi vel ſemel aſſurgente ægro, parum animo linquitur. atq; omnino ad motiones corporis, deterius ſe habet. Nos vero (inquit Galenus) motrices dictas vires, haud equidem in morbis robuſtas expetimus, vitales vero quas pulſus indicat, tactum modo quatenus ſufficiat æger. ſola namque concoctrix eſt quę febres curat. Quod vero ad ciborum rationem pertinet: quamuis tu modo faſſus ſis, longe abeſſe à recto tramite medicos: quod tamen nobis notum non puto, hoc addam. Acutarum ęgritudinum in quibus preſertim exactum victum exquirimus: nulli adhiberi talem: ſed plurimos malo victu perdi: alios vero in longas ęgritudines, inuitos trahi. Dicant quæſo ſiquem vnq̄ ſolis potionibus nutriere: ex his qui acuta laborant? quod ita quibuſdam neceſſarium cenſet Hippocrates, vt ſine eo victu haud poſſit ſaluari ęger, ſunt autē hę nō Zythus aut ordei aqua ſed aquoſum oxymel, aut mulſa, hoc.n. ſolo & ad ſeptimam contentos non dubitabant: quod & Galenus teſtatur: Qui vero iterum ſorbitionibus nutriendi ſint, ptiſanæ inq̄ aut alicę ere more quis nouit? profecto ex his nullus: nam ſi ptiſanam exhibent quam dicunt: mille alijs admiſcent cibis: quocirca procul dubio fructibus, ipſius carent. Dico autem fructus, quos longiſſime Hipperates proſequut⁹ eſt, vbi & Galenus addit, eos qui pane aut cōdro nutrirēt, cum ęgros ledere, tum ptiſanę beneficijs omnino carere. At ſorbitiones puto noſtri medici fugerent, velut admodum tenues, attamen videmus Galenum & Hippocratem: eas ī acutis pleriſq; velut plus iuſto nutriētes euitare. LAN. At inquiūt corpora noſtra viribus īminuta: non poſſe ita acriter cuſtodiri: eſſe item cōſuetudinē ſeruādā cenſēt. quod & tu paulo ante tetigiſti: non videris tamen adhuc conſuetudinis vires ſatis enucleaſſe, cum de vini potu diſputabas. ATH. Diximus Galenum vtendū his ſtatuiſſe ſuis verbis: quibus maxime aſſueuit ęger: Idq; bona ratione. Cōſuetudo namque indicationem, quæ ab ipſa rei natura ſumitur, comitatur, velut in therapeuticis declaratum eſt. Num igitur qui meracius

bibere ſolent:protrahuntq; ad longas conuiuia noctes:his etiã in acutis vinum dandum eſt?minime. Num carnibus ciban dum? haudquaq̃.Num pane?ne id quidem. Quo igitur mo do conſuetudinem ſeruandam, dicunt? Nempe vt magis nu trias minuſue:q̃ ſibi aliàs,aliud, poſceret corpus. Eſt enim ſua vis indicationi huic:quæ tamen a morbo eſt eam longe ſupe rat.Quod vero addebas haud ferre corpora noſtra huiuſcemo di victum:non decuit profecto talem virum: phyſicis rationi bus egregie inſtructum: quiq; hiſtoriarum agnitione refertus ſit,talia loqui.LAN.Iocabar equidem:tibiq; aliena propone bam:haud mihi probata.ATH.Si demum ad integram,& quę proprie ptiſana diceretur,accedas,quæ & longioribus conueni ret morbis:non modo ea vſi non ſunt verum nec ſatis norunt quæ nam ea ſit, quo minus,qua nam via ea fieri poſſet,ten ptarunt.Nobis itaq; vniuerſus imminet labor, vt quibus mens ſit,hanc quoq; artis partem inſtaurare,quod & nos hoc anno, opere monſtrauimus,quando plurimis ægris prout oportuit exactiſſimum victum inſtituentes,eos breui ſanauimus.Quin eos potius natura,vt quæ plurimũ criſi morbos leuaret. Quã tamen criſim ipſi nunq̃ ſe vidiſſe aiebant:aut q̃rariſſime,quin & Galeno illudebant atq; Hippocrati,ſomniaſſe eos dicentes, ac vanum quid commentos,dum quarti ſeptimi noni vndeci mi decimiquarti quoq; criticas vires celebrarent. Dicebamus paulo ante cum de potu ageremus,non ſinere noſtros medicos a vino abſtinere ægros.Cum tamen ſiquod in febribus dandũ ſit:nec quale id eſſe debeat:nec quo tempore decernunt. vini namq; nocumenta permaxima ſunt,ni tempeſtiue detur:ſicut econtra magni vſus fuerit:ſi probe vtaris. Sunt autem nocu menta eiuſmodi. Primum quod calorem adaugeat,& viſcera ſi qua inflammata ſunt lędat:humores commoueat,atq; ea ra tione coctionem impediat: quin nec nobis prę ſto eſt vinum quod etiam inclinante morbo,ſatis conducat: nempe album tenue,vim aquæ paulo euincens,quare non minora in potu quã in cibis eos nocumenta præſtolantur:ſed ſatis ſuperq; de his ſermo fuit.De ea vero parte quam pharmaceutriam dicunt ſi pro meritis loqui velim,q̃ longe a veritate & recta ratione ab his tractetur:profundã forte dicẽdi abyſſum, ingrediar, quæq; iuſtũ volumẽ poti⁹ exigeret:Siue.n.alterãtia pſidia,ſiue vacuãtia

ſeu demũ cõcoctricia ab eis dicta cõſideres: piget me dici medicum atq; adeo iniuſte eo nomine nuncupari: poſtq̃ & ego hactenus his vſus ſum. Primũ.n. quod his cõmune vitium eſt, methodo nulla duce vt aliàs dicebamus, compoſita ſũt: ſed inepta quadã ſimiliũ rerũ congerie, referta, e quibus hæ q̃dem ignotæ ſunt, ſeu hoium negligẽtia, ſeu vocabulorũ abſurditate: hę vero perperã ab artificibus acceptæ, ſolo demũ noie tales: nã viribus adeo languidis exiſtunt, vt nullo penitus vſui ſint. His tñ acqeſcunt medici, q̃bus.ſ. ſat eſt hoc ammoniacum, hoc caſiam, hoc bdelium vocitari, quaſi noia nõ res ipſæ nobis ſufficiant. Hæc igit̃ tum medicis, tum miniſtris cõmunia ſunt. Quę vero priuatim medicos tangũt, (ne in hac parte noſtri ſermonis poſtrema: abſentes ſine rõne cõdemnare videamur) vobis mõ aperiã. Non minus ſcilicet in pharmacorũ vſu falli eos: q̃ in venæ ſectione de qua paulo ante ſermo fuit. Neq; enim quo vtant̃ ſciũt: nec ſi ſcirent his pro tempore vtuntur. Quod quidẽ igit̃ in electione ſimplicis materiæ fallantur plurimum, nõ eſt opus mõ tranſigere. Cuilibet.n. vel minimũ in eo negocio experto ſatis patet. Porrò vbi aliàs de plãtis ſermonẽ habuimus: ſupereſt mõ vt de metallicis addamus quędã. Ex his nullũ aut rarũ ad nos, non adulteratũ affertur: ſeu ſimiliũ rerũ artifici admiſtione, ſeu arte naturã ipſam colore ac figura penitus imitante: quo eligẽtes fallantur. Sunt aũt huiuſmodi Auripigmentũ, Stibiũ, Cinnabari, Miniũ, Sandix, Cæteraq; multa, quæ ſi vera forent, maximo nobis vſui eſſent. Quare doleo medicorũ ſortem: ne dicam negligentiã, qui ſtudij huius curam ſibi non ſuſcęperint: verũ rem omnẽ ſeplaſiarijs dimiſerint: atq; hi rurſus ruſticis aut mercatoribus rem omnẽ delegarint. Illhac itaq; tandem pendet humana ſalus. BEN. Cur non & vera pro fictitijs, nobis modo aduehuntur? ATH. quoniam Cæteri artifices omnes, ſuæ materiæ ſtudioſi ſunt, præter medicos. Cum igit̃ pictoribus ſatis ſuperq; foret, quæ chymica arte confecta ſunt, ea quidẽ ſibi aſportari curarunt. Atq; ita factum eſt (o facinus indignum) vt pluris apud mercatores pictura, q̃ medicina foret. Proinde quum medici ſuæ materiæ ignari, ſingula nullo delectu habito admitterent, factũ eſt vt adulterina nobis veluti prompta magis, pro genuinis irreperent. Non ita Galenus qui plurimas medij maris oras, hac ſiti vrgente adnauigauit: & nos quoq; eius exem-

plorum ad orientis emporia, tum ad germanicas fodinas, dili gẽtes ſtatuimus amicos: qui nobis veras tãdẽ rerũ effigies mon/ ſtrent. Caueant igitur (quod & ad ſenem paulo ante dictum eſt) his inſtrumentis vſi, amplius experientiam iactare, celebrerſ ue compoſitiones: nam ſi qui inde curantur, id tantummodo naturæ aut fortunæ aſcribendum: quod & antea dicebamus. Quod vero nec tempeſtiue his vtantur: alias apertius monſtra bitur. Quoad tamen nobis modo licet, paucis exponam. Atq; a vacuatione initium ſumam, qua multos morbos curare con fidunt. Porro eam ſolent aut pharmaco, aut clyſtere moliri: ſed plurimum importune: nam cum molliendę alui gratia: per ſedem molle quippiam aut humidum infundere debuiſſent: hi herbarum decocto ſalem plurimum, inijciunt: quæ res quan/ tum ęgros angat: dum nuda viſcera pungit: dum deiectionem acerrime irritat, ſymptomata quæ inde accidunt, ſatis mon/ ſtrant. Alijs namq; venter turbatur, alij linquuntur animo: om/ nes demum adeo aluo ſiccantur: vt vix ad longum tempus hu/ meſcat. Poterant tamen legere vel ſi etiam ſola ratione vtantur: ex ſe ipſis inuenire, in calidis febribus molli clyſmate vtendum: in cæteris & acribus quoque, & ſalitis. BEN. Quantum mo/ menti in re adeo exigua: ſed & q̃ vera narras. ATH. Nos igitur primi omni acritudine expertia infudimus: quo factum eſt, vt non modo incommoda ea quæ pauloante in cenſum venerant: nos minime manerent: verum pro his & humida aluus, & to/ tius corporis quies, ſuccederet. Quid igitur de potionibus di/ cemus, ſi in re adeo nota peccant? Hi itaq; in febribus ægros adeo medicamentis exaſperant quæ deiectoria appellant, vt vel omnino perimant vel admodum lędant. Atq; vtinam non & ego meis hoc didiciſſem periculis: quando vna ipſis & a mor bi initijs & ipſo iam increſcente, nonnunq̃ vero & vigente de iectoria medicamenta propinaſſem, leuiuſcula quadam coctio nis nota permotus. Hinc accidit vt his potis ſæpius inua/ leſcat putredo: coctio tardetur, incipientes ſudores arceantur: laborantium vires tollantur, atq; omnino impediatur criſis. Sed & quod riſu dignum eſt febres omnes deiectione ſe cura/ re poſſe arbitrantur: attamen aperte ſcriptum inuenere, per eas vias ducere oportere humores p̃ quas tepſat natura. hoc enim

pacto ſibi minime renitimur. BEN. Solent his quæ obiecisti modo:ita reſpondere. Noſtræ inquã tempeſtatis ægros, ex malo præeunte victu, ſuccis abundare:idcirco neceſſe eſſe a principio morbi materiam imminuere:ita enim memini ſcripſiſſe Hippocratem. ATH. Eniterer profecto hũc vobis adeo pernitioſum errorem aperire:neq; id mihi difficile foret, ni maius ocium expoſceret. verum propediem vobis ſatis fiet ſpero. ſi quæ modo parturimus, pariamus quandoq;. Ne tamen omnino pugnam detrectare videar:neu vos omnino aduerſus huiuſmodi tela noſtris aduerſarijs improuiſos relinquamus, paucula adijciemus. Hoc enim tandem gratis ſibi conceſſo (quãtis & tu apprime noris, aut parum aut nihil viuendi modum immutatũ eſſe:poſtq̃ Romanus luxus totum occupauit orbem (nulla ex parte veritati aduerſatur. Audite obſecro Galenũ hanc rem hiſce verbis declarantem, quæ quidem & paulo ante in medium adducta ſunt. Pauperes inquit q̃ diuites certius faciliusq;, ſanitati reſtituimus. Inter cæteras autem quas affert cauſas, ea eſt quod ex quo diuites deſidem vitam degunt:plurimisq; & his quidem admodum nutrientibus vtuntur cibis, plurimum itaq; ſanguinis abundare neceſſe eſt. Quare venæ ſectionis egentes maxime:eam tamen admodum formidant. Fateamur igitur & nos ſi libet, huius tẽpeſtatis homines plurimo vti cibo. Num ex eo pharmaca exhibere oportet, ad ſuccos minuẽdos:minime gẽtium. Nam venæ ſectio eſt, quæ multitudinem minuat, & ſiqua ſunt que ex accidenti euacuent, Inedia. ſ. balneum, frictio atq; eiuſmodi. Hæc itaq; cum ratio ſuadeat, inſuper & maiorum authoritas, nobis quoq; experientia comprobauit. Vbi facta ab initio ſanguinis imminutione celerrime reliquum natura concoxit:Sed nec officij ſui oblita:ſæpius & ſegregauit:atq; expulit. Sin minus medico prudentiſſime manum porrigente iuuãta natura, leniſſimo auxilio coctum deiecit humorem. ſed iam tempus eſt vt receptui canamus:nimis enim in longũ noſtra hæc tenditur oratio. ſed nec pro meritis licet, ſingulorum modo meminiſſe. Neq; ego hęc tetigiſſem, ni ſatis ſcirem:plura multo capere veſtrum ingenium, q̃ ego dictis explicarim. Hoc tamen vnum tetigiſſe volui:ac poſtremo annotaſſe:vbi ſcilicet de coctione:& cocto humore mentio incidit:non modo ab his coctionis vim &

naturam ignorari. verum nec quibus auxilijs, iuuari debeat cõ-
coquens calor. Dico autem auxilia, non quo medicus coctionẽ
per ſe iuuet, atq; humorem concoquat, vt ſtultiſſimi medicorũ
arbitrantur: ſed quo naturę placidiorem & minus rebellem ac
difficilem, ſuccum concoquendum reddat. Hoc opus Galenus
oxymelitide exequebatur, aut ſolo, aut radice herbaue quapiam
incocta. Noſtri vero medici quo minus laboris, plus vero lucri
ſuis miniſtris accederet (a quibus etiã ſępe prouentus portiun
culam clam accipiebãt) perennes quaſdam inuenere potiones:
quas ſyrupos vocãt. De quibus ſi diſſerere velim: qua methodo
compoſiti ſint, aut ex qua materia, vix mihi dies tot⁹ ſufficeret.
Neq;. n. ſæpius ſatis ſciũt, num per eos ventris ſolutionẽ quærãt
an ſuã nominatã digeſtionẽ: tanta eſt ſolutiuorũ pharmacorum
cæteris confuſio. Porrò vt falſitatem hanc aureo operirentur
amictu: addidere magnifica nomina. qualia ſunt de pomis ſyru
pus aduerſus melancholicũ humorẽ Achilles. quin & a regulis
qbuſdã cõpoſitos, cõmenti ſunt, quo plus ipſis authoritatis ac-
cederet, quaſi poteſtate regia, aut armis, nõ aũt recta rõne, defen
ſanda eſſet cõpoſitio. Hũc ſubinde Diarodon, hũc ex epithymo
appellant, cũ ſiqua fieri poſſet, vt miſturã illã diſſolueres: profe-
cto ne minimas quidẽ reliquias inuenires eorũ, a quibus nomẽ
claturam accæperũt. Quid itaq; ſtultius q̃ arbitrari ſucci malo
rum dragmulam, atram bilem edomare, quas ſcilicet vel inte-
gras quoq; comedere fas eſt vnicuiq;. hoc tamen ſibi perſuadẽt,
ac belle in huiuſcemodi ſibi placent. quid demũ dicam de aquis
extillatione productis. An turpius quippiam nobis vnq̃ omni-
gerum attulit mare: aut monſtrifera africa. LAN. Sæpius rem
hanc admiratus ſum: nec poteram vllo pacto acquieſcere huic
adeo aperto errori. vt facile crederẽ: quod adeo igne elaboratum
eſt: amplius ſuæ matricis herbæ ſeruare vires. Mitto ego ſimpli-
cia quędam: quæ natura adeo fortibus donauit miſturis: & tan
to nexu coalentibus, vt vix igne diſſolui queant, qualis roſa eſt
quam & Theophraſtus admiratur, ſed nec propter hanc vniuer
ſim huiuſmodi parandi arte, vtendum cenſuerim. ATH. Quin
nec Roſa quoq; omnino ſuam ſeruat naturam, etiam ipſiſemet
teſtibus: ſuccus namq; ipſius aluum ſoluit, vbi quæ exſtilla-
tur aqua apprime cõpeſcit. Quid igitur de cæteris dices: quæ in

conſpirent:neq; enim diu poterunt veritati obſiſtere. ATH. di-cam ego quod ſentio. Primum ex his qui vulgo medici vocan-tur, triplicem ſi diligentius aduertas reperies differentiam. Alij namq; adeo hebeti ingenio ſunt:atq; omni ex parte rudi: vt nul lo pacto veritatem & ſi apertiſſimam proſpicere valeant. Alij iterum veritatem quidem optime norunt:eam tamen fateri ſibi haud vtile eſſe putant. Primum ꝙ magno ſibi dedecori fuerit in tanta ignorantia conſenuiſſe. Deinde ꝙ, omnes ilico ludibrio habeantur: vt qui ſenes admodum, nuperq; in tanto pretio ha biti: perinde ac pueri prima artis rudimenta addiſcere debeant. Porro hos quiduis potius pati certum eſt: q̄ ſemel aperte ma-nus dare. atq; eorum videri diſciplinam capeſcere quos modo lactentes: ac nullius pretij medicos appellabant. LAN. Quid igitur facient, aut quo nam modo famam ſuam poſthac tuebū tur? ATH. Quod & facere tunc primum cœpere: quum ad eo-rum aures, res hæc peruenit. Ad conuitia inquam & maledicen-tiam ſe conuertent, experientiam, ætatem, canoſq; oſtentabunt, ciues perterrefacient: atq; eiuſmodi in dies molientur multa, quæ tu optime calles Landine: vt qui pluries pro noſtris parti-bus acerrime conflixeris. Accedo demum ad tertiam medico-rum differentiam: eorum. ſ. qui non modo partes ſectantur no-ſtra, verum & plurimo nobis adiumento fuere. Inter quos pri-mus & maxima nobis familiaritate iunctus Guido Anterigo-lus eſt: iuuenis quidem qui optime curtianam illam diſciplinā oleat, quiq; nobis de ſuo ingenio plurima polliceatur. Adſunt & alij Galenice ſectę ſtudioſi quos inter Andreas paſchalius in primis merito numerandus eſt. quin & alij quoq; : verum pre cætororum multitudine pauci hi; omnes ætate iuniores. Per hos inquam optime ſperandum eſt, res noſtras auctum iri. Quod ſiqui ex alijs demum veritate victi in caſtra noſtra tran-ſfugę peruenerint: lubentes quidem ſuſcipimus: dummodo nō furtim quidem vt ſupra diximus: verum aperte Galenicę ſectæ nomen profiteantur. Ita enim academiam noſtram appellaſſe libet. quod ſi quis nos minus dignos iudicet quam vt inſtaura-toru; nomen mereamur, atq; ipſius ſectę innouandę authores. Hunc velim omni affectu depoſito conſideraſſe: quo pacto (vt de ſe Galenus inquit) nos primi pericula ſubiuimus, tum quæ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ex iam diſſueta arte oriri poterat,tum item quę nobis affatim maledicorum numerus afferebat.Diu.n.vndiq; deſtituti, & aduerſus barbariem inſuper & barbarorum ſectatores:demum & contra ignauum vulgus certauimus:vicit tandem veritas: victoriam modo proſequimur. Quod ſi primum noſtro huic labori Illuſtriſſimi ac fœliciſſi.principis noſtri gratia nõ deſit:nec non & doctrum hominum in quo ordine facile primus locus vrbis noſtrę vobis debet, vnà cum Laurentio ſtroza ac fratre ei Philippo Petroq; filio.ſed & Petro victorio.Bartholomeo caualçanto cęteriſque quamplurimis: Cum in alijs omnibus,tum in hoc doctrinarum genere apprime eruditis viris:non dubito quin nobis res omnes ex ſententia ſuccedant. Sitq; hoc & noſtri & vrbis totius Immo & ethrurię perpetuum glorię monumentum,Neq; ierim inficias,futuros poſthac pleroſq;: qui & doctrinę vbertate: & dicendi facilitate,nos longe ſuperẽt,quin & in artis operibus plurima inueniant,remq; publicam augeant:hoc inquã ſperamus atq; optamus,ſiqua tamen debentur his qui rem ab initio orſi ſũt,hoc totum Academię noſtrę condonari petimus, Et ſi.n.& alij quidam Galenicam doctrinam noſtra ętate ſuſcitarint:atq; aduerſus barbaros acerrime dimicarint.Inter quos Curtius ętatis noſtrę decus primum locum tenet.Nos tamen primi (quod nouerimus) Galenicas veritates opere quoq; monſtrauimus, atq; ipſius vniuerſam methodũ exactiſſime exequuti ſum⁹.LAN.Iuſta petis,ego vero quod hactenus feci vbiq; gentiũ veſtri famam tuebor: ac pro viribus extollam:ſic.n.& rei grauitas,& animi veſtri magnitudo expoſcit.BEN. Ego vero quid dicam qui vobis quondam aduerſarius extiti?LAn.hoc ſolo culpam omnem dilues:ſi te victum fateberis.BEN.Quin & in partes veſtras lubens ſecedo:gaudeoq; me in extrema ſenecta:nouum fieri militem. ATH. valete igitur viri optimi:ac rem literariam vt facitis fouete.BEN.vos q; iterum pergite:Neque.n.deorum hominumq; opera vobis deerit Vale.Ego vero domum me recipio Landine. LAN. at ego ad has viſendas plantas, priuſq̃ emarceſcant reuertor iterum

Vale.

PETRI FRANCISCI PAVLI MEDICI GALENICI ADVERSVS AVICENNAM DE VENAE SECTIONE TRACTATVS.

PETRVS FRANCISCVS PAV-LVS EX GALENICA SECTA MEDICVS FLORENTINVS MEDICAE ARTIS STV-DIOSIS SALVTEM.

COgitauimus iã diu, viri medicinæ ſtudioſi veterem veramq; medendi methodum, pro viribus e tenebris eruere, quam quidẽ omnium diſciplinarũ nobis authores græci: iam antea optime excoluerant, barbari vero poſthæc dehoneſtarant, atq; corruperant. Neceſſe itaq; habuimus eos qui ꝓveris authorib⁹ nobis ſucceſſerant, demoliri, atq; eos minime ſectãdos duces: aut obſeruãdos oſtendere. cæterũ inter reliquos maxĩe Auicẽnã: vtpote cui primas partes noſtri medici tribuere ſoleãt. Quũ vero plurima nobis occurrerẽt, aduerſus eũ dicẽda, minime viſũ ẽ ſingula eius opera ꝓſequi: nã quid hoc laboris mihi ſuſcæperim? Verũ vnicũ devenæ ſectione caput: in mentẽ venit mihi ꝓponere: quoniã a nouis his medicis: vel maxĩe laudari ſoleat Auicẽna, ꝙ in eo p̃cipue Galeni mentẽ fœliciſſime aſſequutus ſit, q̃ꝓtũ itaq; longe haberent mõſtrare enitar mõ quã rem ſi cõmode aſſequutus fuero: nõ minimũ momenti veritati adieciſſe videbor, ſin min⁹ alijs poſtmodũ & doctioribus (vbi ita ſorte cõtigit nos cœpiſſe) ea perficere atq; explere, negocium erit Valete.

PETRI FRANCISCI PAVLI MEDICI GALENICI DE VENE SECTIONE ADVERSVS AVICENNAM TRACTATVS.

Rimum itaq; circa ipſius definitionem inſiſtendum eſt: quam huiuſcemodi verbis explicat. Phlebotomia (inquit) eſt euacuatio vniuerſalis, quæ multitudinem humorum euacuat. Quid deinde per multitudinem intelligat: exponẽs ſubdit. Multitudo vero eſt augmentum humorum, ſuper æqualitatem ipſorum in venis, Porro hæc prima ſui facie haud temere dicta videnẽ, quum enim & ſuperabundent quandoq; humores ex æquo (hanc plectoram dicũt) interdũ, & alter eorum exſuperet (hanc cacochymiam appellant) illi quidem venæ ſectionem oportune adhiberi dixit Galenus: quam & abſoluto vocabulo vacuationem, prima aphoriſmorum dixit, huic vero purgationem, verum quæ ſubinde addis: nõ bene dictis conueniunt. ſi enim phlebotomia multitudinẽ vacuat, atq; ea eſt exacta phlebotomię notio. quomodo deinde vitioſos quoq; ſuccos per eam vacuari dicis? huiuſmodi enim verborũ ſententia eſt: altera. ſ. ex cauſa fieri venæ ſectionem: vel quia humores multi ſunt: vel quia vitioſi. Non erit itaq; phlebotomia multitudini ꝓpria vacuatio, q̃re neq; ea quã poſuiſti ſatis ſufficiẽs definitio fuerit: vt quæ minus ꝓſpere rei naturã declaret. Eſt igiẽ iuxta Galeni ſententiã, minuẽda ſanguinis multitudo, per venæ ſectionẽ, nõ tñ inde inferendum eſt (veluti tu facis) venæ ſectionẽ ꝓpria rõne multitudinẽ ſolam reſpicere, poteſt enim & vitioſum ſanguinem vacuare: qualis in putrida febre: qualis in melãcholico morbo, colligi ſolet. Supereſt, vt ad ipſius documenta propius, accedamus, in qua re, aliquãtiſper ſciſcitari velim: eos qui Auicennã Galeni geniũ, aſſerunt: qui ve arabes auctores græcis cõferre volũt: quo nã pacto: tractatũ hũc illi cõtuleris, quẽ Galenus de venæ ſectione inſcripſit, tantã enim puto ibi reperies differẽtiã: vt nunquã alias vel doctrinã: vel ordinẽ: vel facilitatem: in hoc authore ſis amplius

admiraturus. Attamen debuit Auicena (vt qui ſe Galeni interpretem profeſſus eſt) dicta ipſius tum enucleare: tum optima quadam ſerie digerere, demũ & plurima addere: queadmodũ & Galenus poſt Hippocratem fecit. hic vero tantũ abeſt vt quicq̃ profecerit quin potius oĩa turbat: omnia peruertit: nullum ſibi proponit dicendi ſcopum, verum ex abrupto modo hoc: modo illud attingit: adeo frigide: adeo leuiter; vt reticuiſſe ſit ſatius. ” quanto melius Galenus quem te ſectari par erat? proponanſ ” inquit qui corporis affectus vacuationis egeant: deinde qui nã ” eius quæ per ſanguinis detractionẽ fit: demum quinam innoxie ” hanc ferre poſſint, inſuper & quibus animaduerſis vacuationis ” modum probe conijcias: dehinc & quibus venis ea fieri debeat, ” & ſiqua reliqua ſunt, quæ ſibi diligẽs medicus: atq; huius auxilij ” pertractator perſcrutari debet. Omnia proponit atq; exequit. ” Verũ ea quæ Auicenna tradit, ſecus ſe habere res ipſa monſtrabit: ſi paulo diligentius ea quæ ſequuntur, attendas.

¶ Cœperat Auicenna affectus & ſymptomata enumerare in quibus venæ ſectio conuenit. aliàs quidem priuſq̃ malum accidat: aliàs quum ipſum iam adeſt: quibus inquit percuſſio accidit aut caſus minuuntur: quandoq; timendo, ne eis accidat apoſtema. verum quidem eſt & a Galeno dictum etiam in puro corpore propter tractionis vim: quæ ex dolore eſt: venæ ſectionem adhibendam eſſe: quum quis grauiter ictus eſt. Si itaq; ex graui ictu ſemper inflammatio conſequitur, ſemper per venæ ſectionem ipſam prohibere expedit, neſcio igitur cur tu quandoq; id fieri aſſeras, nobiſq; doctrinam adeo mutilam: atq; incertam relinquas: nihil enim eſt aliud hoc modo loqui, q̃ regulã nobis in diſtinctã relinquere: & nihil docere. Quod ſi tu ea ratione quandoq; venam ſecari debere dicas: non autem ſemper, quoniam ſcilicet non ſemper grauis ictus eſt, ex quo inflammationem timeamus: oportuit equidem hoc declaraſſe: ac mentẽ tuam aperuiſſe: quando nam hoc fieri debeat, quando ſecus.

¶ Quæ vero in facta iam inflãmatione ſuadet, difficile eſt mentem ipſius conijcere, neq; enim video quid nam his verbis ſibi ” voluerit qui inquit habet apoſtemam minuendus eſt, quoniam ti” metur ne anq̃ maturet, aperiat: ſi quis non fuerit ibi multitudo. ” Primũ. n. ſcire velim q̃s nã vnq̃ rumpi viderit apoſtema, anteq̃ purulentũ fiat, ſiue p apoſtema abſceſſum ipſum intelligat, ſeu

vt ſolet vniuerſalr tumorē oēm innaturalē,preſertim ſi in ipſius
» corpore multitudo non adſit.verum hæc certo ſunt verba quæ
» priori canoni annectanda erant,dum dicebas, his ſanguinem
» mitti debere:qui grauiter icti fuerint.ſi enim his verbis addas
» quæ mō dixi.ſ.id fieri debere,q̄uis nō indiguerit & nō fuerit in
corpore eius multitudo ſanguinis:iam cōplete Galeni ſentētiā
excipies.Quare verba hinc inde ex Galeno collecta qui male ne/
ctit.ſignū eſt ea colligere ac exſcribere:q̄ minime itellectu capit.
℄ Voluit poſtmodū Auicēna factarū ſeu imminētiū ęgritudi/
num rōnē habere,atq; vnā alteri cōparare:quo nā mō ad venæ
ſectionē ſe habeāt.inqt igiť.Dum iſtę ęgritudines timenť(qua/
» rum.ſ.paulo ante meminerat)plus ſecure eis cōcediť minutio:
» ſed quū in eas ceciderit penitus phlebotomia dimittatur. Imi/
» tatus eſſe Galenū videť Auicēna:qui in libro huic negocio dica
» to,ſicui morbo inquit obnoxiū eſſe hoīem noueris:vt puta pul-
» monię:pleuritidi,anginę:nō expectemus dū aliquod euidēs ple
» nitudinis ſymptoma appareat,ſed anteuertere prę ſtat,p ſangui
» nis miſſionē.Hæc ille.Si igiť hō iſtæ dixiſſet,melius eſſe præuide,
re priuſq̄ accidāt,optime ad Galeni mētē dixiſſet.verꝫ dicēs plus
ſecure tūc fieri.Innuit poſtq̄ acciderint haud ita ſecure fieri poſ,
ſe,preſertim quū ſtatim aduerſatiuā addit falſiſſimā,qua penit⁹
errorē ſuū explanauit.Eſt aūt hæc verboꝝ ſeries,& quū in eas ce/
» ciderint,in eaꝝ principio penit⁹phlebotomia dimittať.hæc ver
» ba cū his q̄ ad ipſa ſequūť:qb⁹.ſ.abūde nos pterrefacit ne aliqñ
tentemus dū ægritudo iam adeſt,venā ſecare:hæc inq̄ ſi pmeri/
tis penſitare velim,iuſtū pfecto volumen exigerent,tāta ac ta/
lia ſunt rerū capita,q̄ nobis occurrūt.Hæc enim nō mō Galeni
verbis aduerſanť:verꝫ & ipſi⁹ opibꝫ:qn & rōni.verbis qdē vt ex
dictis ipſius manifeſtū eſt:ſiqs ea q̄ in libro de venæ ſectione re/
fert,cōſideret,inqt.n.nō ſolū vbi adeſt plenitudo,mirifice pdeſt
» venæ ſectio icipiēte phlegmone verꝫ ēt citra plenitudinē,ſeu pp
» ictū accidat,ſeu pp dolorē ptis,vel ēt ex ipſius ibecillitate. Hæc
» ille.Sed qđ mirere magis tui ipſius verba,ſiſ & opandi modos,
» cōtēpleris,qbus libro tertio vſus es,nullius min⁹ q̄ hui⁹ verbi,
in eaꝝ principio penit⁹ dimittať,videris meminiſſe,& qdē hoc
mō p ſomniū dictū putarim:ni paulo poſt eodē capite,plurima
huic ſententiæ cōſona ptuliſſes,de qbus mox erit ſermo,ſed ad
Galenum reuertamur modo atq; ipſius verba inſpiciamus,qui

non modo incipiente morbo venam incidit:ſed & iam increſcē
te:ita enim & herum & ſeruu3 ſanguinis miſſioné,ad deliquiū
animi perducit.Quod ſi rationem expectes:neſcio ego quid nā
moueat ad hoc dicendum, ſicuti enim dimiſſa ab initio ſan/
guinis miſſione,plurima ſequuntur incommoda:ita & ad miſ/
„ ſa ea, non leuia pericula euitamus,in febribus namq; vt Gale/
„ nus inquit priuſq̄ putredo valida venas inuadat: maturanda
„ eſt ſanguinis miſſio:quod ſi initio phlegmones hoc fiat, pro/
„ culdubio ipſius augmentum arcebis:ſed & pluries omnino ſa/
„ nabis. Quæ vero ſcioli huius hominis interpretes commen/
ti ſunt, nempe quia videbant, non dicere tantum hominem
vniuerſalium theorematum obliuiſci,dum proprias curatio/
nes aggreditur:cum futilia ſunt:tum mentem ipſius minime
monſtrant, neq; enim minoratiua dicta phlebotomia,minus
nobis ea incommoda afferre videtur quæ ſtatim Auicenna
ponit.ſed & venę ſectionem quam in multorum morborum
initijs,fecit Galenus,neſcio an eradicatiuam appellare velint:
qui enim vltra animi deliquium,materiam eradicare voluent:
„ ſimul puto & animam quoq;, vitamq; eradicabit. Atqui vni/
„ uerſaliter dixit Hippocrates:incoantibus morbis ſiquid vide/
tur mouendum,moue,quæ verba Galenus plurimum de ve/
næ ſectione verificari,ait:

¶ Spectemus modo incommoda,quæ nobis ſtatim proponit
vt a venæ ſectione nos omnino deterreat, tot enim ac tanta
„ ſunt,vt nihil mirum ſi noſtræ tempeſtatis medicos omnes,tor
„ peſcere coegit.Humores inquit ſubtiliat:eoſq; per corpus flue/
„ re facit:ſano ſanguini eos admiſcet:& nihil quandoq; euacuat
ex eo quod oportet.Porro horū vt ſui moris eſt,nullam rationē
addit;ſed neq; experientia compertum dicit: quamq̄ ſi diceret,
nihilo plus ea ratione illi credendum cenſeam. Q[illegible]o[illegible] enim pri
mum humores ſubtiliet,nemo eſt qui mihi perſuadeat:ni forte
& hoc loco chymeram illam ſuam imaginet,quam ſubinde ma
gno hominum terrore oſtendit;dum ait.caue ne ęgrum ſangui
nis miſſione,ad bilis feruorem ducas. verum hęc verba paulo
poſt in cenſum veniēt. Videt itaq; venæ ſectio q̄d ad tenuitatē
ſpectat vel craſſitiē,in eodē ſtatu humores derelinquere,ni refri/
geratione ea quā totis venis fieri inq: Galenus, hūores tenues
reddi arbitreris.q̄d eſt q̄d deinde addit:& eos p corp⁹ facit fluerē

Fluere

Fluere enim per corpus humores neceſſarium eſt,quo ad vacuẽ tur. Verum ſi ex eo times ne in aliquem locum decũbant: & pręcipue leſum,qua ratiõe augeatur morbus(neq; enim aliud tua verba ſiquidem diuinare contingat ſibi velle videntur)nõ bene mittendi ſanguinis rationem,didiciſſe videris. quã longe enim auertere fluxionem docuerunt Hyppocrates & Galenus atq; a determinato loco ad determinatũm trahere,quocirca nõ decuit bene inſtructum medicum hęc timere. Cęterum & tu quoq; ſi hęc timebas,neſcio primum cur huiuſmodi auxilium multis internis inflammationibus,afferas.Deinde & rationem reddidiſſe oportuit:cur magis ea accidant quum ab initio ſanguis vacuatur,q̃ ſi in ſtatu morbi.Quod vero dicis:eo opere malũ ſanguinem bono confundi,neſcio ego qua ratione,neq; enim Hyppocrates quum in pleuritide colorem ſanguinis ĩmutatum inſpicere voluit,bonum ſanguinem deteriori admiſcuit. Sed quum neceſſario prius bonum:& minime alteratum abſtulerit, conſequenter dein de & ſemiputridum vacuauit:priuſquam ſiſteret. Addit poſtremo inutilem eſſe hanc euacuationem:& in qua minimũ ſperare debeamus.vt quę nihil euacuet,ex eo quod oportet.Qua in re videris profecto mittendi ſanguinis regulas, his admiſcuiſſe quę de purgatione ſcripta inueneras.Verũ res hęc, melius ſubſequentibus verbis mõſtratur quum ait.Quũq; maturatio apparuerit:& ęgritudo principium aut ſtatum prętererit,tunc ſi oportuerit vt minutio fiat facienda eſt:& reliqua. Neſcio ego cur nam coctionẽ expectare debeamus,& ſtatum morbi pręteriſſe, pręter enim ꝙ Galeni opera, aperte contrarium monſtrant,oſtendit quoq; ratio:opitulari oportere naturę non quando victoriam iam adepta eſt, vti tu facis, ſed quum laborat,verum hęc vti dicebamus ex purgatione,ad ſanguinis miſſionem tranſlata ſunt.Quare tot ſuis verbis Auicenna nihil boni:nil vtilis: nobis reliquit,ſed ſolum necandi ęgri,occaſio extitit,dum miſeros medicos qui ſibi admodum addicti fuerint,ab huiuſcemodi auxilio deterret. Sed tempus eſt vt ad alia properemus.

His quæ modo dixerat ea quoque conueniunt,& quum ęgritudo inquit eſt habens criſim in cuius tempore eſt longitudo nullo modo ſanguis multus minuendus eſt: Sed ſi poſſibile fuerit quieſcendum eſt,quod ſi non:ex eo parum minuatur & in cor-

" pore ſanguis vt theſaurus recondatur ad phlobotomiam facié
" dam ſi apparuerit & virtus conſeruetur ad reſiſtendum in criſi-
" bus. Optimum profecto nobis medicum & ſolertem, proponit Auicenna, quem vult futuram criſim adeo a longinquo agno-ſcere: ac propter criſim quam certo fore ſciat: atque eam longo poſt tempore, venæ ſectionem dimittat. Sed eſto huiuſmodi aliquis adeo ſagax: quæ nam eſt vir optime ea multitudo quam tu adeo times: & qua vacuata nullo modo criticos motus ferre poſſe ſperas? qui enim (multum & paucum) ea verba dicit, nihil profecto nobis certum affert. Sed nos inſuper anxios ſemper prę timiditate, relinquit. Præterea ſcire velim quid nam citius, promptiuſque, criſes promoueat: quam eiuſmodi euacuatio, quod & Galenus teſtatus eſt, dum ait illico, & ſudores & ventris excretiones, ſequi. Iccirco & quum multitudo adeſt: atque ea ratione morbus concoqui cõtumax: neſcio ego quid nam breuiorem eum reddere poſſit, quã uacuatio multa. Cæterum ſi morbi longitudinem, & longinquum iudicium: non quidem præ multitudine, ſed ex humoris qualitate ſuſpicaberis cur nam criticę illius pugne & vehementium motuum meminiſti? quum minime ſoleant huiuſcemodi ęgritudines, eo modo terminari.

Proſequitur deinde, ac veluti nouo facto principio: inopinato nobis proponit corpus: ſanguinis miſſionis egens at-
" que inquit, ſi multum prętererit tempus ex quo minutus fue-
" rit: & in hyeme fuerit conqueſtus ꝙ ſe quaſi fractum ſentiat mi-
" nuatur. Verum ne forte hoc audentius fiat quam oporteat: nos
" ſemper parcitatis admonet dicens. & ſanguis pro theſauro re-
" condatur. Quo loco fractionis nomen: nihil aliud mihi ſonare videtur, q̃ vniuerſam laſſitudinem. Ita.n. frãgi ſe ſentit, qui horrorem aut rigorem patitur: ſicut & qui tenſiua laſſitudine affectus eſt. Si igitur his verbis ſolummodo tenſiuam laſſitudinem ſignificare volebas: qppe quę ſolũmodo phlebotomiæ ſit egẽs: per fractionis vocabulum non ſatis aperte propoſitum mõſtraſti: alia namqꝫ & potiora ſigna afferre oportuit: pręcedentem in quam victum: tumidum corpus: inflatas venas: pigritiem: ruborem: atque eiuſmodi. Sit igitur hec tua: tẽſiua laſſitudo, quid nobis his verbis precipis? parce (inquis) ſanguis mittẽdus eſt. ego vero quo parcius mittendum ſcias: ſolo victu corrigi poteſt plenitudo, inedia, exercitio, frictionibus: ceteriſqꝫ quibus ad-

obeſos, vſus eſt Galenus. Non erat igitur adhuc mittendus ſanguis: ſed quando magnum immineret periculum: atq; hoc in uere. & tunc nequidem parce verum abunde: quare hoc in loco nihil nobis notatu dignum affers.

PLus fortaſſe q̃ decuit phlebotomiam laudibus extulerat. Itaq; ex aduerſo nocumenta quædam in medium affert. quibus ea quæ dixerat confirmet: nempe parce mittendum ſanguinem. vide inquit Auicenna quantas nobis ſecum ferat icommoditates venæ ſectio. primum enim naturam retinet, hoc eſt vētrem cohibet: cacochymiam gignit: ſyncopē ciet: quis igitur ea vnquam audeat vti? Verum quod nos ſolatur hoc eſt: neq; hec omnia ratione firmaſſe: neq; admodum ſcite loquutum hominem dum nō ſatis aperte dicit, quę nã phlebotomia hęc mala afferat. quæq; vitanda ſit. Primum enim nō eſt ea tanta tractio: vt veriſimile ſit, a ventris partibus penitus humores auertere. q; ſi experientia hoc dicit inuentũ, nos oppoſitum ex Galeni experientia, & noſtra quoq; in medium afferemus. q. ſ. ad ipſam ſequatur ventris excretio, & ſoluta aluus: quã natura onere leuata molitur. Quod ſi retinet: non erit profecto ex ea tãta ventris ſiccitas, vt ſolo cliſtere, corrigi nequeat. Quare, vel nocumentum nullum eſt: vel adeo leue: vt ne vtiq̃ adduci oportuerit. Ceterum quid de cacochymia dicemus? quam ex multa ſanguinis miſſione fieri dicit. at qua nam multa? ita enim indiſtincte locutus es, vt ſupra diximus: vt inde factum ſit, vt tui ſtudioſi vbi quartam aut quintam vnciam tranſcenderant, atque in quolibet pariter corpore: iam multam factam eſſe ſanguinis detractionem conijcerent, nempe qui theſauros toties, toties item caue: toties item pericula imminere audierant: quorum plurima à nobis, noſtriſque, riſu potius proſequenda erant.

Debilitatur inquit virtus: atque ex eo malum corporis habitum gignit, fatemur & nos, plurimum ſanguinis fluxum, ſeu ſponte fuerit, ſeu caſu aliquo: aut etiam arte & ad cachexiam, & ad hydropem quoque: perducere poſſe. & nos pluries vidimus, in maximis. emorrhoidarum: & meſtruorum: narium quoque profluuijs. Sed quis vnquam adeo fatuus artifex exiſtat: vt ad hęc perducat? proponat mihi Anicenna medicos: non autem temerarios & indoctos homines; faciẽt igitur multã ſanguinis

miſſionem:neque ex ea talia ſequentur nocumenta.

Quod vero tertio de ſyncope addit:mirum eſt quantum par ui faciendum ſit,neque enim ſyncopes nomen aliter audiẽdum eſt:q̃ leue quoddam animi deliquium, quod & aſſurgente ęgro quandoque accidere ſolet,tu vero horribili hoc tuo vocabulo, mortiferam illam ſyncopen ſignificare videris,vt omnes quam longe a venę ſectione fugere cogas,ſi qui adeo ſtolidi ſint,vt leuiſſimis verbis credant.

De perturbatione vero, quam dicit ſecum ferre minutionẽ: quid dicam neſcio,nec conijcere poſſum : quidnam his verbis ſibi voluerit Auicenna,tranquillitas.n.quieſq;,nõ perturbatio, ſeu agitatio,eam inſequi ſolent,quod & Galenus teſtatur: qui pro colore refrigerium:pro inquietudine quietem: pro vigilijs ſomnum ſuccedere vidit.At dum fit(inquies)perturbatio accidit:dum vero facta eſt,quies.Primum ego neq; hoc vidi: neq; aliquem videntem,audiui.Sed nec ratione vlla perſuadeor:hęc credere. Quod ſi temere perturbatio accidat, poſt breue tẽpus ſuccedet tranquillitas,neq; enim vel horę cẽteſimam, hoc opus occupat.

Ne vtiq̃ ſilentio pręteream: verba quędam non aliter dictis dicendiſq; annexa,tantaq; affinitate:quanta foret ſi meſpilo caſtaneam aut iuglandem infereres,ea ſunt quã breuiſſima phle
,, botomia(inquit)& colica raro ſimul eueniunt, mirabar quon
,, dam hunc canonem:neq; imaginari poteram, vt vir ſatis mẽte conſtans adeo intempeſtiue:adeo abrupte:adeo idocte: hęc proferret.Porro ſi de coli dolore,hic mentio futura erat,cur nõ inflã mationis quæ in colo quidem raro:in tenui autem inteſtino ſę pius euenire ſolet, meminit?hęc enim cum venæ ſectiõe aliquid habet affine:ab ipſa enim curatio.Sed quid iterum ſibi vult ver bum illud euenit?quaſi venæ ſectio, caſu quodam accidat: non autem arte,atq; conſilio.

Sequitur poſt hæc corpora quædã proponere quibus haud probe conuenit phlebotomia,q̃ppe quæ ita affecta ſunt : vt eã minime ſuadeant.Inter cætera vero prægnãtes proponit.Quæ res non ita temere admittenda videtur:quin potius nõ nihil cõ ſiderationis habet.neq; enim videntur prægnantes omnes vno ordine excipiendæ:nam & habitus corporis:& ętatis:& quã pro pe partui ſint: ratio habenda eſſe videtur. Quemadmodum in

omnibus aduerſantibus indicationibus,fieri ſolet,ſcimus enim timore aborſus ſolummodo: præcepiſſe Hyppocratem ne prægnantibus ſanguis mittatur: aborſus vero timor penuria ſanguinis accidit,at non ex quacunque venæ ſectione: nec in quocunque corpore: neque iterum quocunque conceptus tempore:penuria ſanguinis cõtinget talis,vt fame abſumatur fœtus, non igitur probarim eum:qui ita indiſtincte, ac ſine ratione loquatur; eſt enim nobis plus erroris quam doctrinæ occaſio.

Quod vero fluentibus meſtruis iterum non ſit venæ ſectio tentanda:non illico admittenda ſententia videtur. Si qua enim ratio ipſius adduci poſſit ea eſt:ꝙ dum natura vacuationes molitur,nequaquam arte laborandum eſt. Primum itaque oportebat Auicennam nobis addidiſſe:ꝙ ſi menſium profluuium tardum ſit, aut imminutum poterit per vene ſectionem iuuari ſecando inquam interiores talos.Preterea & auertẽdi gratia quãdoqꝫ etiam ſuperiores venas ſecare conuenit.

Proponit deinde crudis repleta corpora eaque a venæ ſectione arcet,quoniam inquit ſi minueris non maturabis eos & timetur ne eger perdatur. Raras ſolet demonſtrationes afferre Auicenna:ꝙ ſiquas forte fortuna attulit, hæ ne minimum quidem fidei;nedum ſcientię,parere queunt,qualis ea eſt: qua ſentẽtiam ſuam modo confirmat; verum vt res amplius innoteſcat: quoniam conſideratione digna eſt, videamus vnde nam hic homo hęc documenta ſibi aſſumpſerit. Inter cætera febrium ſymptomata:numerat Galenus ĩ terapeuthicis libris ſyncopem:quæ ex crudorum copia ortum habet,quam quidem & omnium curatu difficillimam, ſtatuit. Hanc inquit nec ſanguinis miſſione, nec purgatione etiam curari poſſe.ſ. propter ſyncopes metum: ac ſubite mortis. Ille idem Galenus qui ea dixerat: in libro quẽ de venæ ſectione inſcribit:modum docet,quo talia corpora vacuari poſſunt his verbis. Ita nimirum & me feciſſe vidiſtis,in his quibus crudorum inerat copia, nam pauculo ſanguine detracto: protinus melioratum exhibeo probe coctum cum incidentium medicaminum quopiam:veluti hyſſopo:origano: nepeta:pulegio, ac ſic rurſum ſanguinem minuo, vel ipſo eodem die vel die poſtero in quo rurſum exhibito propoſitorum medicaminum quopiam iterum de ſanguine quid aufero, ac rurſum

tertio die ſimiliter, bis hęc ille. Quæ quidem omnia. ſi probe cō ſiderentur: & vera eſſe & minime ſibi aduerſantia cognoſces. Quod enim prius dixerat, minime detrahendum ſangninem huiuſmodi corporibus cauſam quidem ſincopem afferebat quę ęgrum eo tempore affligere conſueuerat, quum vero ſincopes ſu ſpitio non adeſt, vt quibus os ventris minime affligitur: hos per venæ ſectionem curare docet, poſterioribus verbis. Quum hęc rei veritas ſit, eam tamen minime cognouit Auicenna: quando nec probe Galeni mentem, ambobus locis executus eſt. Sed nec probe dictorum rationem addit, quo circa & Galenicas verita-tes nobis omnino occultat: ac ſuſpectas reddit. Primum itaque non erat valde operoſum iuxta Galeni dogma plenitudinem hanc ſuis notis nobis exponere: quas adeo ſcite Galenus affert
" his verbis. His inquit & precordia inflata: & totum corpus am-
" pliore mole viſitur: quàm per naturam deceat: color item ad al-
" bidius & intercute aqua laborantibus ſimilis. Tu vero ſicco pe-
de pertranſiens: doctrinæ vbertatem e medio tollis. Quin & ſen tentia verborum: mendacij ſuſpecta eſt, neque enim phleboto-mia impedit multum corpora crudis repleta, ſed iuuat ſi ea pro be vtaris, vteris autem optime, ſi iuxta ea quæ ex libro de venę ſectiōe exſcripta ſūt: ſingula facies. Que verba & tu paulo poſt: neſciens cui nam propoſito probe ſeruirent poſuiſti: dum dicis
" & ſi groſſi fuerint, antiqui prçceperūt: vt biberet ante phleboto-
" miam & poſt ipſam antequam alia fieret minutio, ſirupum ace-
" toſum ſubtiliatiuum coctum cum hyſſopo & haſce. Hęc procul
" dubio ſuperioribus annectenda erant: eratque tibi ſignandus lo-cus, ne forte & tu qui Galeni interpres es: aut inconſtantis men tis: aut obliuionis merito arguereris: dum paulo ante dicebas, non expedire venæ ſectionem: dehinc paucis interpoſitis verbis eam ſuades. Quæ res optime nos monet: te collectorem quen-dam, ac veluti notarium Galeni, ac cęterorum: ex ſcribere quidē hinc inde eorum ſententias, quæ nimirum propoſito negocio deſeruiant: verum neque probe digerere eas, neque authorum mentem ſatis bene proſpicere. Itaque nec verum dicit Auicen-na: non expedire phlebotomiam hoc caſu, nec ſiquando ea mi-nime expediat ea eſt ratio quam adducit: quoniam, ſ. non matu rabis eos verum ea quam Galenus poſuit: quoniam qui eo mo

do affecti ſunt timor eſt ne per uenæ ſectionem:aut deiectorium medicamentum ſyncopen,in cidant, pari enim paſſu, videntur apud eum,ambo hęc auxilia procedere.

Imaginatur & aliud plenitudinis genus his verbis. Quũ ve ro ſanguis alicuius fuerit bon⁹ & paucus:& fuerint in ipſius cor " pore multi mali humores:phlebotomia tunc bonum rapiet, & " malũ relinquet. Ex quibus proculdubio patet, verba quidẽ ſibi " aſſumpſiſſe Auicẽnam:intellectum vero minime, huiuſcemodi nãq; ſententiã,poſuit Galenus in libro de tuenda valetudine,vẽ rum quę hoc loco ĩde accępta ſunt:temere ac perperam, poſita ſunt. Imaginatur ibi Galenus corpus: quod quidem in ventre ac primis venis crudorum copiam congeſſit,in cętero vero cor pore,hoc eſt in venis quæ in totius ambitu poſitę ſunt bonum ſanguinem contineri. Huic inquit fruſtra per venæ ſectionẽ ſuc currere tentabimus,quoniam nihil de offendente humore eua cuabit. Sed bonum ſanguinem arripiet. Non ergo dicat Auicẽ na,quũ ſanguis alicuius bonus paucus fuerit:multus vero ma lus,neq;.n. hoc imaginari poteſt niſi vbi ĩ aliqua parte ſeorſum bonus conſiſtat,ſeorſum vero malus. At impoſſibile quidem vi detur. Plurimum malum exiſtere,inculpabilem vero eſſe aliquẽ. Quin potius eo caſu Galenus plurimum quidem bonum ſta tuit,nẽpe qui in magnis venis eſſet, paucum,vero quem multi tudine ciborum crudorum congeſſit. Neque etiam concipi ani mo poteſt,phlebotomiam bonum rapere:& malum dimittere, prężterquã vbi bonus p̃ſtò ſit ac ſectę venę vicinus: malus vero in longinqua parte ſitus, quemadmodum, Galeno contigit, Verum hæc res adeo futilis eſt: vt amplioribus verbis non egeat.

Paucis dehinc interpoſitis verbis reuertitur ad excipiendos affectus quoſdam: in quibus haud tuta eſt ſanguinis miſſio,ac primum excipit calidas febres:dehinc & periodos oẽs,iterum & morborum initia. Demum grauia quędam ſymptomata:quale ſpaſmus eſt. Primũ itaq; de calidis febribus mirãdũ eſt: cur hoc dicat,quũ maxime Galeno aduerſetur,q̃ & verbo & opere oppo ſitũ cõfirmauit. In acutiſſimis nãq; febribus nullũ maius auxiliũ inuenit,vt ipſe in cõmẽtarijs aphoriſmorũ mõſtrauit. Inſup in cõtinentibus febribus,duo tãtũ auxilia eſſe teſtatus eſt, alterũ q̃

dem ſemper opportunum.ſ.venę ſectio,alterum vero cocto iam morbo,nempe frigidę potio. Opere item confirmauit quando dum intollerabili æſtu aflictaretur ęger:venam pertudit. Sed & tertio opus ſuum optima ratione, & recta, factum monſtrauit: quoniam inquit per huiuſmodi pręſidia in contrarium ſtatum ducitur corpus:celerrime refrigeratum.Quo ergo plus inflammationis adſit, eo magis huiuſmodi refrigerio eget. Tu vero legiſlatoris more verba quidem profers:verum nec rationem affers:nec veterum obſeruantias. Quare minus fidei tibi adhibendum eſt.

Excipit deinde febres quibus aduenit ſpaſmus.Que quidem ſententia ex Galeno accępta eſt: icciroo videamus primū quid ſibi Galenus voluerit:deinde quam accurate hic homo Galeni ſententias,nobis per manus tradiderit.Dicit itaque Galenus, quum de ſymptomatibus ageret: quę febrem comitantur. Sed neq; ſiquis ſimul & diſtentione neruorum laborarit & ſanguinis »eguerit miſſione,huic tantum ſemel mittere oportet quantum »ęguerit morbus verum aliquid quoq; accidenti relinquendum »eſt,cuius cauſa ſepæ ſudores eueniunt & , vigilię moleſtāt & vi»res ægroti deijciūtur. Ipſe idem qui modo hæc dixerat,ſecundo »aphoriſmorū libro:in maximis doloribus, aut ſanguinis miſſionem:aut ventris ſolutionem, vſque ad defectum animi laudauit:iuxta id quod magis expedire videretur:ni igitur ſibi ipſi immo veritas veritati aduerſetur,videre oportet, quonā pacto vbiq; vera dicat Galenus.Quæ igitur i libro aphoriſmorum dicit:in hanc ſententiam venire videntur,in fortibus quidem doloribus conuenire:verum non ex quacunq; cauſa,neq; in omnibus vt.ſ.vſque ad animi defectum ſanguis mittatur,aut venter ſoluatur.Sed eo caſu ſolum,vbi ex inflammatione aliqua dolor adſit, veluti auris:oculorum capitis:ylei. Si vero dolor diſtentione neruorum oriatur,iam primum lædit principium,atq; ideo circo mors imminet, defectu virium,quam ob rem non ſemel tunc totum vacuaſſe expedit,ſed partiri oportet, ſed quomodo cunq; hęc ſe habeant non admodum ſcite nobis: hanc Galeni ſententiam,proponit.Dicere enim in primis febres quibus ad»uenit ſpaſmus: non aliud eſt, quam de ſpaſmo ſicco loqui, hic enim eſt qui febribus aduenit.Præterea quid a minutione cauē

dum dicis? hoc enim eſt venæ ſectionem e medio tollere, quod ſi vt alij interpretati ſunt, ita legas ea verba, minoretur phlebotomia: iam nec adhuc propoſito ſatiſfacis, neq; enim parcius mitti ſanguinem ſuadet Galenus, ſed non vno impetu, timens virium imbecillitatem.

Supra pluries dixerat ante ſtatum? parum minuendum immo ſi poſſibile eſt quieuiſſe expedit. Sed & paulo ante iterum in febribus non acutis: a principio venæ ſectionem dánat, iterum & paulo poſt caue inquit etiam in febre ſanguinea multam minutionem, etiam a principio ſed potius poſt maturitatem. Horum tandem viſus eſt rationem reddere hoc loco: quum ait. Et ſimiliter oportet vt ex minutione febricitantis, cuius febris non eſt ex putrefactione, minoratio fiat, propterea vt ad reſoluendã febrem theſaurus relinquatur. Hæc quidem omnia inde pẽdere videntur: vnde & plurimi ipſius errores. Galenus nanque libro artis curatiuæ vndecimo: multam ſanguinis miſſionem a principio detrectaſſe videtur, his. ſ. qui parum conſiderate ea excipiunt, eius hec ſunt verba. Tãtum ſanguinis in omni tum corporis temperamento: tum corporis ſtatu, detrahi par erat: quantum ſupra naturalem habitum fuerat inauctus, verum quoniã neq; obſtructio, neque putredo, curari per ſanguinis miſſionem poteſt, vt quæ alia expoſcat auxilia, reponi ſanguinis aliquid ad curationis ſpatium oportebit. Sed quomodo hæc dicat qui alibi vſq; ad deliquium, ægros perduxerat? atque id in morborum initijs, ita. n. & ſuadebat Hyppocrates in principijs mouẽdum. Hinc itaque patebit error Auicennæ: & quomodo veritate dimiſſa, futilia quędam aggreſſus ſit. Erit igitur conſtans veritas apud Galenum: a principio maxime minuendum ſanguinem, quod & tu paulo poſt aſſeris, dum dicis & properare eſt melius, nempe quę fuit ſententia Galeni in libro de venæ ſectione, vnicam autem ſanguinis miſſionem viſus eſt ſemper moliri Galenus niſi aliquid vrgeat, atq; eam vbi expediat, maximam, preſertimque a principio: vt omnia ipſius tum verba, tum opera: monſtrant. Videamus modo quid ſibi voluerit in therapeutices libro Galenus, monet ibi nos ne eadem menſura ſanguinem vnicuique minuamus, aliqui enim ſunt: quos ſi ſanguinis miſſione ad animi deliquium perducas, vires omnino deicies.

Sicq́ vel vita periclitabuntur vel intépeſtiue cibare oportebit, quare & tibi proponit pro exemplo corpora quædam laxa: mollia: ſubalbida: atq́ omnino pauci ſanguinis: vel imbecillarum virium. Conijcere itaq́ oportet medicum corporum naturas: atq́ hac ratione vacuationes moderari, quædam enim ſunt ta lia vt ſi etiam ad deliquium perducas, nihil lędes, ita vt & ad criſim vſq́ durare adhuc poſſint. quod ſerui illius curatio manifeſtat, quædam vero e cõtra parciori phlebotomia cõtenti erunt: ita vt ad morbi terminum durare poſſint, neq́ enim ea ad animi deliquium vſq́ deducenda ſunt. Nec iterum ex his habes plu ries ſecandam eſſe venam: atq́ in principio parcius: in ſtatu vero vberius: hæc enim ſomnia omnino in galenica doctrina, eſſe videntur, atq́ adeo clara vt ampliori diſputatione non egeant. Colligere tandem videtur ſuam de ſecanda vena ſententiã Auicenna, vbi & plurimas cautelas affert his verbis.

» Et ſi fortis inflammationis nõ fuerit febris, & fuerit item putrida: attende decem regulas. Hæc quidem in primis proponit nempe quę ſuperioribus conueniunt vbi & calidas febres excęperat, & putridas in ſui principio. Mox decem iubet attendere regulas: quas tamen tribus tantum complecti poterat Galeni inſtar, qui tantum tres poſuit ſanguinis mittendi ſcopos, morbi inquam magnitudinem: virium robur: atq́ ætatem florentẽ: quod ſi hæc omnia cõueniunt: proculdubio ſanguis mittendus eſt. Sunt autem & alię indicationes: quæ quidem ſuam vim habent: non vt venæ ſectionem e medio tollant. Sed vt modũ aliquem ei tribuant, vt maior minor ve fiat. Tu vero nec quæ primæ forent indicationes monuiſti: ſed vno ordine eas ponebas, quaſi vnaquęq́ ĩdifferẽter ęque nos hortari ac dehortari queat, qua re nihil poteſt eſſe perito medico indignius.

Quæ vero deinde addit poſtea intuere in vrinali & ſi vrina » fuerit rubea & groſſa: & pulſus eius fuerit magnus: & facies tu» mida: & febris in ſuo motu non properet: phlebotoma in hora » qua ſtomacus a cibo eſt vacuus. Ex his quę modo proponit: plurima ſub virium robore comprehendi poſſunt, nam ſanguinis multitudinem monſtrant, pulſus magnus, & facies tumida. Ea vero quæ de vrina dicit: penitus a Galeno aliena ſũt, neq́ enim ipſe ſomniauit vnquam, vllam eſſe mittendi ſanguinis ab vri-

na ſignificationem, vt quæ nihil aliud monſtrant: quam ve-
nulenti generis coctricem, atque humorum coctionem: quo
vero rubea magis fuerit, nihil aliud eſt, quam dicere ipſam ma
gis ab idea ſanorum diſtare, atque eo magis putredini atteſta- "
ri. Sed & nobis experientia confirmatum eſt: dummodo febris "
valida ſit: & vires validæ, etiam ſi tenuiſſima extiterit vrina, cō-
mode venam ſecari: ac non minori vtilitate, quàm ſi admodum
rubeat. Quin & tibi ipſi contradicis Auicenna quo pacto enim
ſi ad phlebotomiam, ſtatum morbi, aut expectare aut prçteri-
re ſuades: conſilium ab vrinæ rubedine & craſſitie ſumes, neq;
enim cocto iam morbo huiuſcemodi apparere poteſt. Dica-
mus demum omnia ea, ſeu plurima quæ hoc loco collegiſti cū
falſa eſſe: tum infinitis extitiſſe errandi occaſionem: & miſeris
ægris necis.

Quod vero paulo poſt addit: quando mittendi ſanguinis
indicationem ab ipſius met ſanguinis colore ſumit: ſatis mon
ſtrat, quanti ipſe faciendus ſit. Quippe qui ea quæ priuatim ca
ſu aliquo expedire, dixerat Galenus, ipſe veluti vniuerſales re-
" gulas accçpit, quum dicit, Amplius ſanguinis qui egreditur
" colorem attende & ſi fuerit ſubtilis albedini attinens, ipſum
illico retine. Huiuſcemodi namque verba: ex Galeno procul
dubio habita ſunt, vbi in therapeutica ad Glauconem, atque
in cura quartanæ ſuadet flauum ac tenuem ſanguinem ſtatim
ſupprimi: atque id non iniuria vt qui ſi vacuetur, nihil ægrum
iuuabit: cum ex melācholico & craſſo ſanguine potius ægritu-
do conſiſtat. At plerumque accidit, vel quando imminet çgri-
tudo, vel etiam quando iam in cœpit venæ ſectionem opportu
ne adhiberi, non tamen apparebit eo tempore ſanguis: aut co-
lore, aut ſubſtantia, a ſua natura alienus. Ita enim & Hippocra
tes ſecta cubiti vena, in lateris phlegmone, primo quidem lau-
dabilem mittit: non tamen ſupprimit ita & in febribus ſino-
chis, priuſquam putredo accidat: ſanguinem mittet medicus,
neque adhuc inlaudabilem. Quare neque Auicennæ regula
acceptanda eſt: neque ipſam ex Galeno, aut ad ipſius mentem
elicere videtur.

Proponit poſtmodum verba quædam: quç etiam in ore om-

nium eſſe ſolent: quum de venæ ſectione, mentio fit. Et ſummo-
pere inquit tibi caue, ne ægrum ad vnum duorum perducas, co
leræ inquam feruorem: aut frigidorum cruditatem. Ego vero:
" neſcio quo nam pacto huiuſcemodi commentus ſit Auicenna.
" Si enim Galeni auctoritate hęc dixit: vti ſolet, mentitur, neque
enim Galenus viſus eſt vnquam hoc pertimeſcere, etiam in ar-
dentiſſima febre, immo ſtatim refrigerari ægrum, ac vires ſibi
aſſumere naturam vidit, nempe quæ vna cum ſanguine: etiam
bilioſo ſucco exoneretur. Neque enim bilis pręterquam in fel-
lea veſica per ſe conſiſtit. Sed plurima ſanguini admiſcetur. Nō
itaque pertimeſcant bilis feruorem medici: dum ſanguinem
mittunt: ſolis iſtius hominis verbis perterrefacti. Sed potius
Galeni operibus inhærentes, atque ipſum imitati: etiam vſ-
que ad animi deliquiũ minime formident, vbi expediat. Quod
ſi rationi innexus, hæc dicat: nullam ipſe addidit. Quod vero ex
poſitores dicunt. Sanguinem veluti frenum bilioſi humoris
eſſe. Si quidem intelligunt, minus calidum ac ſiccum eſſe cor-
pus, dum magis ſanguine abundat: hoc & nos fatemur, non tā
men credimus vacuato ſanguine qui iam vna cum bile feruet: "
reddi ex eo corpus calidius. Sed refrigerari potius vacuato fer- "
uente ac bilioſo ſanguĩe, ac naturam illico reliquam bilem edo
mare, ac per notas vias pellere, quod & opere ita eſſe mōſtrauit
Galenus, non autem imaginario, qualia plurima ſunt quæ tu
dicis. Quod etiam ex aduerſo dicit, reddi ſanguine vacuato hu
mores crudiores: nullam aliam rationem habere videtur, pręter
quam ꝙ concoctrix paulo imbecillior facta ſit, atque eo diffici-
lius concoquit. Verum addidiſſe oportuit, non eſſe in omni ſan
guinis miſſione hoc timendum. Sed ſolummodo, vbi admo-
dum crudis plenus ſit æger, cui rei iam ſupra occurrebat Gale-
nus, quando eum qui cruditatibus laborabat vacuare docuit, ſi.
n. ita feceris, nequaquam huiuſmodi pericula obibis.

Penſitanda deinde hominis iſtius inconſiderata, atque incō-
ſtans doctrina: vt qui toties, tot & tantis pręmiſſis periculis, a
venę ſectione nos deterrebat, voluit modo etiam ſine neceſſitate
ſanguinem mittere, quo circa hęc manifeſte monſtrant, quod
ſupra diximus: hūc. ſ. paſſim colligere vera: falſa: ac demum quę
cunq; ſcripta inuenerat nullo delectu habito. Sed & ea plerumq;

corrumpere, vt de Galeni ſententijs ſupra monſtrauimus. Mul
'' toties (inquit) phlebotomia in febribus licet neceſſaria nō ſit,
'' efficit vt natura, ſuper materiam fortis fiat, fatemur igitur &
nos dum reliqua ſuadent, in omni febre quæ ex putredine eſt
(vt inquit Galenus) opportune venam ſecari quo ſaltem bre/
uior fiat morbus & tunc neceſſaria quidem erit, non quo de vi/
ta aliàs periclitetur ęger. Sed quia ea ratione naturam conco/
quentem iuuamus.

Reuertitur poſtmodum ad ea que dehortātur atq; hęc om/
'' nia fere vno capite comprehēdit caue (inquit) ſanguinis miſ/
'' ſionem in frigido temperamento, ac regione, in forti. Item dolo
'' re: poſt coitum quoq;, & in ętate quæ eſt poſt quartumdeci/
'' mum. & in ætate ſenum, hęc ille. Ex quibus plurima falſa dici:
plurima vero perperam accępta, hac via apparebit. Quæ qui/
dem de forti dolore ſupra reprobata ſunt: non expedit nunc ite/
rum in cenſum venire. Sed hæc quæ dicit modo: mentem ipſius
aperte monſtrant, nihil veri habere, quum omnino atque abſo
luta voce phlebotomiā prohibere videatur. At de coitu quid di
cam? aut quæ nam indicatio ea eſt? vbi enim valeant vires: ni/
hil medicum mouere debet, ſiqua ex ſolutio per coitum facta ſit
neque enim ex quolibet coitu, vires deficere credēdum eſt. Quo
circa hoc Auicennæ dictum plurimis errandi cauſa extitit, vt
qui non a viribus conſilium ſumerent. Sed à venereis: quæ qui
dem omnino venæ fectionem prohibere credebant. Quæ vero
de adoleſcentibus & ſenibus addit, quando tu videris has am/
bas ætates, pari paſſu procedere velle: haud verum dicis, adole/
ſcenti enim citra quartumdecimum, nūquam, ſenibus vero ali/
quando ſanguinem mittere poſſumus. Sed & de ſenibus nihil
determinate loquutus, nec ætatem ſignaſti, quę eam prohibeat.
Sunt enim & qui quadrageſimum annum agunt, ſenes at non
de his intelligēdus eſt locus. Prętereа quum adoleſcentes ordine
quodā phlebotomiæ aſſueſcere doces, nequaquam & quos ado
leſcentes dicas ſignaſti, nec bene ſcimus num ætatem quæ ante
quartumdecimum eſt comprehendas: quando conditiones cor
porum quas ſubinde affers, de colore: repletione: & venarum
amplitudine, videntur ſuadere medico vt confidat, quemadmo/
dum etiam in ſene & in puero quoque ante debitam ętatem, ve
nam ſecari, quod tamen omnino negaui Galenus. Cuius ra/

tiónem ſi vidiſſet Auicéna:ipſam procul dubio poſuiſſet,quam libro therapeutices nono Galenus tetigit,nẽpe corporis diſſolutionem quæ iu eiuſmodi ætate abunde contingit.

Quum vero deinde,& extenuata corpora & obeſa ſeu carnoſa excipere videtur, oportuit fortem craſſitiem interſtinguere, quædam enim cum exilitate venarũ eſt, qualia ea corpora ſunt quæ craſſa: valde ſecundum naturam, dixit Hippocrates, atq; ,, in his proculdubio vera eſt Auicennæ ſententia.

,, Quod vero addit:caue ne faſtiditum phlebotomes. Sed prolonga ipſum adhoc vt faſtidium eius digeratur, videntur hæc quidem verba eſſe Galeni; quum pluries dicit non eſſe mittendum ſanguinem,niſi vbi ea quę vel in ventre ſũt, vel in primis venis:non ſint concocta, quod ſi hoc modo intelligit Auicenna,optime dicit,ne.ſ.crudi humores in venis vlterius trahãtur, verum ſignanda erat hęc ratio nec toties iſto libro iſtud met repetendum fuerat.Quod ſi per faſtidium,nauſeam quandam atque ad vomitum procliuitatem intelligat, nõ video quomodo omnino veritatem habeat,plurimi enim ęgri ſunt,qui huiuſcemodi vitio laborantes:ſanguinis miſſione poſtmodum,melius quo ad vomitum ſe habent.Verum tamẽ eſt Galenum eos qui ore ventris plurimum affliguntur:propter ſyncopen, quæ inde accidit ſanguinem mittere veritum eſſe,quam rem tu ſubſequẽtibus verbis moſtrare videris, quum de imbecillitate oris ventris meminiſti.

Suadet deinde Auicenna quum primum ſanguis miſſus eſt properandum illico eſſe vt de ſanguine quod reuolutum fuerit, reſtauretur.Sed ſi fuerit fortis,cum aſſatura inquit carnis, quoniam ſi digeritur dicit ipſe,multum nutrit & bene. Regula hæc admodum mihi ſuſpecta eſt:neque enim quę,vacuata ſunt corpora ad ea reficiẽda properare debemus,tum quia vt dicit,quoniam paulo imbecillior:exiſtit concoctrix virtus,tum quia periculum imminet,ne cruda adhuc in venas prę inopia trahãtur. Quare ſatius duxerim aut ptiſanam aut eliquatas carnes vbi expediat,atq; omnino quę facilia concoctu ſunt,ęgro exhibere: quo huiuſmodi pericula fugiamus. Sed & ſi quis tua verba ita abſolute atque vniuerſaliter prolata,intelligat(tales enim ſolẽt diſciplinarũ propoſitiones eſſe vt perſe & in omnibus verę ſint) etiam in acutis properabit vt nutriat tuo,ſ. conſiſus conſilio.

Quod quam abſurdum ſit alij viderint.

Docet deinde nos conditiones quaſdam bene exercēdę phle
botomię.atq; inter eas ſuadet primum,non vno impetu fieri di
” cens.Et ad ſummum melius eſt vt phlebetomię vices ſint mul-
” tæ.Quod quidem conſilium non modo inutile eſt,verum & dā
noſſum:quando ſi eo modo facies : ſanguinem quidem mittes,
verum multo minus ęgrum iuuabis quod & abunde Galenus
docuit,in libro qui de venæ ſectione inſcribitur.

” Quid eſt iterum quod deinde dicit & phlebotomia quum
” non eſt neceſſaria coleram rubeam ebullire facit? quum paulo
ante iuuare eam in febribus dixerit:abſq; eo quod neceſſaria ſit.
Quum iterum pluribus modis dici queat,non neceſſaria,tu ta
mē vniuerſaliter hoc accidere aſſeris,neſcio ego quam vere: erit
enim non neceſſaria corpori omnino ſano:erit & ægro quando
que:ſi parua ęgritudine laboret non neceſſaria . Neſcio tamen
cur omnino malum hoc inſequi debeat, venæ ſectionem illam:
vt bilem faciat efferueſcere . Sed & de his ſupra aliàs mentio
fuit.

” De melancolicis vero & epilepticis dicis in hora qua ſolet
” ſomnus irrepere,media.ſ.nocte,mittendum eis ſanguinem eſſe,
” atq; oportere vt gladius acutus ſit atq; anguſtū vulnus, ne ſan-
guinis multi nimius exitus accidat.Quāuis & hoc vniuerſaliter
bonum eſſe dicas : vbi iterare opus non ſit . Mihi vero ſcitu di-
gnum videtur, cur nam eam horam eligas : atq; ægro quietem
tollas,quodcunq; enim pro cauſa afferatur , imaginarium pro-
culdubio erit ac facile.Galenus quoque quamuis magna vrgen
te neceſſitate in mittendo ſanguine noctem non pertimeſcat:
mane tamen fieri ſuadet,nec quum de melācholicis vacuandis
diſſeret:aliquid huiuſcemodi docuit. Quę vero addis de angu-
ſto vulnere : hanc videris rationem reddere , ne inter dormien-
dum vulneris ſolutio accidat,ac exinde ſanguinis profluuium,
quaſi non pluris faciendum ſit,quod per anguſtum vulnus craſ
ſus ſanguis minime vacuari queat : quod & tu aliàs dixiſti.
Quaſi etiam non poſſit miniſtrorum diligentia,huiuſmodi pe
riculo obuiam iri.Dicere etiam vniuerſaliter hoc verum eſſe in
omnibus qui ſecundatione non egēt:omnino falſum eſt,in plu-
rimis enim febribus proceſſu temporis craſſeſcit ſanguis,atque
ex anguſto vulnere non niſi difficulter egreditur.

Hęc ſunt viri artis medicæ ſtudioſi quæ inter cętera multa ad notaſſe decreuimus, neq; enim ab initio ita Auicennæ verba inſectari cogitauimus: vt vel minutiæ omnes incenſum venirent. iam enim ad tædium vſq; puto, huius hominis meminimus, ea vero quæ attingere viſum eſt: & Galeno: & veritati: & ſibi met, quandoq; aperte diſſentire videntur. Scio tamen fore quoſdam qui proterua quadam obſiſtentia, reſpondere enitantur, ac ſuis gloſſis: fulcimentiſq; inanibus, ea tueri, quæ omnia ſi quis proſequi vellet, iam eorum iſtar & ipſe ſophiſtarum habitum indueret. Quanto ſatius eſt Galenum imitari, qui nullo pacto veretur Hippocratem dimittere atq; ipſum erroris incuſare quandoq;. Sed & nos iterum, non minus Galeno obuiam ibimus: ſiquando mens ipſius parum firma appareat, atq; hoc puto, optimi viri & cui ipſum ſcire cordi ſit: non autem inanis quædam gloriæ officium eſſe. Valete.

✤ LEONARDI GIACHINI ME ✤ DICI GALENICI LIBELLVS.

Cuius eſt ſcopus q̃tum detrimenti bonis lr̄is affe rat omiſſa rōne alioꝝ ſcriptis temere ſubſcribere.

LEONARDVS GIACHINVS PETRO FRANCISCO PAVLO, MEDICVS MEDICO, SAL. P.

SÆpe cum vna eſſemus doctiſſime Paule, eorum curam ac diligentiā deteſtati ſumus: qui adeo ſcriptorꝫ quorundā nominibus ſe mancipant, vt rōcinio omni poſthabito ſolis eorū authoritatibus innitant̄. his ſolis credant. hos. n. ſtultiſſime credunt: quæ ſcripſerint, haud equidē temere, verꝫ rōne ac longa experientia ductos, præcępiſſe ꝑinde vel leui eorꝫ aſſertioni, habendam fidē. Aſſerebas tu multa hinc bonis artibus detrimenta oriri. Ac primū mentis torporem quendā atq́ ignauiā pari: Sicuti enim exercitiū corpora firmat, ac roborat, ita & rōcinatio crebra intellectū. Dehinc & ſimpliciſſimā q̄dam credulitatē inde gigni, quæ in multos tandē ducit errores. ſiquis namq́ nullo delectu habito, quæ vnuſq́ſq; lr̄is mandauit, nō conſulta rōne credat. Si iterū vnicuiq; qui ſe expertū aſſerat, facile cōcedat, plurimū tandem ſe falli, cōperiet. oritur demū & ex eadē radice temerarius affectus q̄dā: quo eò inſaniæ perueniūt hoīes, vt veluti cæci nec verū a falſo: nec ꝓbabile a neceſſario, ſatis interſtinguāt. Cuius culpæ haud video īmunes eſſe noſtri tēporis, literatos quos appellant, preſertimq; Theologos: vtpote q̄bus tm̄modo negociū eſt iurgijs, clamoribus, armis quoq; (ſi per plebē liceret) hi q̄dē Scoti cuiuſdā dicta defenſare. Alij Thomæ, alij alteri⁹ ꝓut cuiq; libido eſt. Hinc nos quoq; eadē tetigit labes, tum in philoſophia, tū in medica diſciplina. fœdarūt. n. & noſtros animos ſuo cōtubernio monachi. Hinc tot tātaq́; īgenia in Auerrois cuiuſdā cœno volutata, puriſſimis relictis aq̄s, ſibi adeo placuere, vt mera atq; incorrupta ipſius barbariſſima verba, in delitijs haberent. Ego vero neſcio quo afflatus numine a ſtudiorꝫ meorū primordijs, horum curam aſpernatus ſum, vtpote quā longe a veritate hominē auertere arbitrarer. Quo factū eſt vt ſemper vile duxerim, ac rudi intellectu dignum, abſq́; rōne procaci quadā temeritate, vnicuiq; ſcriptori: ſubſcribere: atq; in re medica pręſertim, in qua nō modo veritatis inquiſitio: verꝫ & opus quærit̄. Neq; ego is fuerim, qui omnino veterꝫ authoritati, detrahere velim: ſed qui nullum vetuſtate authorē fieri cenſeā (quod q̄buſdā placere videt̄) ſed raris ingenij dotibus: firmis demōſtrationibus: clariſſimis inuentis fieri admiratione dignos hoīes, atq; in authorum cenſum

vti aſciſcantur,mereri.quales Hippo.Ariſt.Galenus, Theophr. extitere.Nos itaq; nec Galeno velut authore vtemur,quod is pithia nobis oracula depromat:ſed quia recta ratione ductus plurima inuenerit,plurima item veterum monumenta illuſtrarit. Quæ omnia poſt modum experientia comprobauit.Num igiť ea ratione ꝙ vetuſtatem ſapiāt,præcones quoſdam in pretio habeam?Auicennam.ſ.Meſuem Serapionem?Nequaq̄.quoniā eos neq; etiam recte exſcribere,ſed cuncta dehoneſtare,demōſtrationes peruertere,omnia mendis replere videas.Viderat hæc iam pridem,Nicolaus Leonicenus,atq; Auicennę errores multos detegere conatus:tantum abeſt vt quippiam bonas artes iuuerit, quin potius velut inſanum ludibrio habebant,ac valere omnes ſinebant.tanti eſt inter fatuos ſapere. Acceſſit noſtra ætate Ambroſius Nolanus quem ſatis laudaſſe haud potis eſt noſtræ,qui & aduerſus barbariē,tum in philoſophia,tum in medicina acriter dimicauit.Nouiſſime vero Manardus vir promptiſſimi ingenij primum ſe in acie cōſtituit,pro bonis literis certaturus. Nō minor & Academiam noſtram lubido tenet.quin potius ſpretis pecunijs & ciuili potentia:noctes dieſq; huic negocio inſiſtētes. tanta(puto)effecimus.vt bonis literis & nos momenti nō nihil attulerimus.Vt igitur pro virili communi voto ſatiſfaciam, dum alia & ea quidem maiora cudimus,Statui tibi,qui iam diu in arena hac fortiſſime decertes,paucula quædā ſcribere:quibus vnicuiq; ſatis liqueat,quam turpe ſit ac pernitioſum ratione neglecta ſolis authoritatibus inniti. Vale.

ADVERSVS MESVEM ET VVLGAres medicos oēs: Corpora noſtra eadem ferre poſſe auxilia: quibus veteres vſi ſunt, idq́ꝫ cum ratione, tum experientia comprobari.

NOſtræ tempeſtatis corpora, vim fortiũ auxilioꝝ, non ferre amplius: dudum non modo medicis, verum vniuerſæ plebi confeſſum eſt. Medicis qdē vt ſiqua poſſint, ab inſcitia famam ſuam tueanſ: cum magnos ac difficiles morbos, velut inſanabiles relinquunt. Cæteris vero: non aliter eorum vſum formidantibus (vt qui medicorum verbis perterriti ſint) ac ſiquis Aconitum, aut Ixiam potui daret. Huius ſententiæ authores ſunt qdam nullius eruditionis viri, q̄q̄ & Euangeliſtæ cognomentum adepti ſint, nec ſecus ac prophetæ cœlitus miſſi, vulgo audiri ſoleant. Tanta eſt hoīum ſtultitia, quibus ſemp mos eſt, externa admirari, atq; omni ſtudio proſequi, propria vero ac familiaria deſpicere. vide quem nam hominē ſibi ſectandũ medici proponāt. Hic cum totis viribus atq; omni ſtudio, in rectā pharmacorum cōpoſitionē intēderet, modũ excogitauit ſubinde, quo ſimpliciũ medicamentoꝝ vires reprimeret, roboraretue, prout cuiq; opus erat. Verũ tantũ abeſt vt quippiam hoꝝ probe aſſequutus ſit, vt primũ nec medicamētoꝝ quæ ſibi cōponenda ſtatuit: vllam methodum, vllaſue indicationes ſibi ꝓponat, adeo vt per inſōnia: ſeu Deorũ oracula reuelata putes. Quin nec vel minimā quoq; partē ſimpliciũ, quibus vtendũ erat, ſatis nouit. Porro ea ratione tantũmō, ipſum Euāgeliſtam extitiſſe nouit: q præco nunciuſue alienorum eſſet, Innitebatur miſer Auicennæ, (nō aliter q̄ ſi Dolichis phaſeliſq; cucurbitā admoueres) cũ Aloen venas aperire pſilliumq; interanea ignea habere, extimas vero partes, algētes diceret. Dum iterum hebenotrichum ventrem ſoluere indubitato aſſereret. Demum quoſcunq; errores forte fortuna inuenerat, gratis in ſuum exſcribebat librum. Sed de his hactenus. Neque enim is ſum, qui candidiſſimi Manardi laborem quem in hoc nebulone impendit, fruſtratum iri velim. Itaq; ad id quod initio propoſitum erat, reuertamur. Hanc rem neq; experimento, nec ratione, compertam ait, verum ſibi petit iniurato cre-

di, Sola ſui nominis authoritate fretus. Quamquam tametſi ſe expertum hoc diceret (ſuccumbere inquam validis medicamentis noſtrorum vires corporum; ac iam naturam longo confectam ſenio defeciſſe) haud ſcio profecto quanta ſit huic adhibenda fides. Noui ego hominum mores (barbarorum preſertim) atq; ingenium. Quanta iterum ſibi expoſcat experientia noui: ac iudicium quod ea duce capiundum eſt. Non aduertebat his diebus bellus quidam ſenex, quiq; optimus medicus ſua ætate habitus eſt: q̃ parce: q̃ caute, cuiuſpiam experientiam iactaſſe oporteat. Quum enim forte quadam de nigro veratro mentio incidiſſet. Abſit (inquit) vt vnq̃ alias audeam, nigrum helleborum, cuiquam potui dare. eo φ ſemel inunctus capiti: vomitiones validas ciuiſſet. Num igitur eadem ratione & Meſues ſua quæ dicit expertus eſt? fortaſſis. plerãq; enim falſo ab eo experta dici, compertum eſt. Nos igitur contra in medium afferemus, noſtræ ætatis corpora; medicamentorum quæ ipſe formidoloſa dicit: vim ſine noxa ferre, dummodo probũ nacta ſint medicum: quiq; opportune morbo fieri obuiam ſciat. Nam & nos nigro veratro multos purgauimus: ſemperq; eo fœliciſſime vſi ſumus: ſeu admixtis alijs: vel etiã ſolo in catapotias conformato. Nonnunq̃ etiam albo in validis corporibus, grauiq; morbo: qualis is eſt quem modo gallicum dicunt. Nam quid de Pithiuſæ radice dicam? quid de Oleaſtello herba aut Daphnoide? Neq; .n. horũ omnium vis, magis nobis verenda eſt, q̃ Galeno: qui comitiales multos, & pueros quoq; veratro ſe ſanaſſe innuit. Eſt autem puerilis ætas præ cæteris purgãtibus pharmacis alieniſſima: vt quæ cõuulſionibus facillime capiatur. At Galeni atq; Hippocratis tempeſtate inquit Meſues: hoc facere licuit medicis: propter corporum robur. Qua in re virum hunc lubẽs ſciſcitarer, vnde nam huiuſmodi imbecillitatem cõpererit: aut qua ratione id dicat, num ex heroum fortitudine hoc coniecit, num ex hoĩum in laboribus patientia? num olympicas oſtentat victorias? num athletas? ridicula profecto, nec confutatione digna foret hæc ratio: apud eos preſertim: qui veterum res geſtas noſtris cõferre ſciant. Neq; .n. aut militum fortitudine: aut æſtus frigoris famiſq; tolerantia, vel minimum cedunt. Adducet puto in medium vitæ longitudinem: vt quam imminui ſubinde videat. Ego vero, ſiquidem ex hiſtoria tibi exem-

pla queras:nihilo minores vitas modo comperio:dum nulla ſit ex regione varietas: neq; enim Indos modo Italis contulerim. Erant Plinij tempeſtate;erant & multo antea Ariſtotelis: celebres ætates ſiqui nonageſimum aut Centeſimum annum:attingerent:quam tamen metam,hodie plurimi tranſcendunt. Porrò ſi iuxta temporis decurſum vitæ decreſceret terminus: profecto hoc circa mundi ęternitatem, aduerſus Ariſtotelis ſententiam demonſtraret. Si enim ætatis imminutio temporis fluxui proportione reſponderet,iam infinite modicam vitæ durationem extitiſſe,neceſſe foret.Quare proculdubio pro falſo repudiādum eſt:id quod ab initio propoſitum fuit,nempe deteriora viribus eſſe noſtræ tempeſtatis corpora. Quam rem abunde nobiſcum experientia noſti(vt nos quoq; aliquantiſper experientiam oſtentemus)vt qui præter cætera quorum pauloante mentio fuit,& venæ quoq; ſectione abunda vſi ſumus,atq; id citra diſcrimen:quin & exactam illam viuendi formulam: veteribus quidem familiarem,neotericis vero neque ipſo nomine notam, inſtituimus.Quo factum eſt,vt iam criſes multæ appareant: ac velut nouus naturæ ordo, ægris fœliciſſime faueat. Cum ante hac vel pharmacis actitata; vel intempeſtiuo victu impedita, nullas oſtenderet,aut admodum raras,eaſq; non niſi in ruſticis atq; infima plebe,vt qui nec pharmacorum multitudine;neq; cibotum aut potionum,fatigari, aut impediri quirent. Verum res hæc aliàs monſtrabitur. Nunc vero, nouo inſuper facto principio ad Auicennam me verto.

Non bene ſuadere Auicennam ſanguinis miſſionem partiendam eſſe, neq; probe noſſe, quando ſemel totum, quando ſecus vacuaſſe expediat.

SAtius ducit Auicenna in febribus ſanguinis miſſionem nō vno impetu fieri totam:ſed in partes diduci,atq; hoc ea ratione,vt ſanguis quidem vacuetur,corpus vero non admodū patiatur.Proinde & plurimi noſtræ tempeſtatis medici, hac ratione moti:atq; huius hōis authoritate,non niſi per eam quam ſecundationem dicunt:ſanguinē mittunt.ne.ſ.ad quartā vnciā deficiat eget. Nam de mittendi ſanguinis quātitate,ne ſemel quidē

vnq; exemplum poſuit:quo ſatis ſciremus, quæ nam ſit ea ſanguinis detractio quam adeo pertimeſcat,& quid nam in prima, quid in ſecunda detractione,auferre ſuadeat. Verum de mittendi ſanguinis quantitatis meta,alias diſputatio erit,nunc ad propoſitum ſcopum reuertamur. Si intellexit noſter Auicenna,ſeruandam eſſe in ſanguine mittendo hanc regulam:eamq; perutilem ægro eſſe(hoc enim verba ſua præſeferre videntur.Quando veluti ſermonem claudens ait. Ad ſummum melius eſt vt phlobotomiæ vices ſint multę:quam vt eius quantitas ſit multa.ſed & cõmunis ſcola hanc verborum ſententiam opere quoq; confirmat: nihilq; eſt in ſanguinem mittentium ore frequentius)tantum abeſt vt quippiam vtile nobis proponat vt neq; verum ſit quod dicit,nec Galeno iterum,aut rationi conſentaneum. Quin nec ſibimet,vt qui alias horum immemor,vacuationem integram (nempe vſq; ad animi deliquium)ſuadeat.Quæ nimirum monſtrant nil firmum:nil ratione duce ſcripſiſſe eum,verum phanaticorum more aliena loqui,ſibi profecto nõ intellecta.Quod igitur verum non ſit(præterq̃ caſu aliquo vt mox dicemus)ipſa docet experientia:ſed & Galenus multis monſtrauit exemplis:& citas fieri & tutas ſanitates,dum vires valeant : ætas conſentiat, ſitq; morbus magnus,ſi affatim ſimulq; corpus vacuetur. Nec iterum ratio deeſt,quam pluries tetigit Galenus. In contrarium inquit ſtatum agitur corpus celerrime refrigeratum: Febris nãq; calor eſt. Porro ea ratione refocillata natura,promptius ac celerius,quæ reliqua ſunt excernit,morbiq; ſolutionem aggreditur: vt Galeni exẽpla declarant:quæ libro terapeutices nono,poſuit. herus enim ilico(vt qui citra putredinem febriebat)ſeruus vero ad primam ſeptimanam:febre liberatus eſt. Neq; id mirum q̃m non ſola vacuatio febres finit,quæ ex putredine ſunt:inquit Galenus libro vndecimo. Non igitur perpetuo verum eſt detractionum numerum augendum eſſe : verum quũm reuulſionem excogitamus,aut quũ minus vires valent,ita enim nos Galenus docuit. Quod autem reuulſio hoc exigat:ea eſt cauſa,q̃m.ſ.aſſueſcit natura illuc ſanguinem tranſmittere:quum per temporis interualla,quaſi reuocata ſępius ſanguinis quadam attractione, extiterit. vbi vero vires labant:poterunt intermedio detractionum ſpacio:refici. Quare & tunc non ideo ſecundo detrahimus, quo ſic expediat magis:ſed q̃m non omnia ita ſe habente ægro

ad votum peragi poſſunt, haud.ſ.conſentiente virtute. Audi igi
" tur Galenum rem hanc, his verbis declarantem, Cæterum vbi
" feruefcentis ſanguinis copia adeſt, acutiſſimam accendens febrē,
" ſubito ac ſimul vacuare expedit, vel ad animi deliquium vſq;, vi-
" rium modo inſpecto robore. At nō negaret hoc (inquient) Aui-
cenna: verum nos vndiq; cautos reddidiſſe voluit, ne forte impru
dentes aliqñ pro animi deliquio, mortem aſciſcamus. Ego vero
prius velim ad prudentes vigileſq; medicos ſe vertere Auicennā,
atq; ad eos loqui, quibus tametſi ſanguinem, ad deliquium vſq;
mittendum, ſuadeat, vires tamen accurate conſulent, ac iuxta ea
rum robur: venæ ſectionem molientur. Quod ſi poſthæc huiuſce
modi dixiſſet, Conſulo iterum minus exercitatos, naturaq; mi-
nus prudentes medicos: adeo copioſam ſanguinis miſſionem, ſi
ſimul fiat, formidare, vt quibus minus perſpectæ ſint ægrotantis
vires, recte atq; ex vſu, loquutus foret. Verum hoc verba eius nō
ſonant, neq; in hanc ſententiam apud noſtrates medicos, hacte-
nus accepta ſunt, ſed voluiſſe eum, ex iterata ſanguinis detractio
ne, eandē qdē vtilitatē, minore tamen diſcrimine parari. qđ nos
negamus. Verū enimuero nō mō in ſuperiorib⁹ verbis quæ.ſ.in
„ cenſum venere, ſe nobis ſuſpectum præſtitit Auicenna, verum &
„ vbi de putridarum curatione agens: ita inquit. Et cōſilium meū
„ eſt vt phlobotomia dimittatur quo ad poſſibile eſt, ſi autem, tūc
multiplicatio numeri melior eſt multiplicatione quantitatis.
Hæc enim aperte oſtendunt huius extitiſſe ſententiæ, atq; omni-
no ipſum mendacij arguunt.

Calidiſſimas febres venæ ſectione curandas: aduerſus Auicennam neq; in-ſuper timendam eſſe bilis efferueſcentiam. Qui demū morbi magni ſint apud Galenum: quos pluries venæ ſectione ad animi vſq; deliquium, curat.

IN calidiſſimis febribus venæ ſectionem auerſatur Auicenna,
noſq; (vt ſibi videtur) vtiliſſime admonet, vt qui magnum
iminere periculum his ſciat, ſiqui ſecus facere audeant. Sunt au-
" tem verba ipſius eiuſmodi. In febribus autem à minutione cauē
" dum eſt, quæ vehementis ſunt inflammationis. Quin & paulo-
" poſt, (ne forte per ſomnium ea ſcripta putes) dum plurima exci
" pit quæ à mittēdo ſanguine nos dehortantur, adiecit, & ſi febris
" fortis inflāmationis non fuerit, ſanguis detrahatur: nec minus,

acutas omnes excępiſſe eo verbo videtur:vbi ait,& febris in ſuo
” motu non properet. Quod ſi rationem conieciſſe liceat, qua
ſanè permotus: hæc dixit, ea eſt proculdubio quam alibi in/
nuit,ne ſcilicet bilis efferueat, hic namq; feruor, & febrem au/
gebit: & ſimptomatis corpus afficiet. Quis igitur non con/
” tremiſcat, audiens adeo elata atq; imperioſa verba? Caue ne
” ægrum ſanguinis miſſione ad alterum perducas: vel ſcilicet
ad bilis feruorem,vel omnino cruditatem: Cæterum quod no/
bis admodum dolendum:id eſt,parcum nimis extitiſſe Auicen
nam: nobiſq; incertum reliquiſſe, quis nam ſit is terminus,
præter quem in eiuſmodi mala atq; adeo grauia pericula,cor/
ruunt homines. Vidi enim ego medicos pleroſq; ex his, qui
experientiam iactant, canos oſtentant, ſe Æſculapios prædi/
cant,nulla alia ratione permotos,q̃ quia ita dixit Auicenna,ſan
guiſugos adeo,vt pluries,prius ægrum mori ſinant, q̃ hoc au/
xilij afferant. Porrò ſiquando(vel vt omnia tentaſſe:& nil oppor
tunum dimiſiſſe videantur: vel ſi magna vrgeat neceſſitas)ſan
guinem detrahunt; ne tunc quidem ſextam vnciam traſcen/
dunt,ne ſcilicet huiuſmodi pericula temere ſubeant, atq; inte/
rim dum incerta mala euitare contendunt, oportunis deſtitu
tus auxilijs deficit æger. Quare & non modicus nobis accreuit
labor:(dico autem his qui frugiferas vna ſectamur Athenas, “
proiectis barbaris,de quibus ſiquando dabitur ſcribendi occa/ “
ſio:non erit difficile monſtraſſe,ne vllum quidem doctrinarum
genus vel leuiter attigiſſe) quum aduerſus mala horum ſemi/
naria, pugnandum foret, Iam diu enim incrementa ſuſcępere,
ſuos nacta cultores, qui adeo imperitum vulgus quo ſuam
tuerentur inſcitiam,atq; ſecordiam,ſæpius vero & prauitatem:
perterrefacere cœperunt,vt iam non ſit amplius veritati locus:
eamq; auerſentur plurimorum aures.hanc enim eſſe aſſuetudi/
nis vim dixit Ariſtoteles,vt veritati quoq; præualeat. Cæterum
vbi ſatis ſuperq; Auicennę ſententiam declarauimus,ſupereſt vt
ex Galeno,quædam in cenſum veniant:quo ſcilicet lucis compa
ratione,& cæcis quoq; innoteſcant tenebræ. Is itaq; primos no “
bis mittendi ſanguinis ſcopos,morbi magnitudinem poſuit:& “
virium robur,vnà & florentem ætatem, Quãq̃ ea quæ ab ætate “
ſumit indicatio:quæ itẽ à corporis habitu, ſeu ambientis ſtatu, “
haudquaq̃ prima ratione,ſed viribus mediantibus indicare vi/ “

deantur, quas ſcilicet vel robuſtas eſſe, vel languere, vel facile lapſum iri demonſtrant, qualis ætas puerorũ eſt, & calidum ambiens. At quos nã (inquies) magnos morbos appellat Galenus? viſcerũ inq̃ inflãmationes, dolores validos, febres ardentiſſimas, vulnera quæ in articulis, atq; huiuſmodi multa, quæ apud eum triplici genere cõprehendi poſſunt. Alij namq; talẽ obtinent naturam, vt prima ſui ratione magni ſint, qualis comitialis morbus, aut attonitus. Alij iterum qui in ſua ſpecie incrementum ſuſcepere, qualis febris ardens, aut magnus dolor. Alij tertio tales ſunt, eoq; mẽbrũ aliquod obſedere, quod principatũ obtinet, aut principi alicui parti colligãtiã habet: ita vt ea p cõſenſum lędat, qualia vulnera neruorũ, aut articulorũ ſunt. Hęc itaq; oĩa vacuationis indicia ſunt, qui magni morbi genere cõtinent. Cũ igit ea vera ſint, aliàs tñ certiores adhuc nos reddidit Galen⁹, qui quo loco de vacuatione q̃ ad deliquiũ animi pducit, vnà cũ Hippocrate diſſereret, nullũ mai⁹ aut pſtãtius ſe inueniſſe auxiliũ ait in ardẽtiſſimis febrib⁹, q̃ ſi venę ſectiõe ad deliquiũ vſq; vtaris. Quę oĩa ſatis cõſona ijs ſũt, q̃ alibi vel Hippocrates ipſe, vel alius ea
» pte vt Galen⁹ teſtat, Hippocratis nõie nõ indign⁹, dixerat, vbi de
» ardẽtib⁹ febrib⁹ ſmo haberet. Acutas inqt egritudies venę ſectione curato: naturã ipſã pculdubio imitat⁹: q̃ plm̃ ſãguis pfluuio ardẽtiſſimas febres ſanct. Hæc itaq; cũ icorrupta Galẽi atq; Hippocratis mẽs ſit, quã q̃; nõ modo verbis: uer & opẽ ſępius oſtdit, Quid tãdẽ ſibi voluit amethodicus iſte: dũ ſe primũ Galeni ſagaciſſimũ ſectatorẽ pollicet. demũ apte Galeno aduerſat? Qui tãtũ abeſt vt quũ ægro abũde ſanguinẽ mittit, bilis efferueſcẽtiã ptimeſcat: quin poti⁹ ecõtra, refrigerari, atq; ide naturę robur addi & rõne, & experientia cõprobat. Pudeat igitur tandẽ eos, quos in ceno barbarorũ volutari iuuat, taliũ pręceptorũ, q̃q̃ nõ eo nomine ſolũ dãnãdi videant, q eorũ verbis pterriti generoſa oĩa auxilia omiſerint: ſed nõ min⁹ q vnico calceo ægros omnes iduãt, eandemq; ſanguinis menſuram, vnicuiq; detrahãt, nulla habita diſtinctione aut morbi, aut ætatis, aut habitus corporis, qua re quid turpius contingere poteſt iis preſertim q methodo aliqua mederi credũt? Verum non eſt huius modo pertractandi locus, neq; enim in venæ ſectione modo, hoc turpiſſimo errore notandi ſunt: verum & in vnoquoq; auxilio ex his quibus ad ſanitatem vti ſolent. Nunc vero ad Auicennam reuertor. Qui

BIBLIOTECA ... ROMA

ſiquidem inconſulto inſciuſq; Galeno contradicit, negligentiæ, ne dicam ignorantiæ culpandus merito eſt; vt qui in re adeo aperta à ſuo duce deſciſcat. Porrò ſi hoc ita ſibi viſum eſt; atq; hãc rei veritatem eſſe credidit. Saltem rationem aliquam addidiſſe oportuit, qua & nos quoq; eo errore leuaret. At ratio ea eſt (inquies) quam & tu paulo ante annotaſti, quoniam. ſ. bilis efferueſcentiam formidet. Cæterum ratiocinatio hæc omnino falſa videtur ſupponere: ſanguinem inquam inculpabilem vacuari vena ſecta, bilioſum vero excrementum in venis perſiſtere: Auicenna itaq; ita animo concępiſſe viſus eſt, vt ſeorſum bilem, a ſanguine conſiſtere putaret: neque enim aliter imaginari poſſumus alterum ſine altero venæ ſectione educi. At iuxta Galeni mentẽ immo veritatẽ ipſam, longe aliter ſe res habet: Siquando enim bilem putreſcere aut in corpore dominari, audimus, certum eſt ab eo bilis vocabulum pro bilioſo ſanguine vſurpari. Atq; id bona ratione, neq; enim vllibi in corpore per ſe conſiſtit; preterq̃ in ſellea veſica: ni caſu quopiam ab impultrice vi permota, aut in partem quampiam decumbat (qualis herpes eſt) ſeu ad cutim moueatur vniuerſam quod ictericis contingit necnon in decretorio ſudore. Quocirca & Galenus cum ardentiſſimæ febris cauſam aſſignare vellet, in libro de venæ ſectione, efferueſcentis ſanguinis copiam, eam dixit accendere. Cum itaq; vnà ſanguis biliſq; conſiſtant, nec niſi magno labore per naturã ſecerni queant; mirum eſt ſi ſecta vena ſimul quoque non exeat, erit itaq; eadem adhuc humorum proportio, verum efferueſcentia multo minor vacuato ſcilicet & calido ſanguine. Cum itaq; ratio falſa ſit, oppoſitum quoq; experientia demonſtrauit, quando vt Galenus inquit pro æſtu refrigerium; pro vigilijs totiuſq; corporis inquietudine ſomnus irreperet; nec non & bilioſi excremẽti deiectio, aut ſudor. Obſtabunt fortaſſe aduerſarij: ac dicent, eos quos ardens febris male habet, haud ferre ſanguinis miſſionem præterq̃ raro, ſi enim verba ea conſideres q̃bus q̃rto libro de acutorũ victu ardẽtis febris, generationẽ cõplectit̃ Hippocrates, vix fieri poterit, vt amplius comõ affecto ęgro, ſanguinẽ mittas, tunc inq̃t febrẽ ardẽtẽ gigni, cum nimio æſtu aut laboribus maximis, inanitæ venæ bilioſum ad ſeſe ſuccũ attraxerint, q qdẽ eo tẽpore ex ambientis caliditate, multus etiã in extima carne gignitur vt ibi Galenus inquit. Innuit igitur hoſce & temperamẽ

to bilioſos eſſe,atq; ſub ęſtus tempore ęgrotare:quorum vtriſq; ſane venæ ſectionem prohibet:illud quidem quoniã eiuſmodi corporis temperatura minus roboris obtinet,at æſtas,quoniam corpus abunde diſſoluit. Nos autem cum Galeno dicamus,continuam febrem vt quæ in omnibus,aut ſaltem magnis vaſis putreſcentium multitudinem habeat,non niſi robuſtis & boni habitus corporibus poſſe cõtingere.ita.n.libro ait Therapeutices xj.cõtinua febris bene habiti corporis ac calentis, propria eſt: quod.ſ.multo ac calido ſanguine abundet,proinde & in florente ætate contingit plurimum.q; ſi demum corporis diſſolutionem pertimeſcas:erit eo tempore vnaquæq; indicatio penſitanda, & quo ad magnitudinem:& quo ad dignitatem, quemadmodum multis locis Galenus fieri docuit:ac pro earum vi ſingula peragenda. verum de indicantium viribus ac dignitate libellum ſcripſimus in amicorum gratiam. Atq; hęc de ardenti febre ad Auicennam dicta ſufficiant.

Largam ſanguinis detractionem a principio fieri debere:& quantum in venæ ſectione febris putrida,ab ea quæ ex ſola obſtructione eſt,diſtet.

NEque hac minus ea quoq; ſententia explodenda eſt,quæ conſulit in febre quæ ex ſanguine ortum habet,à principio parce ſanguinem mitti:Cum vero concoctio adeſt,abunde. Sunt autem ipſius verba eiuſmodi. In febre autem ſanguinea ne„ ceſſe vt euacuatio fiat minutione non ſuperflua à principio:ſu„ perflua vero cum affuerit maturatio febris. Nimirum his cõſen„ tiens quæ antea dixerat,in principio penitus phlobotomia di„ mittatur. Cum autem maturatio apparuerit,& ęgritudo princi„ pium aut ſtatum præterierit ſiquidem neceſſaria ſit,fieri poterit. „ huius regulæ rationem reddere viſus eſt alibi,eodem capite vbi „ ait.oportet vt ſanguinis minutio minor fiat,cum febris putrida „ eſt, vt ad reſoluendum febrem theſaurus relinquatur. Iterum „ quoq; vbi de putridarum curatione docet,ac ſanguinis miſſio„ nis meminit,eamq; quoad potuit e medio tulit: In eandem fer„ me ſententiam venit,cum ait.ex vacuato ſanguine debilitatur „ virtus in criſib⁹ expectatis. Hæc ille. Ego vero vel in riſum rapior quandoq; hominis inconſtantiam contemplatus,ac mecũ ipſe reputo quanti referat in mala eſſe enutritum diſciplina,ibiq; cõ

ſenuiſſe.adeo enim exceçari hominũ mentes,vt iis accidat quod dici de amantibus ſolet. Amatorem namq; amicæ.
Turpia decipiunt cęcum vitia,aut etiam hæc.
Delectant.En iſmet qui modo hæc dixerat, paucis interpoſitis, Galeni quoq; authoritate ſuadet ſtudendum eſſe vt à morbi initiis venam tundamus,properare namq; multo melius eſſe. Cur igitur ſi hæc vera ſunt,abundam tamen illam ſanguinis miſſionem,haud quidem ab initio,verum cum iam concocti ſunt humores,rite adhiberi aſſeris:atq; hoc in febre ſanguinea. cuius cum ex propoſito curationem aggredereris libro.s.quarto:quacunq; hora ægro occurras venam ſecari iubes:nec coctionem aliquam expectandam dicis.Quis igitur modo conciliator nobis cœlitus demittatur:quiq; tantum ſibi laborem ſuſcipiat?neq; enim hoc aliud fuerit q̃ ſi mendacem imemorem defenſare,ſtulte enitaris. Quocirca & onus hoc velut inutile noſtrę ætatis Theologis:ſeu eorum ſectatoribus relinquendum cenſeo. Dignius ducens viro philoſopho,eoq; qui per Auerrois,Scoti, Thomæ,ac Gregorii nugamenta euaſerit, Galenicas tandem veritates firmas atq; inuiolabiles proſequi,Cæteraq; ſophiſtis relinquere:qui vel clamoribus ſaltem primas ſibi partes arripiunt. Igitur Galenus libro terap.vndecimo in ſinochis omnibus ſanguinem mitti iubet.atq; id ab initio morbi:priuſq̃.ſ.putredo valida venas inuadat.nam ſi eo tempore adeo ingrato onere naturam leues,illico & quæ putrida ſunt excernere aggredietur, ſemiputrida vero & quæ non nihil vitii contraxerunt,concoquet ac temperabit, quare & nutritioni adhuc non incommoda euadent.Quin & eo auxilio deſtitutos vix ſaluari poſſe ait,quocirca & ſeruo qui continentem febrem ex humorum putredine patiebatur, ſanguinẽ mittit:haud equidem parce vti tu ſuades: verum vſq; ad animi defectum. Quoniam vero & alias diximus,Solere Auicennã ex Galeno præcepta ſibi aſſumere:plurimum tamen,longe a Galeni mente abeſſe:idcirco verba ipſius ſubiiciam quæ & Auicennæ verbis reſpõdere videntur.Porro ipſe libro artis curatiuę vndecimo quo.ſ.loco febres quas putredo gignit,his cõferre videt, quas ſola obſtructio fecit quæ ex humorũ multitudine eſt,magni » referre inqt,ſiue hoc ſiue illo mõ laboret ęger,vbi namq; ſola ob» ſtructio quæ ex redũdãtia ortũ habet ægrũ opprimat, pculdubio » à ſanguinis miſſione curatio ordienda eſt.Sin putredo adeſt,plu-

rima penſitaſſe oportet. dicit itaq; Etenim ſi neq; obſtructio ſubeſſet, aut putredo, ſed ſola ſuccorũ redundantia, protinus ad ſanguinis miſſionẽ, pro naturæ ſuæ ratione ſe haberet. Tantũ itaq; ſanguinis in omni tum corporis temperamento, tum regione, tum anni tempore detrahi par erat, quantum ſupra naturalem habitum fuerat inauctus: verum quoniam neq; putredo curari per ſanguinis miſſionem poteſt, vt quæ alia expoſcat auxilia, ſicut prius monſtratum eſt, neq; obſtructio: reponi ſanguinis aliquid ad curationis ſpacium oportebit, quo minus intempeſtiuè nutrire cogamur. Ex his puto Auicennam quæcunq; pauloante propoſita ſunt, ſibi aſſumpſiſſe. Quantum vero & ab ipſa rei natura, & a Galeni mente abſit: hinc diſces. Voluit Galenus (quo nos ab omni culpa ſeruaret immunes, ne forte aliquando paulo audentiores in ſanguine mittendo ſimus) dehortantes quaſdã indicationes proponere quales ſunt, & æſtuoſus celi ſtatus, & habitus corporis, mollis, laxus, gracilibus venis, atq; omnino paũci ſanguinis. Quum itaq; vel ſyrius ardet vel æger putrida male habitus: eiuſmodi eſt, qualẽ deſcripſimus, timor eſt ne ſi ſanguinem mittas, omnino diſſoluatur. Quare alterum accidat, nempe aut cibatione morbũ augeri, aut ægrum ad morbi vſque ſolutionem, neutiquam perdurare. Neq; in venæ ſectione modo, docet nos Galenus vires inſpicere, verum & in victus ratione inſtituenda, ni enim ægroti vires probe coniectaris, non minora profecto te manent incõmoda, q. ſ. aut intempeſtiue cibaſſe cogamur, aut ad morbi finem non ſufficiat æger. Quid igitur ſomniauit Auicenna primum quando in putrida omni, etiam quæ (apud eum) ex ſanguine ortum habet, a principio diminuta quadam atq; exili ſanguinis miſſione, vtendum aſſerit? neq; enim hoc vniuerſaliter ſuadet Galenus, vt qui oppoſitum exemplo monſtrarit. Seruum enim cum putredinis notis febrientem, ad deliquium animi perduxit. iſq; ad primos acutorum criticos dies ſanatus eſt. Quod ſi ſeruus eiuſmodi habitu extitiſſet, qualem pauloante deſcribebat Galenus, profecto hanc curationis formulam minime fuiſſet aggreſſus.

Quare quod Galenus caſu quopiam verum, atq; obſeruandũ cenſet, tu inconſiderate nimis, veluti vniuerſale documentum, maximo hominum damno: proponis. Si enim demum vires valeant, etiam ſi à morbi initio ad deliquium animi, venæ ſectione

cum

ægrum continente febre habitum, perducas, nullo modo lędes, quin potius apprime iuuabis. Quod ſi putrida febris ſit: verum non ex eaꝗ genere quæ ſeptia aut q̃rtadecia die finiri debeāt: ſanguinem parcius mittes, quo morbi longitudini, æger ſufficiat. Num igitur & cum coctio iam apparuerit vberius ſanguinem mittet? atq; id complebit, quod in prima illa detractione omiſſum eſt? nequaquā. cocto enim iam humore medicamentis opus eſt, quæ cum deponant, vbi natura minime tentet. Atqui hoc ita faciam (inquiet) quoniam non amplius timor eſt ne æger ante morbi diſſolutionem deficiat: itaq; nec verebor modo largiorem ſanguinis miſſionem. An ſatius fuerat vir præclare huiuſmodi auxilio in tempore vti, virium inſpecto robore? Cum enim iam cōcoctio adeſt, minime ea tentāda ſunt, neq; enim nos amplius morbi vrget magnitudo, cū nullū inſtet periculū, ſi vires valeāt.

Non ſemper ad renutritionem, famem expectandam, etiam inſano corpore. Interim de famis generatione quædam aduerſus Auic. Iterum ſicca corpora minus humidis inediam ferre. Perperam item atq; indiſtincte vinum bilioſis tradi ab eo. Deq; victu antiquorum non recte loquutum.

QVum mecum ipſe conſidero de eſculentis ac poculentis inſcriptum ab Auicenna caput, olim adeo celebre, videre videor profecto inconditam quandam, & tumultuantem turbam: cuiuſcunq; ſortis hominum, qualem ſępe ſeditione orta forum excipit, pueros, iuuenes ſeneſq;, ac mulieres. Validos inſuper atq; inualidos, nobiles & plebeios. Demum adeo diſſectis membris hominum cętum, vt nec ſi tota die ſtudioſe enitaris, ęquæ conditionis (vel duos quoq;) iungere valeas. Audi amabo quæ primo ingreſſu proponit. Qui inquit ſanitatem vult cuſtodire, vitet medicamentoſa cibaria. At quam nam obſecro ſanitatem? Magna quippe eſt ſanitatis latitudo. Quod ſi temperatum corpus atq; in ætate florenti, ſibi ſeruandum proponit. Primū equidem non erant hæc abſq; præfatione dicenda, ſeq; temperatæ naturæ victum inſtituere: dixiſſe oportuit. Ne forte hæc vniuerſim, ac cuicunq; corporis temperamēto: cōuenire quis credat, Quod & ita accidit, Nullus namq; medicorum eſt, qui ſingula hæc vniuerſalia atq; vnicuiq; corpori communia eſſe, non credat. Quaſi huiuſcemodi victus aliquis poſſit inſtitui, ac non ſit ex tempera

mento

mento ætate,& regione differentia?Porro quæ primo loco pro ponit:innuere videntur ſe temperati corporis victus formulam inquirere,verum quæ poſtmodũ addit,haud ita ſentire videnẗ. Quin potius ꝙ de omnibus ferè intemperati,modis ſubſultim loquatur:nemo eſt qui legens ambigat.Cæterum ad ipſius documenta propius accedamus,ac primũ de aſſumendi cibi hora conſideraſſe occurrit.Nõ comedas inquit priuſq̃ appetentia certa accedat.Quaſi hoc certum atq; inuariabile ſignum exiſtat eo ſcilicet tempore primum egere animans.Quæ quidem dicta & ſi primo aſpectu vera eſſe appareant,ſi tamen paulo acrius inſpiciantur non nihil dubitationis habent.Quod vt melius innoteſcat,paucula de ipſius famis generatiõe,addijciemus.Huic itaq; primo aſſenſere omnes,oris.ſ.ventris hanc affectionem eſſe,verũ generationis eius nõ vnus traditur modus.Barbari namq; hoc atræ bilis officium eſſe commenti ſunt,quæ os ventris petens, aſtrictione ſua vellicationem nonnullam cauſat, nempe qualem in lingua acida acerba ve producere ſolet,quemadmodũ Theophraſtus & Galenus docuere:ſed & vnuſquiſq; quotidie experiẗ. Cæterum mihi dici velim,quid nam primum mouens exiſtat, quod ſtatuto quodam ac certo periodo,(nempe quum renutritione eget corpus)atram bilem in ventrem cogat defluere,quo ſcilicet totius egeſtatem ſignificet,atq; animans ad cibum capeſſendum excitet. Neque enim quicquam in corpore tranſfundi ꝑ venas,par eſt,ni trahatur,aut pellatur.Pulſio vero non certo quodam ac ſtato tempore repetet,ſed cum primum grauari membꝛ cœperit:quare accidet importune aliquando famẽ corripi animal.Trahi vero multo faciliora ſunt,quæ in primis venis continentur,atq; ipſo iecinore.Porrò qui famis cauſam quandam aſſignat:quæ morboſa eſſe poteſt,frigidi inquam atq; aceſcentis humoris occurſus,qualis in canina appetentia contingit.hic minus probe in medicina ſentire videtur. Quum preſertim vera adſit Ariſtotelis ac Galeni ratiocinatio,Atq; hi quidem fatentur famem vellicationem quandam oſculi ventris eſſe.quæ tunc primum accidat,quum inanitæ venæ,ac proinde exſugentes,vacuum omnino ventrem offenderint.Quæ quidem ſuctio,vbi ad os ventris peruenerit,nempe apprime ſentiens,vi neruorum qui ad eum deſcendunt atq; ipſum contexunt:dolorem quendam gi

gnit, ac moleſtum ſenſum, qui &non niſi aſſumpto cibo potu, vt ſedari poteſt. Quæ omnia adhuc abunde magis, in libro qui de ſymptomatum cauſis, inſcribitur, poſita ſunt. vbi monſtrat cum primum ſeu ſpontina quadam inanitione, ſeu exercitio, aliáue huiuſcemodi cauſa, vacuantur ſanguine venæ: trahere ilico extimas a vicinis: atq; has deinceps, donec ad eas, quæ ab ipſo ventre veluti a terra radices, trahunt, ſuctio peruenerit, quæ ſi vacuũ eũ offendant, conuellunt, ac torquent: atq; inde fames. Cum igitur hæc ita ſe habeant, videndũ modo eſt, num omnino verum ſit, id quod Auicenna tradit, nulli inquam cibum ex vſu eſſe, priuſq̃ fameſcat. Hęc enim primũ his aduerſari videñ, quæ Galenus in libello qui de naturalibus facultatibus inſcribitur, dicebat, quũ exemplo oſtendere niteretur: vnamquamq; particulá ex vicinis alimentũ attrahere, ſiqdẽ egeat, quin & retroceſſum quẽdá ſuccorum fieri ait, ad ipſum ventrem: cum vacuus extiterit. Imaginañ itaq; Galenus atq; id optime, vacuũ ventrem vbi appoſitũ ſibi alimentum aſſumpſerit, proximis venis alimentũ ſurripere, ꝙ ſi ipſæ vnà cũ Iocinore nutrimẽto abundẽt: atq; hinc negligẽtius cuſtodiant, detineantq́;, continget, nullomõ interim aĩal fameſcere; vtpote cui abſq; vi multa, alimẽti copia ſuppetat. verũ vbi Iecur iam inaniri cœperit, attrahenti qdẽ nõ amplius alimenti q̃d optimũ eſt: ſed biliosa quædam ac ſanioſa excrementa, dimittet. Quo rurſus fiet, vt malis ſuccis repleatur vẽter, atq; inde capitis dolor, & cordis morſus cõtingãt. Nõ itaq; operępreciũ fuerit famem eo caſu expectaſſe, cum preſertim adſint & alię vacuitatis notæ, quas libro ſeptimo terapeuticę methodi proſequutus eſt, nempe ructus & ventris moles. Cæterũ ꝙ corpora multa ſint q̃ minus appetant q̃ expediat, vt quæ bilioſo admodũ tẽperamẽto exiſtũt: vnuſquiſq; nouit. Verũ vbi de inediam facile aut difficile ferentibus: mẽtio incidit: cõſiderãda ſunt quæ dicit cũ ſicciores naturas humidioribus cõfert his verbis. Corpora humida humiditate naturali, veloci reſolutioni idonea ſunt, nec tãtũ famis tolerant quantũ ſicca corpora. Neq;.n. video quo'ná pacto hæc veritatem habeant. Siquidem.n. in altera cõtrarietate ſit paritas (nempe ea quæ calidi & frigidi eſt) prius tamen proculdubio gracileſcunt, prius iterum venæ concident in ſicco per naturam corpore, quam in humido. Quin & ſerius quoq; reficitur ac diffi-

cilius.Quare longæ inediæ in eiuſmodi corpore admodũ medico ſuſpectę exiſtũt.Quanto magis ſi vtrobiq; calidũ exuperet, Calida enim ſiccaq; corpa minime oĩum famẽ ferre queũt vt lõgius declarauit Galenus:libro artis curatiuę octauo,vbi aperte oppoſitũ ei⁹ qđ Auicẽna docuit,rõne quoq; mõſtrauit,Oĩum.n. patiẽtiſſimũ inediæ tẽperamẽtũ ſtatuit,qđ calido ſiccoq; maxĩe aduerſat,nempe frigidũ atq; humidũ,intermedias vero tẽperaturas quo plus frigidi humidiue ſibi aſciuiſſent.Cæterũ nõ ea ratione dumtaxat,circa bilioſas naturas peccat,q eas plus humidis inediã ferre aſſerat,verũ & quia dicit ijs vinũ ex vſu eſſe pmaximo.Sunt aũt verba ipſius eiuſmodi. Vinũ pręterea cholera rubea abũdãtibus cõfert.ꝑpterea q eã vrinã ꝓuocãdo expellit.Hęc enim falſitatis ſuſpitionẽ nõ paruã prę ſe ferunt.Credet.n.ex his qſpiã & in bilioſis quoq; vinum a te laudari.Quod tamen calidis naturis aduerſiſſimum dixit Hippocrates.Porrò ſi Galeni documenta hac parte nobis percenſere volebas,prius oportuit vir pręclare vinorum diſtinctione habita,nõ quidẽ vniuerſim ea laudare,ſed ea ſolũ quæ bilioſis iuuamẽta ea præſtare poſſunt,id.n. multo nobis vtilius fuerit,quum aliàs dum docere ſtudes:maxime errores feras.Nõ ita Galenus quẽ te ſectari par erat,hic nãq; cum pluribus locis,longius de vini differentijs viribuſq; diſputaſſet,aquoſo vino leuiq; aſtrictione prædito: has tribuit dotes; vt ſcilicet & ab aquæ vitijs recedat,& a vini noxis lõge abſit.Eſt aũt hoc colore albũ,ſapore auſterũ(ita enim leuiter aſtringens apud Galenũ audiendũ eſt,nã acerbũ poſtmodũ id dicemus,qđ valenter atq; iniocunde aſtringat,qualia & multa hodie guſtamus,nam & auſtera vina,& acerba quoq; in precio ſunt.)Hęc dixi iucundiſſi.Paule:in homuncij illius gratiam,qui in Galenica diſciplina ſe nemini ſecundũ putat,quiq; noſtræ tempeſtatis medicis ferè oĩbus vrbis noſtræ,multo hominũ damno præfert. meminiſti enim quo pacto auſtera vina ea eſſe aſſerat,que flaua calida fauces caputq; tentãtia maxĩe ſũt,quæq; hodie multi ẽmũtur.Quum.n.ſemel inueniſſet nobile ſabinũ a Galeno auſterum dici.Atquæ nam(inquit)eſſe põt in tenui atq; aquoſo vino nobilitas?ſimul & creticum deguſtans,quo ipſum auſterum eſſe cõtenderet,talem præſeferebat vultum:qualem veſpaſiano Cæſari extitiſſe hiſtorię tradunt.)Eiuſmodi igiť vinũ eſt quod bilioſis

ex vſu eſſe Galenus voluit, quod inquam omnino vt Hippocratis verbo vtar oligophorum eſt, ac frigidum. cuius dotes cũ pluribus locis extollat Galenus, tũ maxiẽ in libro de tuẽda valitudĩe.
» Ad biliosa inquit excrementa mitiganda aut vacuãda valde idoneum eſt, quum & bilis acrimoniam frangat, ac per vrinam ſudoreſq́ eijciat. Neutiquam ſilentio pretereundum videtur, q̃ cũ veterum nobis parcitatem pro exemplo proponeret Auicenna, eos non ciborum varietate ſe implere conſueuiſſe ait. verum carnem ſolam mane guſtare ſolitos, in cœna vero ſolum panem. En verba ipſius. In tempore quoq; antiquo qui exercitabantur (magis ad mentem ipſius leges (puto) qui negociosam ducebant vitam) iam fugerũt ab hoc. Contenti enim erant ſolius carnis eſu in mane, & ſolius panis in cœna. O vtinam nobis modo accedat aliquis ex his qui eius animam ſortiti ſunt, qui, quos nam antiquos appellarit exponat. Galeni enim ętate admodũ ĩmutatus erat viuendi modus ab eo qui Hippocratis. Verũ multo adhuc magis Paulo Ægineta ſcribente quod & ipſe de febribus agens teſtatur. Sed qualiſcunq; ea ætas extiterit, quæſijſſe oportuit vbi nam adeo fatuam viuendi formulam legerit aut audierit, vt prãſuri rapacium inſtar ſolas guſtarent carnes, panem vero ſolum cœnaturi. Ego vero tantum abeſt vt credam aliquando apud bene inſtitutas vrbes eo modo victitari (ſiqua enim barbaræ gentes gerunt, non ea ſunt quæ nos ſuo exemplo mouere queant) vt neq; ad ſanitatem tuendam conducere arbitrer. Exploſa enim iã diu eorum ſententia eſt, qui plus cibi mane aſſumendũ ſuadent, quo magis mirere quoſdam huius hominis authoritate fretos, qui & antiquum illum viuendi modum laudaſſe videtur aduerſus Galenum primum, mox & veritatem ipſam, contrarium ſcriptis aſſerere, veroſq́; ac Galenicos medicos etiam vſq; ad conuitia inceſſere. Verum de his alias. Illud potius conſiderandum erat. non bene ab eo Galeni verba referri, de nutriente prout aduerſus medicamentum diducitur, neq; enim vnquam dulce excluderet Galenus, ni medicamentoſam quampiam qualitatem ſecum admixtam habeat, qualis in melle & cinnamomo eſt. Tu vero qui qualitates omnes præter inſipidam à ratione cibi amoues, malua blito atq; atriplici, aut ſiqua alia inſipidiora ſunt merito eris alendus.

Tenues ſuccos non eſſe vacuationi ineptos, dum mobiles ſint. Nec bene ratio/nem noſſe Auicennã, cur turgens humor vacuandus ſit. Iterũ aduerſus eũ de coctionis natura viribusq́, nec medicũ humores cõcoquere probe dici.

» VErba principis Aboali. Humoris autem colerici dige
» ſtio eſt vt conuerſus a ſubtilitate fiat ſpiſſus, & aqua quidem frigida facit illud. Quamq̃ nulli dubium ſit non eſſe plerumq́ crudos humores ante coctionem mouendos, Cauſaȝ tamen cur vetaret quandoq́ Hippocrates crudi humo/ris dimotionem, quandoq; ſuaderet: non vidit Auicẽna. Nam ſi vidiſſet, neutiq̃ neceſſarium putaſſet medico, vt tenues hu/mores craſſiores reddat. Quo videlicet magis ſint naturæ aut medicamento obſequentes. Succos enim tenuiores pellentium aut attrahentium vim fruſtrari ait. Cum igitur dixit Hippocra tes turgentem humorem ab initio vacuari debere: hanc ſolam exiſtere cauſam arbitratus eſt, quoniam ſcilicet eius prauitate accelerare cogamur: quia acutiſſimam accendit febrem, & ti memus ne magnitudini morbi ęger ſuccumbat. Quare & hãc medici operationem intempeſtiuam eſſe ait, ac veluti coactam, quemadmodum ſi pręter rationem aliquando cibare cogamur, hęc ille cum Hippocratis verba exponeret. Erat tamen & altera multo magis efficax ratio, quam ſi vidiſſet, proculdubio minus multo craſſet: ea eſt vacuandi facilitas, quę & ex parte vacuãdi humoris, nec non & impellẽtis naturę ſe tenet. Quod enim mo/
» bile eſt facili⁹ diuelli trahiq; poſſe quis eſt qui neſciat? Nam qui
» ex aduerſo (inquit libro aphoriſmorum quarto) iam in aliqua parte firmati ſunt humores: haud amplius trahenti obediunt
« priuſq̃ concoquantur, nam eo tempore & vincit iam natura & ſecretionem molitur, quocirca eam adiuuantem ſortimur. Cur igitur inquies turgente materia cum pulſu facilis ſit, eam tamẽ natura non pellit? Verum medico opus eſt manum porrigente: Satis enim irritatur, neq́ habet vti dicis ex parte pellendi hu/moris controuerſiam. An turgentia ea atq́ mobilitas, nil aliud eſt q̃ pulſio quædam humorum quæ nimirũ accidit, dum va lidiora membra ad alia trudunt, hęc vero rurſus ad alia, donec in aliquam partem decumbant, quæ vel per naturaȝ vel ex mor/bo, paulo minus roboris habet. Accidet autem forte fortuna &

ad excretoria membra,tranſfundi,atq; ita ſanari ęgrũ. Verũtñ non ſemper ita contingit,quoniam natura eo tempore, veluti furijs actitata:haud probe motus ſuos inſtituere poteſt.Quare probe dixit Galenus,opus eſſe manum porrigente quopiam, atq; ad excretorios meatus dirigente.Cum igitur turgentes humores ſua mobilitate,faciles vacuatu ſint,mobiles vero ſua tenuitate,exiſtant.Cur nam ab eo dictum eſt humoris tenuitatẽ vacuationi obſiſtere,atq; idcirco craſſos fieri oportere,etiam frigidæ potu?Ego vero Galenum obſeruans:vbi de humoris præparatione meminit craſſitiem dumtaxat aut viſciditatem,corrigi oportere audio,Illam quidem eo q; craſſus humor, motui ineptus eſt,ac per anguſta venarum ora ferri nequit.hanc autẽ, quoniam quæ ſuo lentore adhęrent,velli haud facile poſſunt. Sunt tamen aliqua quæ forte minus exercitatis negocium faceſſerent.Ac primum id quod in deſtillationibus,& grauedinibus contingit.Quæ enim per nares expurgantur:ſiquidem tenuiora ſint,nequicquam nititur natura ſternutamentis expellere,q; ſi paulo craſſiora fiant,facile fuerit.Quæ item ſcreatu aut tuſſi educi ſolent hoc idem commodi, aut incommodi patiuntur. Quamobrem & tunc concoctam iam deſtillationem dicimus, quoties craſſitudinis aliquid ſibi aſciuit,quoniam & expui facilius eo tempore poteſt.Dehinc ſi naturam ipſam,dum vitioſo humori pellendo ſe accingit,craſſiorem eum reddere cernimus (hoc enim cum in ſcreatibus appareat,non minus tamen & in ea quæ in venis fit coctione.vbi quæ ab initio tenuis vrina extiterat,procedente mox tempore pinguior euadat:vnà & quæ in ea pendent)cur non & medicus,eam imitatus,atq; eius operũ diligens auxiliator,craſſiores reddere enitetur,tenues ſuccos?Si enim vt Auicenna dicit humoris tenuitas ex vſu foret, atq; ea ratione facile pelleretur humor,cur non ilico expulſionem moliatur natura?ſignum itaq; eſt quippiã aliud,præter hæc exigi, qđ operi faueat.hoc aũt eſt cõcoctio:cõcoctio vero ea eſt,vt qđ tenue fuerit:craſſum fiat,quemadmodum res ipſa ex euentu demonſtrat.Non minus & Galenus huius ſententiæ:extitiſſe,videtur:cum in eo libro qui de cõſtitutione medicatiuæ artis:inſcribitur,ait.oportere medicum exceſſus omnes corrigere craſſiora quidem tenuitate,tenuiora vero craſſitudine.verum ad hęc in

hunc ſane modum fiet ſatis. Quod enim primum de grauedine ac deſtillatione obijciunt: neutiquam negandum eſt. Neq; enim craſſitudine modo participare debent, quæ ſternutamento, aut tuſſi expellenda ſunt, verum & viſciditate nonnulla cuius rationem facile eſt videre. Cum enim vi aeris pelli debeat horum vnumquodq;, expedit vt lentore & craſſitie materia participet, ne ſpiritu permota diffluat, ac cedat, quæ enim pelli debent, aliqua etiam ex parte opus eſt pellenti obſiſtere, non adeo tamen vt violentius inhęreat, tunc enim mouētis aeris vim ſuperaret. Num igitur & vitioſi ſucci qui in venis eſt, pulſio: craſſitiem exigit huius exemplo? Nequaquam: neq; enim aeris impulſu perficitur: verum expultrice facultate, ſuis vſa inſtrumentis, de quibus vbi de vſu partiū diſſerit Galenus, ſatis ſermo fuit. quo igit̄ mobilior ſuccus ac tenuior extiterit, eo impelletur facilius, non ſicut in catharro contingebat. Porrò quod de actione naturæ obijciebatur, hoc modo dilues. Pręſciri itaq; velim, pellendos humores non vnica ratione, in corpore reperiri, verum vagari quandoq;, atq; turgere, quandoq; vero in parte quapiam firmatos,
" quieſcere: quæ etiam veluti focus eſt febris. Sic igitur dicebat
" Hippocrates, qua parte corpis ſudor eſt, aut calor: ibi morbū eſſe ſignificat̄, atq; hoc pluries accidere dixit Galenus: quoniam plurima non turgent. Cum igitur hæc ita ſe habeant, magni profecto intereſt, ſiue hoc ſiue illo modo vitioſi ſucci ſe habeant, ſiquidem enim mobiles ſint, purgari ilico poterunt. Sin aūt geti: fieri nequit, vt aut natura, aut arte ante coctionē expur
" gent̄. Ita enim & Galenus ait, Quum humores mouent̄, ac per
" corpus feruntur, nondū in aliqua pte firmati: tūc ad eos expellē
" dos natura incitat̄: & aliquo æget manū porrigēte: & hūc humo
" rem motum ad aluum ducente. Quum vero in aliqua parte fir
" mati fuerint, nullo mō mouere oportet. ſ. anteq̄ cōcoquant̄: multa. n. ſeq incōmoda, ſiqs dimouere tentarit: dixit Hippocrates. Non igit̄ ibimus inficias, humores tenues ſiqdē aliquā ptē qeti obſederint, coctionē exigere, vt abijci a corpore queant. ve῏ nō ex eo vt craſſitiē adipiſcant̄, quēadmodū voluit Auicenna (hāc etenim & attractioni medicamenti: & pulſioni naturæ obſiſtere certū eſt: quā rē in ſudorib⁹, atq; vrinis maxīe videre eſt: qñ quæ eiuſmodi vijs vacuantur, per anguſtos meatus ferri debent) ſed

potius quatenus edomiti, ac naturæ obſequentes redditi: abſq; moleſtia aut labore multo, ad conuenientia vacuationis loca mittantur, aut trahantur. Quod ſi concocto iam humori accidat, vt paulo craſſior euadat (cuncta enim quæ a calido patiuntur euaporante. ſcilicet humido tenui, aliqualiter craſſeſcere videmus) minime debuiſti, ea de cauſa documentum afferre, q ſcilicet tenuitas vacuationi obſiſtat, ſitq; ex vſu craſſities. Verum id potius expeti, coctionem. ſcilicet quæ nimirum craſſitiē quampiam nequit effugere. Cum igitur hæc ita ſe habeant, nō leuiter culpandus nobis Auicenna videtur, qui medicis ſuadeat, quo ſcilicet humores tenues concoquant, atq; expulſioni parent, vt frigidam ęgris biliofis exhibeant, dum putrida laborant. Cum tamen priusq̄ humores concocti ſint, eam omnino Galenus prohibeat, niſi res vrgeat validiſſime, vt mox dicetur. Verum non modo ea ratione peccant noſtri medici, q Auicennæ obtemperantes, frigidam intempeſtiue exhibent ægris, Verum q frigidas quoq; poteſtate, potiones, immo & aſtringentes quoque inuenere: quamobrem & granatorum ſucco potant, & aſtringētes fructus, quale omphaciū eſt, ſeu aurea mala atq; eiuſmodi multa in ęgrorum pernitiem. Quæ omnia ipſis ex Auicēna hęreditario contigere, qui vbi febres quæ ex putredine curat, preſertim peſtilentes, talia conſulit. Quod vero poſtremo ex Galeni verbis adiectum eſt, nulla ex parte dictis aduerſatur, ſi quorſum ea dixerit: quis aduertat. Ibi namq; aperte, de ea artis parte ſermonem habet, quæ ſanitatem tuetur. optime itaq; præcipit, ſuccos mediocritatem quandā ſeruare oportere, ita enim minime putreſcent: naturæ chari, atq; vtiles. Porro ſi craſſi extiterint, extenuante victu vtendum, de quo abunde in libro de tuēda valetudine ſcripſit, Sin tenues nimium, admixta nimirum ſanie multa, ſeroſo item aut billioſo excremento, ea expurganda victusq; inſtituēdus: quo minime huiuſcemodi ſuccos gignat. Num igitur & quũ tenues ſuccos a corpore abijcere in animo eſt, aut ſemiputridos putredine expoliare, craſſos reddere tēptabimus? minime: neq; enim coctio huiuſmodi eſt, verū alteratio quædam vt mox dicemus. In plenum aliud eſt victum inſtituere quo mediocris ſanguis fiat, aliud vitioſum humorē expulſioni facilem reddere. Quod ſi dicant Galenum quoq; huiuſcemo

di auxilioꝶ genere vſum:quando in coli dolore,qui quidem ex acri ac mordente humore oriebatur: infundi per ſedem ſuadet quæ frigida poteſtate exiſtunt,quale eſt opium. Altercum,man dragora.quoniam inquit inter cætera cōmoda quæ ex his contingant illud nimirum eſt,ꝙ humorem tenuem cogunt, Craſſantq;,ac vehementem calorem obtundunt.hæc ibi. Verū qui ſic dubitat,ſic opponit,neutiquam aduertiſſe vr̄ Galenū ibi aduerſus ſymptoma pugnare,neque enim aut concoquere humorem,aut a corpore abijcere nititur.ſed dolorem interim lenire, ſimul & doloris cauſam obtundere,nempe acritudinem, quod optime ea præſtāt.Vbi vero ſępius decoctione mentio incidit: dignum conſideratione eſt:videre,quā inepte de ea ſentiat Auicenna.Is itaq; cum ſanationem putredinis,concoctionem dixiſ»
»ſet libro quarto,eius naturam his verbis declarat. Intentio in
» digerendo eſt ęquare ſubſtantiam materiei ita vt fiat pręparata
» ad expulſionem facilem,Æquationem vero explanauit dum in»
» quit,Digeſtio in groſſa eſt æquatio cum ſubtiliatione.In ſubtili cum ingroſſatione.In cuius quidem rei notione, mirandum eſt virum philoſophum,& quem in definitiua arte quippiam profeciſſe par ſit:per ea quæ poſteriora ſunt,& conſequentia definiſſe.Neq; enim aliud fuerit,coctionis naturam ita accępiſſe,q̄ ſi motum per id quod eſt calidum gignere,aut rarum facere definias.Porrò videtur coctionis vocabulum quippiam prius:qd & cauſa ſit,afferre.inſequi vero poſtmodum,vt ea quę coctione elaborata ſunt,facile excernantur.Dicent fortaſſe vti ſolent,digeſtionis vocabulo(quod loco coctionis vſurpat)eam actionē intelligere Auicennam,quam ſuis auxilijs medicus efficit,proinde & aliam quoq; eſſe naturæ actionem,quam & coctionē,medici dicere ſolent:de qua ſermo nobis modo non eſt. Cæterum prudētes hos viros(quorum ſtudium eſt huiuſmodi deliramēta tutari)mihi dixiſſe velim,cur primum nomina confundunt, ac coctionis vocabulum ei tribuunt,quod proculdubio longe a coctione diſtat.Scimus nos reddere bonum medicum ſuccum vitioſum placidiorem,ac minus naturæ rebellem: quo facilius cōfici ac pelli queat,dum diſſecat,attenuat,detergit:ſed & alijs quoq; auxilijs,quæ quidem eadem ratione,digeſtionis vocabulo comprehendēda erant,qualia ſunt alterationes omnes, quas

vno verbo putredini aduerſari dixerat tertio artis paruæ: quas etiam artis curatiuę libro vndecimo abunde docet. Siquis tamen ex his coctionem fieri dicat: nil aliud fuerit, q̄ ſi molarem lapidem, aut coquum, cibum coquere: ac conficere dicamus. ſed vt ad Auicennam reuertamur, non decuit profecto talem ac tantum medicum coctionis vim atq; naturam ignorare, nec ſi nouit eam ſilentio præterijſſe. quin potius ignorantiæ arguendus eſt, vt qui eandem ſpecie actionem eſſe putarit, & quam primum natura ipſa exercet, & quam auxiliatrix medicina. quod hinc patet. Cū enim putredinis ſanatiuas cauſas doceret (quã tis primas & maximas dimittat) ſeorſum ab alijs digeſtionis meminit, his verbis. neceſſe eſt vt digeraſ, aut vacuetur. At nulla poteſt eſſe digeſtio quæ putredinem ſanet: præter coctionem illa3, quam, natura molitur. Quod ſi ita ſe res habet, cur ſtatim eam definis digeſtionem quæ a medico eſt. Prętereanisi digeſtionem vocabulum aliter ſubinde accipiat: atq; in continua ęquiuocatione verſetur. Certum eſt, idem intellexiſſe eum: cum Hippocratis & Galeni verba de digeſtione ab eo dicta, referret, ac poſtmodū cū digeſtionis definitionem, poſuit. Cum vero res hęc ſcitu digna exiſtat, neq; a principe noſtro Auicenna ſatis declaratum ſit, quid coctionis vocabulo veteres intelligant, ſeu quam vim habeat: adeo medicis expetita concoctio. Operępretium fuerit, quæ a Galeno ſuper ea materia ſcripta ſunt, breuibus tranſigere, ac pro viribus enucleare. Eſt igitur coctio, alteratio ea quæ in humido fit, ab innato corporis calore, mixturam perficiens. Dico autem innato calore, quoniam ab eo prima eſt coctionis radix, Neq; enim alia ratione, extrinſecis calidis iuuari ſolet, niſi quatenus huic robur addunt. Atq; alia quidem qualitatis ſimilitudine adaugent: alia vero emplaſtica vi, qua ipſu3 digeri prohibent. Quod ſi concocta ipſa plurimam perfectionis differentiam ſortiantur, hoc nimirum ex ſucci natura eſt. Alia enim vllatenus perfici nequeunt. Alia iterum ita tranſmutantur vt nutriendo corpori ſimilia euadant. Sunt & quæ, mediomodo ſe habeant: vt quæ aliqua ex parte, calidi actionem ſuſcipiant, verum omnino confici nequeant, propterea q; à putreſcente calido, male habita ſunt. Alia demum nutrimenti rationem, non ſubterfugiunt, verum ſua natura difficilia ſunt: vt cō

coquantur. Primo itaq; genere putreſcentia comprehenduntur quæ quidem nulla ex parte corrigi queunt. verum a corpore penitus abijcienda ſunt. Poſtremo vero genere ea cõtinentur, quæ quidem initio calidi actionem ſuſcipiunt, non eam tamen qua perficiantur: atq; hęc non æquidem putreſcentia, ſed cruda dicentur: Putredo namq; corruptionem ſignificat, cruditas vero coctionem imperfectam quamuis cruditatis quoq; nomine, quandoq; putreſcentia comprehendat Galenus: quæ mediam quandam naturam obtinent, ea nimirum ſunt, quæ neq; omnino perfectam coctionem ſortiri queunt, nec tamen cruda penitus, atq; actionis calidi expertia ſunt. Hoc autem propterea euenit ꝙ humidum omnino alienum nõ eſt, vt vinci aliquo pacto nequeat, neq; iterum adeo familiare, vt perfectam alterationem ſuſcipiat, quam & proprie coctionem dicimus, Cum enim iam in corruptionem tenderet: ac nutritioni minime foret idoneum tranſmutatur in mediam quampiam naturam: eius ſcilicet quod omnino corruptum eſt, atq; eius quod corpori familiare efficitur. Pus itaq; fit: a natiuo calore aliqua ex parte humidum obtinente, non autem omnino, propterea ꝙ ab alieno calore corruptionem nonnullam ſuſcęperat. Quod ſi concoctum iam pus exiſtere dicimus; non quidem exactiſſimam illam coctionem intelligimus (nam & Ariſtoteles eam quæ in abſceſſibus accidit minus proprie coctionem appellari ait.) ſed quia ab eo ſtatu in quo prius conſtiterant alteratione facta, quoad ſcilicet fieri potuit bonitatis nõ nihil acqſiere. Quæret itaq; quiſpiam non immerito, num aliquis corruptorum ordo corrigi queat, an penitus quę ab externo calido quippiam paſſa ſunt, innati caloris actionem fruſtrentur. Atqui his faciet ſatis Galenus ipſe libro aphoriſmorum ſecundo. vbi in hanc ſcripſit ſententiã. Quemadmodum (inquit) aceſcente vino cõtingit quandoq; vt artis, aut naturę beneficio, ad priſtinam redeat naturam, ita & ſi mox corruptio procedat, iam nõ poterit ampliꝰ reuerti. Hoc & in ſanguinis corruptiõe accidit, ſiqdē.n. leuē adhuc ſuſcęperit, corrigi poterit, ſicuti vndecimo artis curatiuæ, docet Gal. ſin maiorē, neutiquã poterit oĩno innati calo ris actione ſuparі, neq; iteꝝ vim eius oĩ ex pte effugiet, atq; hoc eſt mediã nanciſci naturã, qualis in pure eſt. Quod ſi demũ peni

tús corruptus ſit iam nullo caloris noſtri ope iuuari poteſt. Verum igiť eſt, quod initio proponebatur: vnicam quidẽ eſſe innati caloris actionẽ, & qua cibos afficit & qua putreſcẽtes ſuccos, Cæterum nõ vnicum ſortiri finẽ, propter afficiẽdi corpis diſpoſitiones. Iam igitur manifeſto apparet, & quid nam humores concoquat, & quid nam concoctio ſit: cur item multæ concoctorum differentiæ exiſtant. Nam & Hippocrates cum de pure loqueretur, laudabile eſt (inquit) ſi minime liuens, non fetidum quaſi & coctionis eius quæ in pus vertit, plurimę ſint differẽtię. Eſt autem coctionis proprium vt putredinem ceſſare faciat, vt Galenus dixit, ea nimirum ratione: quod cum ſemel innatus calor externum ſuperauit, inſequitur in excoquendo humido mediocritas quædam, qua & omni acritudine exuitur, ſimul & praua omni ac rebelli qualitate, quod & in cibis accidit, quum probe conficiuntur. Quamuis & quæ modo concocta ſunt, ni citius abijciantur a corpore, proceſſu temporis putreſcant iterum, vt Galenus docuit. Quamobrem & quæ relinquũtur in morbis poſt iudicationem, recidiuas facere cõſueuerunt.

Non temere credendum abſinthij ſuccum ventri inimicum eſſe: deq; ſalſedine abſinthij hallucinari Auicennam, atq; ex ipſius libro ſecũdo pauca.

ABſinthij ſuccum ventri inimicum eſſe ſcribit Auicẽna ſed & poſt eum Meſues vt qui ipſum plurimum ſectari ſoleat. Atq; hic quidem a Serapione hic vero rur
» ſus a Dioſcoride qui capite de abſinthio ita inquit. in potioni
» bus tamen cum non probamus ſtomacho enim nocet & capi
» tis dolores facit. addiderunt hi cauſam, cur eiuſmodi incommoda pariat: ſalſedinem, quam ſatis norunt, & ventri officere, & vomitum vt aiunt ciere. Cæterum ſi ita ſe res habent: mirum profecto eſt cur nõ modo eum potui tradant, Auicenna & Meſues, ſed quod amplius mirere, ad vẽtris vitia eo vtuntur, ſuccũ nãq; abſinthij appetentiam excitare aiunt. Hæc igitur acrius conſideranti, non nihil ſuſpitionis habent, neq; enim primum ſalſedo ea qualitas eſt, quam credamus nauſeam vomitumq; ciere: pinde & vẽtri officere, qn poti⁹ea q̃ ſale condiri ſolent (ſalgama vocãt) guſtui grata ſũt: atq; in quotidiana mẽſa, recępta cõtra q̃

ſalis expertia ſunt inſipida fere, atq; inolida, demum omnino guſtui ingrata:reperies. Porrò eſto ſal nauſeam ciens,ac ventri inimicum:num ea de cauſa,abſinthium fugies:ꝙ ſcilicet ſalſitudine abũdet? haud ſane:nam & ſi quiſpiam acrius guſtarit,amaritudinem,atq; aſtringentiam validam in eo reperiet atq; omni ſui qualitate,ventri gratum:ni os amarore torqueret. Tu ne igitur (inquies) Dioſcoridi obuiam ire audebis? Ego verò ne vtiquam Dioſcoridi obuiam ire timuerim dum Galenũ aliter ſentientem videam. Is itaq; in libris ſimplicium pharmacorum de abrotano in hunc modum ſcribit. Inimicum eſt ſtomacho abrotanũ, & ſeriphum,gratum vero abſinthium. Nam amarą̃ omniſariam ſtomacho infenſum eſt,auſterũ vero & acerbum atq; vniuerſim aſtringens omne ſtomacho amicum. Ea igitur eſt cauſa, cur hoc quidem ventri aduerſetur,hoc vero minus:non autẽ ſalſedo:quam abſinthio ineſſe Meſues & Auicenna ſcripſere. cum tamen ſalſus ſapor non niſi ſeripho proprius ſit.neq; ea ratione ventri inimicum eum,eſſe aſſerat Galenus:ſed quia amaritudinis multę,aſtrictionis vero paucę:particeps exiſtat. Cum igitur multis modis peccet ratiocinatio hæc:atq; idcirco nullam fidẽ concluſioni faciat,multo ſatius fuerat Auicennæ experiri num huiuſmodi incommoda pareret abſinthij ſuccus:q̃ vbi ſemel id ſcriptum inuenerat:ratione quoq; confirmare velle. Quod ſi feciſſet,haud temere multa pronunciaſſet quale eſt ꝙ apium capiti inimicum ſit,ꝙ radix pentaphili pernicioſa.ꝙ ancuſa validiſſime menſes cieat.atq; alia multa,quæ experientia falſa eſſe monſtraſſet,neq; itẽ difficile eſt in plurimis vidiſſe erroris cauſam, atq; originem,plantarum enim notitiæ imperitus:ſæpius ęquiuocatione aliqua decipitur,quale eſt quod de abſinthio paulo ante dicebat.cum enim & ſeriphum quoq; abſinthium dici ſoleat:hinc factum eſt vt quã huic ſalſedinem Galenus tribuit,iſti vniuerſim ad abſinthium tranſtulerint. Nam quod de pentaphili radice ait:nullus eſt qui non videat,a colchico tranſumptum eſſe,ęquiuocatione quadam,quoniam ſcilicet tam colchicum q̃ pentaphilus,hermodactili nomine cenſeretur? Verum non eſt mõ nobis animus errores ipſius in ſimplicium medicamentorum viribus aut natura annotare. Hoc vnum tamen preterijſſe nolim quod initio ſecundi libri ſcribit vbi ſummatim medicamento-

torum vires enarrat. Vix enim fieri poteſt vt a quopiam vel minimum medicinæ perito dicatur carnis productiuam eam medicinam eſſe quæ ſanguinem ſuperuenientem vlceri coagulet & exſiccet, cum enim Galenus libro tertio ac deinceps in curatiua methodo de his diſſereret ne vtiq̃ voluit medicum quippiam per ſe operari ſed veluti eum qui prohibentia longe amoueat, quamobrem & ea ratione carnem producere docet, ſi detergentibus & ſiccantibus modice vtaris, tu vero immaginaris vim medicinæ eſſe non naturæ quæ ſanguinem ipſum influentem coagulet atq; in carnis ſpeciem ac conſiſtentiam ducat. Verum hæc parum quoq; in ea arte exercitatis nota erant; quamobrem non eſt cur de his loquamur amplius.

FINIS.

¶ Venetijs in officina Lucæ Antonij Iuntæ.
Anno. 1533. menſe Octobri.

REGISTRVM.

Omnes ſunt quaterni.

A B C D E F

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE